

وزارت معارف
و علم و فناوری
و آموزش عالی و تحقیقات و فناوری

وزارت معارف و اوقاف
و صنایع اسلامی
و آموزش عالی و تحقیقات و فناوری

حقوق نبی کریم صلی الله علیه و سلم در روشنی قرآن کریم
(رساله مستوری)

محقق: محمد نعمان زاهدی

استاد رهنما: دکتر اسحاق احمدی

سال ۱۴۰۱ هجری - ۱۴۴۴ هجری

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم در روشنی قرآن کریم (رساله ماستری)

محصل: محمد نعمان "زاهد"

استاد رهنما: دوکتور اسماعیل "احدی"

سال: ۱۴۰۱ هـ ش - ۱۴۴۴ هـ ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون اسلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارټمنت تفسیر و حدیث

بورډ ماستری

تصدیق نامه

محترم محمد نصان ولد عبدالواحد: ID نمبر SH-MST-99-695 محصل نور ششم تفسیر و حدیث
که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: حقوق نبي کریم صلی الله علیه وسلم در روشنی قرآن کریم
په روز سپتامبر ۱۳/۲۳ تاریخ ۱۴۰۱/۱۳/۲۳ هجری موفقتنه دفاع نمود، و په اساس
بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۳ (نمره په عدد) هشتاد و سه (نمره په حروف) گزید.

موفقت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور محمد طاهر قاسمی	عضو هیات	
۲	دکتور عبدالباری حمیدی	عضو هیات	
۳	دکتور اسماعیل احدی	استاد رهنما و رئیس جلسه دفاع	

معاون علمی

آمر بورډ ماستری

اهداء

این رساله تقدیم به والدین گرامی ام که با سرمایه مادی و معنوی خودشان به ما قوت بخشیدند تا در این عرصه از زنده گی خود موفقیت را کسب نماییم.

و تقدیم به برادرانم محمد معروف "زید" و یاسر جان "عابد" و خواهرهای عزیزم و همسر مهربانم و تقدیم به استاد های مهربانم و تمام محققین و مخلصین که در جستجوی حق اند و تمام کسانی که خود را مسئول می دانند.

از الله سبحانه و تعالی می خواهم که این تلاشم را سبب نفع هم برای خودم و دیگران، و خالص برای خود بگرداند و الله تعالی علم نافع و فهم درست از دین را نصیبم بگرداند.

سپاس نامه :

سپاس وستایش خدای عزوجل را که توفیق نوشتن و تمام کردن این رساله را به مه نصیب کرد که آثار قدرت او بر چهره روزتابان و روشن است آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری فرصت عطا کرد تا بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

سپاس فروان از تمام اساتید بزرگوار پوهنتون سلام، و تمام کارکنان آن، خصوصاً اساتید پوهنخی شریعت و خصوصاً اساتید عالیقدر بخش ماستری که در عرصه یی تعلیم و تعلم به مثل یک پسر با ما همیار بودند و برای سهولت هر چه بیشتر ماسعی و تلاش نمودند و سپاس فروان از مناقشین محترم جهت بهتر بودن رساله یی مان چند شبانه روز وقت خود را صرف نمودند و بعد جهت رشد تحقیق در موضوعات ما را همیار بودند.

بسیار سپاس گذارم از استاد گرامی ام جناب دوکتور اسماعیل "احدی" کمال تشکر و قدردانی دارم چرا که بدون رهنمایی ایشان تکمیل این پایان نامه بسیار مشکل بود، رهنمایی های بی چشمداشت آن بسیاری از سختیها را برایم آسانتر نمود.

باسپاس از پدر عزیزم، شخصی که ناتوان شد تا مابه توانایی برسیم خاموشانه سوخت تا اگر ما بخش وجود ما و روشنگر راه مان باشد در سختی ها و دشواری های زنده گی همواره یاور و دلسوز و پشتیبانی محکم برایم بوده.

سپاس از مادر مهربانم که زنده گی ام مدیون مهر و عطف آن می دانم هر چه آموختم در مکتب عشق شما آموختم موهبت سفید شد تا ماسفید شویم.

و سپاس از برادرانم و خواهرانم و همسر عزیزم که با هم آغاز کردیم و در کنار هم آموختیم و به امید هم به آینده چشم می دوزیم قلبم لبریز از محبت شماست و خوشبختی تان منتهای آرزویم است.

و در اخیر از همه کسانی که سر آغاز تولد من هستند، فراهم کننده محیط سرشار از سلامت و امنیت و آرامش و آسایش برایم بوده اند باکمال صمیمیت و مسرت تشکری و قدردانی دارم.

و از تمام کسانی که ما را در نوشتن رساله، و خواندن ماستری تشویق و یاهمکاری نمودند الله تعالی همه ایشان را در دنیا و آخرت رستگار گرداند.

با احترام

محمد نعمان "زاهد"

خلاصه:

معنا و حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم گواهی دادن به اینکه محمد صلی الله علیه وسلم فرستاده الله تعالی است.

به اینکه اوصی الله علیه وسلم پیامبر الله است و جایب و خواسته های ذیل را دارد که همین موارد حقوق او صلی الله علیه وسلم می باشد.

۱- ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم: بدین معنا که تصدیق کامل به حق بودن رسالت اوصی الله علیه وسلم داشتن دربرگیرنده موارد دلیلی می گردد.

الف: ایمان به بشر و مخلوق بودن رسول الله صلی الله علیه وسلم.

با: ایمان به شامل بودن پیامبری او به همه انسانها و جن ها.

ج: ایمان به اینکه او خاتم النبیین است.

د: ایمان به اینکه کتاب و شریعت او ناسخ همه شرایع گذشته است.

ط: ایمان به اینکه او رسالت پروردگارش را به کامل ترین شیوه تبلیغ نموده است.

ه: ایمان به اینکه هدایت او کامل ترین هدایت است.

۲- اطاعت از رسول الله صلی الله علیه وسلم: بدین معنی که اطاعت از او در آنچه امر نموده است و دوری نمودن از آنچه منع کرده است بر هر فرد لازم و فرض است.

۳: محبت به رسول الله صلی الله علیه وسلم: بدین معنا که محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم را از بزرگترین واجبات و اصول ایمان دانسته و محبت او را از محبت پدر، اولاد، و همه انسانها پیشتر بدانند زیرا که مدار تکمیل ایمان بر حب رسول الله صلی الله علیه وسلم استوار است، پس باید این محبت را در عمل ثابت نماید.

از علامات محبت: الف: عمل به سنتهای او، با: درود گفتن به او، ج: آرزوی دیدن او، د: تعلم و تعلیم سنتهای او، ط: محبت با دوستان او، ه: دشمنی با دشمنان او.

۴- احترام و بزرگداشت رسول الله صلی الله علیه وسلم: بدین معنا که به شخص رسول الله صلی الله علیه وسلم عقاید و اعمال او حرمت قایل بوده، اندک ترین توهین، تحقیر، و تقصیر در حق پیامبر در ذهن او نگذرد.

از علامات بزرگداشت رسول الله صلی الله علیه وسلم: الف: او از بهترین پیامبران است، با: عصر و زمان او خیر القرون است، ج: الله متعال به عمر و زندگی او سوگند یاد نموده است، د: او را بنام او خطاب نکردن، ز: بزرگداشت خانواده، زنها و اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم.

۵- دفاع از سنتهای رسول الله صلی الله علیه وسلم: بدین معنا که در پخش و نشر و احیاء سنتهای اوسعی بلیغ نموده، نصرت و دفاع از سنتهای او، ورد بدعتها و خرافات که جاگزین سنتها گردیده است.

- 1..... : مقدمه
- 2..... : اهمیت موضوع
- 2..... : اسباب انتخاب موضوع
- 3..... : سوالات اصلی تحقیق
- 3..... : پیشینه تحقیق
- 4..... : روش تحقیق
- 5..... : مشکلات من پیرامون تهیه تحقیق
- 5..... : خطه بحث
- 5..... : تمهید
- 8..... : تمهید دارای هفت مطلب میباشد:
- 9..... : مطلب اول: ولادت ، کودکی ، جوانی رسول الله صلی الله علیه وسلم
- 10..... : مطلب دوم: بعثت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
- 13..... : مطلب سوم: هجرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
- 14..... : مطلب چهارم: ایجاد دولت اسلامی:
- 16..... : مطلب پنجم : جهاد رسول الله صلی الله علیه وسلم
- 17..... : مطلب ششم: مکارم اخلاقی رسول الله صلی الله علیه وسلم:
- 17..... : مطلب هفتم: وفات رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 18..... : فصل اول: وجوب ایمان به رسول الله صلی الله علیه :
- 19..... : مبحث اول : تعریف ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم :

- 19.....مطلب اول : تعريف ومعنى لغوى ايمان :
- 20.....ايمان در اصطلاح :
- 20.....مطلب سوم : تعريف ايمان به رسول الله صلى الله عليه وسلم.....
- 22.....مبحث دوم : بيان معنى شهادت أن محمداً رسول الله :
- 22.....مطلب اول معنى شهادت ان محمداً رسول الله :
- 23.....مطلب دوم : شروط شهادتين:.....
- 23 شرط اول : علم
- 24 شرط دوم: يقين
- 25 شرط سوم : اخلاص
- 25 شرط چهارم : صدق
- 25 شرط پنجم : محبت
- 26 شرط ششم : انقياد
- 26 شرط هفتم : قبول
- 27.....مطلب سوم : نواقض ايمان به رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 30.....مطلب اول: نبوت ورسالت در لغت و اصطلاح و فرق بين نبى ورسول:.....
- 35.....مطلب دوم : دلائل از قرآن كريم به وجوب ايمان به رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 38.....مطلب سوم : دلائل نبوت رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 42.....مبحث چهارم : وجوب ايمان به عموم رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 42.....مطلب اول : معنى عموم رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 43.....مطلب دوم : دلائل از قرآن كريم به عموم رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 46.....مبحث پنجم : وجوب ايمان به اينكه رسول الله صلى الله عليه وسلم خاتم النبيين است:
- 46.....مطلب اول : معنى ختم نبوت :
- 47.....مطلب دوم : دلائل از قرآن كريم به ختم نبوت :
- مبحث ششم : وجوب ايمان به اينكه رسول الله صلى الله عليه وسلم رسالت خود را رسانيده
50.....و كامل کرده است:.....

- 50.....مطلب اول : دلایل از قرآن کریم :
- 53.....مبحث هفتم : وجوب ایمان به عصمت رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 54.....مطلب اول : تعریف عصمت در لغت واصطلاح:
- 55.....مطلب دوم: چیزها و جا هایکه رسول الله صلی الله علیه وسلم در آن معصوم است ودلیل معصومیت آن :
- 56.....بخش اول : عصمت رسول الله صلی الله علیه وسلم در بخش رسالت :
- 60.....بخش دوم : عصمت نفس رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 66.....فصل دوم.....
- وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم و خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول الله صلی الله علیه وسلم
- 66.....
- 67.....مبحث اول : وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 71.....اول فرق بین اطاعت و اتباع:
- 72.....مطلب اول : دلایل از قرآن کریم به وجوب اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 75.....مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به وجوب تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 77.....قدوه گرفتن رسول الله صلی الله علیه وسلم در تمام عرصه های زنده گی :
- 80.....مبحث دوم : خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول الله صلی الله علیه وسلم :
- 81.....مطلب اول:دلایل از قرآن کریم درباره مخالفت رسول الله صلی الله علیه وسلم:
- 85.....فصل سوم.....
- 85.....وجوب تعظیم ؛ و توقیر ؛ و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم
- مبحث اول: بیان عظمت و بزرگی و درجه بلندی رسول الله صلی الله علیه وسلم نزد الله رب العزه .:
- 86.....
- 88.....خصوصیات و فضائل و درجه بلندی رسول الله صلی الله علیه وسلم در نزد الله تعالی:
- 92.....مبحث دوم: وجوب تعظیم؛ و توقیر؛ و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم.....
- 93.....مطلب دوم: دلایل از قرآن درباره وجوب تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم:.....

- 95.....مطلب سوم: وجوب تعظیم واحترام رسول الله صلى الله عليه وسلم بعد از وفاتش:.....
- مطلب چهارم: مقتضیات و علامات تعظیم واحترام رسول الله صلى الله عليه وسلم وترک غلو در تعظیم ایشان:..... 103
- ترک غلو و زیاده روی در تعظیم؛ احترام و مدح رسول الله صلى الله عليه وسلم..... 108
- 109.....فصل چهارم
- وجوب محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم و درود گفتن به رسول الله صلى الله عليه وسلم 109.....
- 110.....مبحث اول : وجوب محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 112.....مطلب اول : تعریف و معنی صحیح محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم.....
- 114.....مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به وجوب محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم
- 117.....مبحث دوم: علامات محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم.....
- 118.....مطلب اول: اتباع سنت رسول الله صلى الله عليه وسلم و ترس و دوری کردن از بدعت ها و خرافات:.....
- 122.....مطلب دوم: زیاد یاد کردن رسول الله صلى الله عليه وسلم :
- 122.....مطلب سوم: امید و شوق دیدن رسول الله صلى الله عليه وسلم.....
- 123.....مطلب چهارم: نصیحت و خیرخواهی به رسول الله صلى الله عليه وسلم و نشر سنت شان.....
- مطلب پنجم: محبت کردن به آن کسانی که رسول الله صلى الله عليه وسلم آنها را دوست داشت و محبت می کرد، و بغض نفرت و عداوت کردن به دشمنان الله و رسول الله صلى الله عليه وسلم..... 124
- 125.....مبحث سوم: وجوب سلام و درود گفتن به رسول الله صلى الله عليه وسلم.....
- 127.....جا های که درود گفته میشود:
- 128.....سلام گفتن به رسول الله صلى الله عليه وسلم:
- 129.....خاتمه:.....
- 130.....توصیه های مهم :
- 131.....پیشنهادات :

131..... فهرست آیات

136..... فهرست احادیث:

137..... فهرست منابع

141..... CONCLUSION:

مقدمه :

الحمد لله رب العلمين، والصلاة والسلام على رسولة أسوة حسنة للمتقين، وعلى آله الطيبين الطاهرين، وأصحابه رضی الله عنهم أجمعين. وبعد.

هیچ ساختاری نیست بدون اساس که بالایش قایم باشد و اساس ساختار دین مبین اسلام قایم به دو اصل است .

۱- عبادت الله سبحانه وتعالى

۲- وایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

واین حقیقت قول « لا إله إلا الله محمدا رسول الله » است.

کسی که از یکی از اینها خارج شود نه عملی او درست است و نه دین او، از همین رو بالای هر مسلمان لازم است که بشناسد چیزی را که دلالت به همین دو اصل می کند و آنچه که شامل احکام میشود، و شناختی که او را از جهل بیرون کند و ملتزم به آن از روی اعتقاد و قول عمل باشد تا که به این کامیابی و سعادت دنیا و آخرت را حاصل کند.

و موضوع اساسی این رساله یکی از اصول دین است که مسمی به « حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم در روشنی قرآن کریم » است.

اهمیت این موضوع من را وادار به انتخاب آن کرد چنانچه قبلا ذکر شد که یکی از اصول دین « شهادة أن محمد رسول الله » است .

مهم و مفید این است که جستجو و شناخته شود این اصل طبق قرآن کریم و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم

و طبق روش سلف صالحین، وبالخصوص مایان در عصر زنده گی می کنیم که اکثر مردم تیزبین از راه حقیقت

در این اصل نیستند ، واضح کردن و بیان نمودن این اصل از ضروریات لازمه بالای اهل علم است.

هدفم این است که این موضوع را مینویسم تا که جمع آوری کنم چیزی را که متفرق است ، و مرتب کنم چیزی را که

پراکنده است ، و شرح کنم چیزی که ضرورت دارد به شرح در روشنی قرآن کریم و سنت رسول الله صلی الله علیه

وسلم واقوال سلف الصالحین.

اهمیت موضوع :

چنانچه که الله تبارک و تعالی انسان را موجود مکلف و باکرامت در روی زمین قرار داده است به خاطری رهنمایی آن رسولی را فرستاده است که حکم و قانون آن مصدر دوم شریعت اسلامی بشمار می رود و آن رسول دارای حقوقی می باشد که حقوقی آن از اصل دین و شروط ایمان بشمار می رود که آن عبارت اند از « شهادة آن محمد رسول الله » دانستن و آداء کردن این حقوق لازم و ضروری می باشد برای اهمیت آن همین کافی است که حقوق نبی کریم صلی الله علیه و سلم از اصل دین بشمار می رود که بدون آن دین باقی نمی ماند .

- ۱- حقوق نبی از شروط ایمان بشمار می رود به هر اندازه که مابه شروط ایمان خود عمل کنیم به همان اندازه ایمان ما قوی میشود .
- ۲- اطاعت و فرمان برداری از رسول الله صلی الله علیه و سلم اطاعت الله تعالی است که هدف زنده گی ما است .
- ۳- رستگاری دنیا و آخرت در آدای حقوق رسول الله صلی علیه و سلم است .
- ۴- دانستن حقوق رسول الله صلی الله علیه و سلم امر الله متعال است.
- ۵- قرآن ما را به حقوق رسول الله صلی الله علیه و سلم امر می کند که آن را آداء نماییم .
- ۶- حقوق رسول الله صلی الله علیه و سلم از اصول دین بشمار می رود.

اسباب انتخاب موضوع:

- ۱- این موضوع از اصول دین بشمار می رود.
- ۲- بر علاوه رهنمایی و هدایت استاد رهنا ام - جناب محترم دوکتور صاحب اسماعیل « احدی » دلچسپی و علاقه ذاتی خودم، از مهمترین عوامل اختیار موضوع می باشد.
- ۳- مهارت پیدا کردن به تشریح موضوع در روشنی قرآن کریم که از جمله اصل منابع به شمار می رود.
- ۴- بیان کردن حقوق رسول الله صلی الله علیه و سلم که امروز در بین مردم به نوع دیگر معرفی شده است.
- ۵- پرورش حقوق رسول الله صلی الله علیه و سلم در زنده گی روزمره خود که سبب سعادت دارین می گردد.
- ۶- سنت و محبت رسول الله صلی الله علیه و سلم در حال محوشدن است.
- ۷- در زبان عربی ذخیره بزرگ در رابطه این موضوع وجود دارد و خدمت صورت گرفته است ولیکن در زبان فارسی من کدام کتاب یا رساله مستقل را به این نام ندیدم.

سوالات اصلی تحقیق :

- ۱- شناخت موقف و جایگاه رسول الله صلی الله علیه وسلم ؟
- ۲- دانستن اصول دین و به آن عمل کردن که عبارت اند از « شهادة أن محمد رسول الله »؟
- ۳- شناخت حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم؟

سوالات فرعی:

- ۱- دانستن حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم چه اهمیت و فضائل دارد؟
- ۲- شایسته ترین کسی که حقوق آن را باید اداء نماید کیست؟
- ۳- آیات که پیرامون حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم آمده کدام است؟
- ۴- مسؤلیت ما در قبال رسول الله صلی الله علیه وسلم چیست؟
- ۵- ارتباط حقوق نبی و ایمان چیست؟

پیشینه تحقیق :

درباره حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم کتابهای زیادی به زبان عربی وجود دارد که علماء کرام درین باره نوشته اند و زحمات زیادی درین عرصه متحمل شده اند ولی تمام این کتابها به زبان عربی بوده که با ادبیات بالا تحریر یافته است به جز اشخاص متخصص دیگران به طور فراگیر نمی توانند از آن استفاده کنند.

کتاب و رسائلیکه درین عرصه نوشته شده عبارت است از:

- ۱_ الشفا بتعريف حقوق المصطفى، از قاضی عیاض
 - ۲_ حقوق نبی علی أمة فی ضوء الكتاب والسنة، از محمد بن خلیفه
 - ۳- حق النبی علی أمة از یحیی بن موسی الزهرانی
- تمام این کتابها به زبان عربی می باشد ، که با تأسف از درک این زبان اکثرا جوامع افغانی ما محروم اند اگر چه درین عرصه کتاب وجود داشت که نباید نوشته می شد ولی نسبت به خصوصیتی که این رساله دارد خالی از فایده نمی باشد.

ورساله حاضر موضوع حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم در روشنی قرآن کریم مورد بحث قرار می دهد. خصوصیتی که رساله بنده را می باشد این است:

- ۱- رساله به زبان فارسی ساده و عام فهم نوشته شده که هر شخص می تواند از آن مستفید گردد.

۲- دست رسی به اکثر آیات قرآن کریم پیرامون حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم.

۳- تمهید جداگانه برای سیرت رسول الله صلی الله علیه وسلم.

۴- جمع آوری معلومات به روش تحقیقی و مختصر.

۵- تشریح آیات و احادیث به زبان فارسی.

روش تحقیق :

این که هر رساله و کتاب از خود منهج دارد و همچنان نوشتن یک رساله و جمع کردن موضوعات از خود قاعده و اصولی دارد که بنده هم اصول و قواعد رساله خود را به نکات ذیل مختصر ذکر می نمایم.

روش تحقیق در این رساله روش کتابخانه‌یی و بر اساس منهج شرح موضوعی یک موضوع بوده که مراحل ذیل را در آن مد نظر گرفته ام.

۱- بنده نخست پیرامون موضوع مطلوب مطالعات و تحقیقات مقدماتی ام را به گونه کامل انجام داده ام و تا پایان تحقیق مطالعه کتب مأخذی را ادامه دادم.

۲- بعد از جستجو در کتابخانه و منابع اینترنتی کتابها و منابع مطلوب در این تحقیق را جمع آوری و یا هم یادداشت نمودم

۳- من در تهیه این تحقیق با کتابخانه های فزیک و قابل دسترسی مانند کتابخانه عمومی پوهنتون سلام، و کتابخانه مختصر از پدر بزرگوارم جناب شیخ القرآن و الحدیث عبدالواحد «موحد».

کتابخانه دیجتالی مانند: المكتبة الشاملة ، المكتبة الوقفية ، المكتبة النور ، و مكتبة عقیده بهره بردم بعد از تکمیل مطالعات و کارهای مقدماتی بر ترتیب ، و تهیه خطه و پلان بحث اقدام کردم.

۴- برای ترجمه‌ی آیات از تفسیر کابلی بنا به بیان فهم آیات و تعبیر درست آن استفاده نموده ام.

۵- جهت شرح آیات قرآن کریم به کتابهای معتبر تفسیر رجوع نمودم مثل ابن کثیر، تفسیر منیر، آلوسی ، تفسیر قاسمی ، از هر البیان ، احسن الکلام و غیره.

۶- از مصادر و مراجع قدیم و حدیث استفاده کردم.

۷- هر قول را به قایل آن منسوب کردم و مسؤلیت علمی و دینی خود را اداء می نمایم.

۹- اهداء ، سپاس نامه، و فهرست موضوعات را در ابتداء رساله و فهرست آیات و احادیث ، و فهرست منابع را در آخر رساله جاداده ام.

۱۰- آیات قرآن کریم را در بین این قسم ﴿﴾ قوس گرفته ام و در حاشیه آن را توضیح نموده ام.

۱۱- در هر موضوع آیات قرآن کریم را ذکر کرده ام بعد از آن اقوال مفسرین را.

مشکلات من پیرامون تهیه تحقیق:

طوری که بر همگان معلوم است اجرای هر عمل و کار بایک سری از چالش ها و مشکلات همراه می باشد. بنده نیز در اجرای این تحقیق به یک سری از چالش ها دست پنجه نرم کرده ام که در ذیل به آن می پردازم.

۱- نبود یک کتابخانه بی مجهز و با داشتن تمام وسایل تحقیق تا محقق به آسانی هر چه تمام به منابع و مأخذ مورد نظر دست رسی داشته باشد.

۲- عدم دسترسی کامل به سایت های انترنیتی.

۳- مشکلات اقتصادی که این بسیار تأثیر بالای من داشت زیرا اکثری اشیایکه برای خود ضرورت داشتم آن را به دست آورده نمی توانستم علت آن هم این بود.

با وجود مشکلات متذکره از جمله مزیت های که در راستای این رساله داشتم دسترسی به زبان عربی بوده وهم چنان ارتباط با پدر بزرگوارم ، وموجودیت کتابخانه های الکترونیکی ، که مشکلات بنده را سهل ساخته بود.

خطه بحث :

بحث دست داشته شما با در نظر داشت معیار ها و اصول تحقیق به شرح ذیل تقسیم شده است :

که شامل: مقدمه، تمهید، و چهار فصل می باشد.

مقدمه : که مشتمل به اهمیت موضوع اسباب سوالات پیشینه تحقیق ... و غیره است.

تمهید:

درباره زنده گی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بطور خلاصه که به هفت مطلب مشتمل است.

مطلب اول : ولادت ، کودکی ، وجوانی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

مطلب دوم : بعثت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

مطلب سوم : هجرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

مطلب چهارم : ایجاد دولت اسلامی

مطلب پنجم : جهاد رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب ششم : مکارم اخلاقی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

مطلب هفتم : وفات رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

فصل اول : وجوب ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث اول : تعریف ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : تعریف ومعنی لغوی ایمان

مطلب دوم : ایمان در اصطلاح

مطلب سوم : تعریف ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث دوم : بیان معنی شهادة ان محمدا رسول الله

مطلب اول : معنی شهادة ان محمد رسول الله

مطلب دوم : شروط شهادتین

مطلب سوم : : نواقض ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث سوم : وجوب ایمان به نبوت و رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : نبوت و رسالت در لغت و اصطلاح و فرق بین نبی و رسول

مطلب دوم: دلایل از قرآن کریم به وجوب ایمان به رسول الله

مطلب سوم : دلایل نبوت رسول الله صلی الله علیه وسلم.

مبحث چهارم : وجوب ایمان به عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : معنی عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث پنجم : وجوب ایمان به اینکه رسول الله صلی الله علیه خاتم النبیین است

مطلب اول : معنی ختم نبوت

مطلب دوم : دلایل از قرآن به ختم نبوت

مبحث ششم : وجوب ایمان به اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم رسالت خود را رسانیده و کامل کرده است.

مطلب اول : دلایل از قرآن کریم

مبحث هفتم : وجوب ایمان به عصمت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : تعریف عصمت در لغت و اصطلاح

مطلب دوم : چیزها و جاهاییکه رسول الله صلی الله علیه وسلم در آن معصوم است و دلیل معصومیت آن

فصل دوم:

وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم و خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول الله صلی الله علیه وسلم.

مبحث اول : وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : دلایل از قرآن به وجوب اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب دوم : دلایل از قرآن به وجوب تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم و قدوه گرفتن آن در تمام عرصه های زنده گی.

مبحث دوم : خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : دلایل از قرآن کریم

فصل سوم: وجوب تعظیم، و توقیر، و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث اول: بیان عظمت و بزرگی و درجه بلند رسول الله صلی الله علیه وسلم نزد الله رب العزة.

مبحث دوم: وجوب تعظیم، و توقیر، و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : معنی لغوی و اصطلاحی تعظیم توقیر و تعزیر

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم درباره وجوب تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب سوم : وجوب تعظیم و احترام رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از وفاتش

مطلب چهارم : مقتضیات و علامات تعظیم و احترام رسول الله صلی الله علیه وسلم و ترك غلو در تعظیم ایشان.

فصل چهارم: وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم و وجوب سلام و دورود گفتن به رسول الله

مبحث اول : وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : تعریف و معنی صحیح محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث دوم : علامات محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب اول : اتباع سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و ترس و دوری کردن از بدعت ها و خرافات.

مطلب دوم : زیاد یاد کردن رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب سوم : امید و شوق دیدن رسول الله صلی الله علیه وسلم

مطلب چهارم : نصیحت و خیرخواهی به رسول الله صلی الله علیه وسلم و نشر سنت شان.

مطلب پنجم: محبت کردن به آن کسانی که رسول الله صلی الله علیه وسلم آنها را دوست داشت و محبت میکرد ، و بغض و نفرت و عداوت کردن از دشمنان الله و رسول صلی الله علیه وسلم.

مبحث سوم: وجوب سلام و دورود گفتن به رسول الله صلی الله علیه وسلم.

- تمهید دارای هفت مطلب میباشد:
- مطلب اول : ولادت ، کودکی ، جوانی رسول الله صلی الله علیه وسلم
- مطلب دوم : بعثت رسول الله صلی الله علیه وسلم
- مطلب سوم : هجرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
- مطلب چهارم : ایجاد دولت اسلامی
- مطلب پنجم : جهاد رسول الله صلی الله علیه وسلم
- مطلب ششم : مکارم اخلاقی رسول الله صلی الله علیه وسلم
- مطلب هفتم : وفات رسول الله صلی الله علیه وسلم

ابوالقاسم محمد بن عبدالله بن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن كلاب بن مره بن كعب بن لوی بن غالب بن فهر بن مالك بن نضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان. ۱

با: ولادت رسول الله صلی الله علیه وسلم

رسول الله صلی الله علیه وسلم در سپیده دم روز دوشنبه نهم ربیع الاول یک سال پس از حادثه فیل چشم به جهان گشود این روز بنا به تحقیق عالم بزرگوار « محمد سلیمان منصورپوری » مطابق با بیستم یا بیست دوم آوریل ۵۷۱ م می باشد. ۲

ج: کودکی رسول الله صلی الله علیه وسلم

هنوز رسول الله صلی الله علیه وسلم در شکم مادر بود که پدرش وفات کرد و پیامبر صلی الله علیه وسلم یتیم به دنیا آمد و عربها عادت داشتن که کودکان خویش را در دوران شیرخوارگی به صحرا بفرستند تا فصاحت اعراب و سختی زندگی در بیابان را بیاموزند و از هوای صاف و پاک آن جا بهره ببرند آمنه مادر پیامبر صلی الله علیه وسلم کودک خود را به زنی از قبیله بنی سعد به نام حلیمه سپرد تا او را در مسکن خود که نزدیک طائف بود شیر بدهد و پیامبر صلی الله علیه وسلم سه سال را نزد حلیمه گذراند و در این مدت حلیمه به بهترین وجه از او مراقبت می کرد و او را مانند فرزندان خود دوست داشت تا اینکه پیامبر صلی الله علیه وسلم به سه سالگی رسید. ۳

و در سن چهار سالگی در قبیله بنی سعد واقعه شق صدر صورت گرفت بعد از واقعه شق صدر بازگشت رسول الله صلی الله علیه وسلم بسوی مادر مهربان خویش بعد از آن آمنه قصد سفر کرد طرف مدینه منوره که همایش پیامبر صلی الله علیه وسلم وام ایمن بود پس از بازگشت در منطقه ابوا آمنه مریض شد و وفات کرد در آن وقت رسول الله صلی الله علیه وسلم شش ساله بود. ۴

۱- صلابی؛ علی محمد؛ الگوی هدایت، مترجم هیئت علمی انتشارات حرمین، ج ۱؛ ص ۸۵؛ انتشارات احمد

۲- مبارکپوری؛ صفی الرحمن؛ الرحیق المختوم؛ مترجم عبدالله خاموش هروی؛ ص ۶۸؛ ناشر شیخ الاسلام احمد جام

۳- محمد الحبش؛ برداشتهای حکیمانه از سیره پیامبر صلی الله علیه وسلم؛ مترجم عبد القادر مارونسی؛ ص ۳۷؛ نشر احسان

۴- الرحیق المختوم؛ ص ۷۲

بعد از وفات مادر مهربانش عبد المطلب سرپرستی رسول الله صلی الله علیه وسلم را به عهده گرفت بلاخره این سرپرستی دیردوام نیافت و عبد المطلب وفات کرد و رسول الله صلی الله علیه وسلم زیر سرپرستی کاکای مهربانش درآمد که از هیچ نوع کمک از ایشان دریغ نکرد و این دفاع کمک تا سال دهم بعثت دوام کرد.

د: جوانی رسول الله صلی الله علیه وسلم

رسول الله صلی الله علیه وسلم در آغاز جوانی اش گوسفندان اهالی مکه را در برابر چند قیراط که اجرت می گرفت به چرا می برد و هرگز با جوانان هم سن سالش در کارهای بیهوده و لهو و لعب شریک نشد از همان آغاز جوانی دارای عقلی برتر و قضاوت های شایسته بود قضیه گذاشتن الحجر الاسود به مکان مشخص در کعبه دلیل واضحی بر این امر است و رسول الله صلی الله علیه وسلم در بین قوم خود به صادق و امین معروف بود و حسن معامله وفای به عهد ثبات اخلاقی و آبرومندی صفاتی بود که به آنها شهرت داشت و خدیجه را علاقمند ساخت تا تجارت با مالش را به وی پیشنهاد کند آن هم با اجرتی دو برابر آن چه به دیگران می پرداخت، و رسول الله صلی الله علیه وسلم دو بار به خارج از مکه سفر نمود بار اول در دوازده سالگی همراهی عمویش ابوطالب و بار دوم در بیست پنج سالگی برای تجارت با مال خدیجه در هر دو دفعه به سوی شهر بصری از شهرهای شام سفر نمود، الله تعالی می خواست که رسول الله صلی الله علیه وسلم دو سال قبل از بعثت علاقمند رفتن به غار حراء شد که در جانب شمال غربی مکه واقع بود در آنجا با خود خلوت می کرد و در مورد قدرت های عظیم پروردگار تفکرمی نمود وی این حالت را همچنان ادامه داد تا هنگامی که بر او وحی آمد و قرآن کریم نازل شد. ۱

مطلب دوم: بعثت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

نزول وحی بر رسول الله صلی الله علیه وسلم هنگامی که رسول الله صلی الله علیه وسلم چهل ساله شدند روز دوشنبه هفدهم رمضان همان سال (که چهل ساله شد) جبرئیل همراه وحی بر ایشان فرود آمد.

رسول الله صلی الله علیه وسلم در ابتدای بعثت خواب های و رؤیایی می دید که مانند سپیده صبح تحقق پیدا می کرد. ۲

۱- سباعی؛ دوکتور مصطفی؛ سیرت نبوی؛ مترجم مسعوده جامی الاحمدی؛ ص ۲۸/۳۲؛ ناشر مستقبل

۲- مرجع سابق؛ ص ۴۰

در یکی از روزها رسول الله صلی الله علیه وسلم که در غار حراء مشغول عبادت پروردگارش بود فرشته ای نزد او آمد و خطاب به وی گفت بخوان رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود من خواندن نمی دانم رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید فرشته مرا در بغل گرفت و تاجایی که تحمل داشتم فشرد و بعد مرا رها کرد و گفت بخوان گفتم خواندن نمی دانم رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید برای بار سوم مرا در بغل گرفت فشرد و رها کرد و گفت ﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾ بعد از آن رسول الله صلی الله علیه وسلم در حالی که قلبش می لرزید نزد خدیجه رضی الله عنها رفت و گفت مرا بپوشانید حاضرین رسول الله صلی الله علیه وسلم را پوشانیدند تا اینکه ترس و وحشتش برطرف شد سپس ما جرا را برای خدیجه بازگو نمود و فرمود من نسبت به جان خود احساس خطر می کنم خدیجه رضی الله عنها گفت الله تعالی هرگز تو را ضایع نمی سازد بعد از آن خدیجه رضی الله عنها او را نزد پسرکاکای خود ورقه بن نوفل برد او مرد مسیحی بود انجیل را به لغت عبری می نوشت و سوال جواب صورت گرفت ورقه بن نوفل گفت که همان فرشته ای است که الله بر موسی فرو فرستاده و تو پیامبری الله تعالی هستی. ۱

اولین کسانی که ایمان آوردند به رسول الله صلی الله علیه وسلم.

۱- همسرش بی بی خدیجه رضی الله عنها

۲- ابوبکر صدیق رضی الله عنه

۳- حضرت علی رضی الله عنه

۴- زید بن حارثه رضی الله عنه

بنا بر این خدیجه اولین فردی بود که به وی ایمان آورد در آخر روز دوشنبه پیامبر صلی الله علیه وسلم همراه وی اولین نماز را به جا آورد در آن روزگار نماز دو رکعت در صبح و دو رکعت در عشاء بود. بعد از چند روزی وحی قطع شد که درباره مدت آن اختلاف وجود دارد قول راجح این است که مدت آن چند روز بیش نبوده. ۲

۱- حنیف؛ محمد معروف؛ درسهای درسیرت نبوی؛ ص ۳۸/۳۹؛ ناشر؛ انتشارات سید حبیب الله

۲- الرحیق المختوم؛ ص ۸۷

در این زمان رسول الله صلی الله علیه وسلم به مدت سه سال کسانی را به نوعی نسبت به درک و عقل شان اطمینان داشت به سوی اسلام دعوت می نمود تا تعدادی از مردان و زنان بادرایت سلیم النفس به اسلام گرویدند، زمانی که تعداد مسلمانان تقریباً به سی نفر رسید الله تعالی رسول خویش را فرمان داد تا دعوت را علنی سازد، با این کار مرحله آزار مسلمانان و پیامبر صلی الله علیه وسلم آغاز گشت، در این مرحله رسول الله صلی الله علیه وسلم مؤمنان را به شکل سری در خانه ارقم بن ابی ارقم ملاقات می کرد همچنین کسانی را که می خواستند به دین اسلام مشرف شوند در این خانه به حضور ایشان می آوردند پیامبر صلی الله علیه وسلم برای شان آیاتی که جدیداً نازل شده بود را تلاوت می کرد و احکام و قوانینی را که تا آن زمان آمده بود برای شان تعلیم می داد.

سپس رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمان یافت که اقوام نزدیکش را به خاطر پذیرش این دین اخطار بدهد به همین خاطر رسول الله صلی الله علیه وسلم بر بلندای کوه صفا ایستاد و تک تک شاخه های قریش را به نام صدا کرد و آنها را به سوی اسلام فراخواند.

قریش تصمیم گرفت که خود را از دست رسول الله صلی الله علیه وسلم خلاص سازد اما عمویش ابوطالب از وی حمایت نمود و از تسلیم کردن او به ایشان امتناع ورزید.

اذیت و آزار مشرکین بعد از آن بسیار شدت گرفت تا جایی که تعدادی در زیر شکنجه و آزار جان باختند و تعدادی نا بینا و معیوب گشتند.

هنگامی که قریش پایداری مؤمنان را در عقیده شان مشاهده نمودند تصمیم گرفتند با پیامبر صلی الله علیه وسلم معامله ای بکنند به این اساس که هر چه ثروت می خواهد به وی بدهند و اگر می خواهد او را به ریاست برسانند اما رسول الله صلی الله علیه وسلم همه را رد نمود و نپذیرفت.

چون رسول الله صلی الله علیه وسلم سخت گیری قریش و استمرار ایشان در تعذیب صحابه را دید به ایشان فرمود به سرزمین حبشه بروید بعد از آن مشرکان با پیامبر صلی الله علیه وسلم، بنی هاشم، و بنی مطلب قطع رابطه نمودند و در سال دهم بعثت کاکای بزرگوار و همسر مهربان رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات کرد بعد از وفات عمو و همسر ایشان قریش اذیت و آزار خود را بروی شدت بخشید بعد از آن سفر طائف بوقوع پیوست بعد از آن اسراء معراج و نمازهای پنجگانه فرض شد و بیعت عقبه اول و دوم صورت گرفت و کارهای مقدماتی هجرت شروع شد. ۱

مطلب سوم: هجرت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

هجرت مسلمانان به مدینه منوره واستقبال انصار از مهاجران بعد از انعقاد بیعت عقبه دوم رسول الله صلی الله علیه وسلم به مسلمانان دستور داد تا راه مدینه را درپیش گیرند ولی خود رسول الله صلی الله علیه وسلم منتظر فرمان الهی ماند و انصار با قلبی گشاده و سرشار از ایمان پذیرای هیئتهای مهاجران گردیدند.^۱

هنگامی که قریش دانستند مسلمانان در مدینه منوره با عزت و امنیت زندگی می کنند در دار الندوه جلسه گرفتند تا راهی بیابند که رسول الله صلی الله علیه وسلم را از بین ببرند در نهایت به این نتیجه رسیدند که از هر قبیله جوانی چابک را انتخاب نمایند تا این جوانان با هم رسول الله صلی الله علیه وسلم را به قتل برسانند و در نتیجه این خون در بین قبایل تقسیم شود و بنی عبد مناف نتوانند با همه آنها به جنگ و ناچار به گرفتن خون بها راضی شوند بر اساس این پلان جوانانی که برای قتل رسول الله صلی الله علیه وسلم انتخاب شده بودند در شب هجرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بر دروازه خانه ایشان جمع شدند و منتظر آمدن شان بودند تا وی را به قتل برسانند.^۲

رسول الله صلی الله علیه وسلم آن شب بر بستر خود نخوابید و از علی رضی الله عنه خواست که در بسترش بخوابد و به او فرمان داد که صبح روز بعد امانت هایی که از مردم قریش نزدش بوده به آنها بازگرداند سپس رسول الله صلی الله علیه وسلم بدون این که کسی از مأموران قتل او را ببیند از خانه اش بیرون شده و به خانه ابوبکر صدیق رفت او قبلا دو شتر را برای خود و رسول الله صلی الله علیه وسلم آماده کرده بود سپس هر دو عزم خارج شدن نمودند و ابوبکر رضی الله عنه عبدالله بن اریقط را که مشرک بود به عنوان رهنما به جهت مدینه انتخاب کرد تا از راه معروف نروند و ایشان را راهی دیگر نشان دهد تا کفار قریش نتوانند آنها را بیابند.^۳

بعد از اذن هجرت حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم و ابوبکر صدیق مخفیانه از مکه خارج شدند و به طرف غار ثور حرکت کردند حضرت ابوبکر به فرزندش عبدالله سپرد که واکنش اهل مکه را در مورد آن دو زیر نظر بگیرد و به عامر بن فهیره دستور داد که گوسفندانش را در روز بچراند و شب نزد آنها بیاورد و به دخترش اسماء رضی الله عنها نیز توصیه کرد که به آنها غذا برساند.^۴

۱- محمد معروف حنیف؛ سیرت نبوی؛ ص ۸۰

۲- صلابی، علی محمد، الگوی هدایت، ج ۱؛ ص ۶۱۲

۳- دوکتور مصطفی سباعی، سیرت نبوی؛ ص ۶۳

۴- ندوی؛ علامه سید ابو الحسن علی ندوی؛ نبی رحمت؛ مترجم محمد قاسم قاسمی؛ ص ۱۵۷؛ انتشارات خبیر

رسول الله صلى الله عليه وسلم و همراهش ابو بكر صديق رضى الله عنه در روز پنج شنبه اول ربيع الاول به سمت مدینه هجرت کردند،

نجات رسول الله صلى الله عليه وسلم از کشته شدن در میان قریش قیامتی بر پا کرد در تمام راه های مکه به دنبالش گشتند ولی او را نیافتند قریش به سوی تمام قبایل فرستاده ای ارسال کردند که هر کس رسول الله صلى الله عليه وسلم و دوستش را زنده یا مرده تحویل دهد مستحق جایزه می گردد که آن صد شتر بود این وعده سخاوت مندانه افراد طمع کار را فریفت و از آن جمله سراقه بن مالک بن جعشم خود تصمیم گرفت آن قدر به دنبال شان بگردد تا خودش به تنهایی صاحب جایزه شود پیامبر صلى الله عليه وسلم و دوستش در روز دوازدهم ربيع الاول به مدینه رسیدند.

و مسجد قبا را تأسیس کرد بعد از مسجد نبوی صلى الله عليه وسلم را اساس گذاشت بعد از آن بین مهاجرین و انصار پیمان برادری بر قرار نمود سپس رسول الله صلى الله عليه وسلم با یهود معاهده صلح را انجام داد. ۱

مطلب چهارم: ایجاد دولت اسلامی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به محض ورود به مدینه منوره تلاش می کرد تا آمادگی لازم را برای اعلام تأسیس دولت به عنوان حکومتی در میان سایر حکومت ها موجود در جهان و به عنوان قدرتی حامی و پشتیبان برای همه ی کسانی که به آن پناه می برند و در جوار آن می زیند به دست آورد.

۱- تأسیس مقرر رسمی حکومت

رسول الله صلى الله عليه وسلم بنای مسجد را به عنوان مقرر رسمی دولت آغاز کرد تا قوانین در آنجا تصویب شوند و امور و مسایل مورد بررسی قرار گیرند و بیانیه ها به اطلاع عموم برسند و در همانجا به مشاجرات خاتمه داده شود.

۲- سروسامان دادن اوضاع داخلی

رسول الله صلى الله عليه وسلم با نگرش سیاسی و دقیق و حسن تدبیر خود توانست که اوضاع را سامان بخشد و آن را به کنترل خود در آورد و این کار ها را انجام داد.

۱- دوکتور مصطفی سباعی، سیرت نبوی؛ ص ۶۶/۶۷

چاره اندیشی امور و مسایل انصار، چاره اندیشی یهود، چاره سازی مسایل مهاجرین، فراخوان همه استعداد های مخلص.

رسول الله صلی الله علیه وسلم می دانست دولتی که تشکیل خواهد شد به همه ی بازوهای مخلص و اندیشه های پاک و قلب های صاف و نورانی نیاز پیدا می کند تا در بنیانگذاری دولت اسلامی یاری اش کنند. ۱

ارزیابی وضعیت و تصمیم گیری:

بعد از اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم اوضاع داخلی را سامان بخشید و احساس ثبات و آرامش کرد به ارزیابی مواضع خارجی در برابر دولت اسلامی پرداخت اولین چیزی که لازم بود پیامبر صلی الله علیه وسلم در این باره بداند شناخت دوست و دشمن بود.

الف: دوستان

برای رسول الله صلی الله علیه وسلم واضح بود که نمی توانست بالای دوستانهای خارجی خود اعتماد کند تنها دوست خارجی ایشان نجاشی بود که او کمک کرده نمی توانست بخاطری دوری راه.

با: دشمنان

رسول الله صلی الله علیه وسلم دریافته بود که دشمنان چند گروه هستند

یهودیان، مشرکین مکه، منافقین، فارس، روم.

آماده گی برای جنگ که شامل چند بخش می شود

الف: نیروی انسانی

با: آماده سازی روحی و معنوی

ج: فراهم کردن اسلحه و ساز برگ جنگی. ۲

۱- قلعه جی؛ دکتر محمد رواس؛ نگرشی سیاسی بر سیره پیامبر صلی الله علیه وسلم، مترجم محمد حسین احمد تبار، ص ۱۶۱؛ ناشر؛ زانست؛

آراس

۲- مرجع سابق؛ ص ۱۶۹

ایجاد حکومت اسلامی:

الف: آماده شدن برای اعلام تأسیس حکومت اسلامی

با: سرآغاز مبارزه و پاکسازی قدرت های سیاسی مخالف

ث: پاکسازی موجودیت یهود بنی قینقاع، بنی نضیر، بنی قریظه

ج: پاکسازی موجودیت سیاسی بنی مصطلق

د: پاکسازی موجودیت سیاسی مشرکین مکه

ذ: پاکسازی موجودیت سیاسی خیبر و سایر یهودیان

ع: گشودن جبهه جنگ با روم

غ: اعلام سلطه حکومت اسلامی بر سرتا سر حجاز و گرد آمدن مردم تحت لوای آن . ۱

مطلب پنجم : جهاد رسول الله صلی الله علیه وسلم :

در اوایل سال دوم هجری جهاد فرض گردید و هنوز دولت اسلامی در مدینه منوره دیر نگذشته بود که نبردها بین او و قریش و هم پیمانان دیگرشان از میان قبایل عرب آغاز شد مؤرخین مسلمان جنگ های را که بین مسلمانان و مشرکان در گرفت و رسول الله صلی الله علیه وسلم در آن حضور داشتند اصطلاحاً «غزوه» می نامند و هر زد و خوردی را که در بین این دو گروه در گرفته بود و رسول الله صلی الله علیه وسلم در آن حضور نداشتند را به نام «سریه» یاد می کنند تعداد غزوه های به بیست شش می رسد و تعداد سریه ها به سی و هشت می رسد و نامهای مشهور از غزوات و سریه ها را می گیریم.

غزوه بدر، غزوه احد، غزوه بنی نضیر، غزوه احزاب، غزوه بنی قریظه، صلح حدیبیه، غزوه خیبر، غزوه موه، فتح مکه مکرمه ، غزوه حنین، غزوه تبوک،

سریه عبیدالله بن حارث، سریه حمزه بن عبدالمطلب، سریه عبدالله بن جحش اسدی و غیره. ۳

۱- دکتر محمد رواس قلعه جی

۲- دکتر مصطفی سباعی؛ ص ۸۴

۳- محمد معروف حنیف؛ سیرت نبوی

مطلب ششم: مکارم اخلاقی رسول الله صلی الله علیه وسلم:

«وإنک لعلی خلق عظیم» ۱ ترجمه آیه : وبه راستی که تو بر خوبی بزرگ هستی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم در برخورداری از حسن آفرینش و کمال اخلاقی چنان ممتاز بود که به وصف در نیاید دلها از بزرگداشت او لبریز بود و مردان در محافظت از او و در تکریم و تعظیم وی جان فدا می کردند بدان سان که جهان چنین حالتی را جز درباره او به یاد ندارد.

ام معبد خزاعی رسول الله صلی الله علیه وسلم را که به هنگام هجرت از برابر خیمه اش گذشته بود برای شوهرش چنین وصف کرده است : مردی آراسته ظاهر با رخساری نورانی و اخلاقی پسندیده بود نه شکمی بزرگ داشت و نه سری کوچک مردی گیرا و زیبا بود چشمانی بسیار سیاه که در سفیدی چشمان بسیار دلنشین می نمود و مزگانگی بلند و ابروی کمائی و به هم پیوسته داشت گردنش استوار بود چون سکوت می کرد وقارش جلوه می کرد و چون لب به سخن می گشود منش بزرگوارانه اش آشکار می شد شیرین گفتار بود کلامش عاری از نقض و خالی از پرگویی چون نان رشته گهر بود که پراکنده شود میانه بالا بود نه کوتاه قامت و نه بلند اندام به سان شاخه ای بود که اگر میان دو شاخه قرار می گرفت از هر دو خوش منظرتر و دلپسندتر می نمود همراهانش او را سخت گرامی می داشتند چون سخنی گفت سرا پا گوش می شدند و چون فرمان می داد به انجامش می شتافتند فرمانش را به جان می خریدند و همواره در کنارش بودند نه ترشو بود و نه عیبجوی دیگران. ۲

مطلب هفتم: وفات رسول الله صلی الله علیه وسلم :

بیماری رسول الله صلی الله علیه وسلم روز دوشنبه بیست هفتم یا بیست نهم ماه صفر سال یازدهم هجری رسول الله صلی الله علیه وسلم برای تشییع جنازه ای در گورستان بقیع حضور یافت هنگام بازگشت در راه دچار سردرد شد و حرارت بدن مبارکش از تب چنان بالا رفت که گرمی آن از پس دستاری که بر سر داشت احساس می شد حضرتش یازده روز با بیماری با مردم نماز اداء کرد و امامت کرد و بیماری آن بزرگوار کلا سیزده یا چهارده روز بود. ۳

بدین صورت رسول الله صلی الله علیه وسلم در دوشنبه دوازدهم ربیع الاول سال یازدهم هجری بعد از زوال خورشید در سن ۶۳ سالگی دار فانی را وداع گفت و این روز روزی بسیار وحشتناک و مصیبت باری برای مسلمانان محسوب می گردید. ۴

۱- آیه ۴، سوره قلم

۲- الرحیق المختوم؛ ص ۲۳۵

۳- مرجع سابق؛ ص ۶۱۳

۴- محمد معروف حنیف؛ سیرت نبوی؛ ص ۲۲۱

فصل اول: وجوب ایمان به رسول الله صلی الله علیه :

این فصل دارای هفت مبحث می باشد:

مبحث اول : تعریف ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث دوم : بیان معنی شهادة أن محمد رسول الله

مبحث سوم : وجوب ایمان به نبوت ورسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث چهارم : وجوب ایمان به عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث پنجم : وجوب ایمان به اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین است

مبحث ششم : وجوب ایمان به اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم رسالت خود را رسانیده وکامل

کرده است

مبحث هفتم : وجوب ایمان به عصمت رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث اول : تعریف ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم :

اولین حقی که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر ما دارد ، اینست ، که به او ایمان آوریم و دعوتش را با آغوشی باز بپذیریم ، و دینش را برنامه زنده گی خویش قرار دهیم .

مطلب اول : تعریف ومعنی لغوی ایمان :

ایمان مصدر آمن یؤمن ایماناً است .

ایمان به معنی تصدیق است ، اقرار زبان و تصدیق قلب را ایمان می گوید. ۱

ابن بطه می فرماید که ایمان اسم است ومعنی آن تصدیق است .

و جوهری هم می فرماید که ایمان به معنی تصدیق است ۲

ابن منظور افریقی ایمان را هم به معنی تصدیق می گوید و در داستان برادران یوسف علیه السلام همراهِ پدرشان آن

را ذکر می نماید ما أنت بمصدق لنا تو را ستگو نمی شماری ما را . ۳

محمد علی الصلابی هم می فرماید که ایمان در لغت به معنی تصدیق است .

علماء سلف می گویند که ایمان در لغت به دو معنی می آید .

۱: تصدیق ۲: اقرار

روایت است از تمام اهل لغت که معنی ایمان تصدیق است ۴

۱- المعجم الوسیط ، ج ۱/۲ ص ۲۸ ص ناشر ، دار الدعوة

۲ - ابا حسین ، ابی عبد الرحمن ابراهیم بن سعد اباحسین ، معجم التوحید ، ص ۲۳۵

۳- ابن منظور ، ابی الفضل جمال الدین محمد بن مکرم ، لسان العرب ، ص (۲۳/۱۳) ناشر بیروت

۴- خلیفه ، محمد خلیفه بن علی التمیمی ، حقوق النبی صلی الله علیه وسلم علی أمته ، ج ۱؛ ص ۲۲ ، ناشر دارأضواء السلف

ایمان در اصطلاح :

ایمان در اصطلاح عبارت است از اقرار به زبان و تصدیق به قلب و عمل به جوارح که زیاد و کم میشود آن را ایمان گویند ۱

علماء سلف در تعریف ایمان می فرمایند.

ایمان عبارت از قول و عمل است .

ایمان عبارت است از قول، عمل، و نیت است .

ایمان عبارت است از قول ، عمل ، نیت ، و پیروی از سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم است.

تشریح الفاظ ایمان قول، عمل است مراد از این سخن زبان و قلب است و عمل قلب و جوارح است سخن زبان و عمل جوارح معروف است .

مقصود ما قول قلب است که آن عبارت است از اقرار، شناسایی ، و تصدیق اما عمل آن پیروی از آنچه که بر آن تصدیق کرده ایم .

مقصود لفظ نیت در برگزیده عقیده زبان است و اتباع سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم تمام چیزهای که مربوط ایمان میباشد برای الله متعال ، محبوب نمی شود اعمال مگر به پیروی از سنت رسول الله صلی علیه وسلم . ۲

مطلب سوم : تعریف ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم

ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم واجب است و ایمان تمام نمی شود و اسلام صحت پیدا نمی کند مگر به ایمان به رسول الله علیه وسلم .

ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم جز با تصدیق و باور به ایشان و عمل به شریعت ایشان متحقق نمی شود همین است معنی انقیاد و تسلیمی برای ایشان پس اطاعت ایشان اطاعت الله تعالی است و معصیت ایشان معصیت الله متعال است و ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم فقط با تصدیق و پیروی شان تحقق می یابد .

۱- محمد علی صلابی؛ الإیمان بالله؛ ص ۱۸۶؛ ناشر دارالمعرفة ؛ بیروت لبنان

۲- خلیفه ، محمد خلیفه بن علی التمیمی ، حقوق النبی صلی الله علیه وسلم علی أمته فی الضوء الکتاب والسنة ، ج ۱ ص ۲۷/۲۸ ، ناشر دار اضواء السلف

﴿وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾ ۱

ترجمه (هر کس به الله و پیامبرش ایمان نیاورده است ، بداند که ما برای کافران آتشی سوزان را آماده کرده ایم)
یعنی هر کس بسان این واپس ماندگان متخلف ، به خدا و رسولش ایمان نیاورده ، پس جزای وی عذاب سوزان سختی است که حق تعالی برایش آماده کرده است. ۲

شیخ الإسلام ابن تیمیہ رحمہ اللہ می گوید ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم عبارت از تصدیق ، اطاعت ، و پیروی از شریعت رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۳

قاضی عیاض رحمہ اللہ می گوید ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم تصدیق نبوت و رسالت و تصدیق تمام آنچه که از جانب الله متعال آورده و از آنچه که سخن می گوید. ۴

ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم تصدیق اطاعت و پیروی از شریعت آن است. ۵

الله تبارک و تعالی ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم را با ایمان به ذات خود مقارن قرار داده است و این موضوع در آیات بسیاری از آیات قرآن آمده است از جمله قول الله متعال است که می فرماید (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رِسُولِهِ وَالَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ) ۶

ترجمه : ای مؤمنان یقین کنید به الله و پیغمبرش و کتابی که فرو فرستاده به رسول خود و به کتابی که پیش فرستاده.

۱- آیه ۱۳؛ سوره فتح

۲- مخلص ، عبدالرؤف مخلص ، أنوار القرآن ، ج ۵؛ ص ۵۹۸ ، ناشر خبیر

۳- ابن تیمیہ ، شیخ الإسلام تقی الدین أحمد ابن تیمیہ ، إقتضاء الصراط المستقیم ، ص ۱۰۰ ، ناشر عباس احمدالباز

۴- عیاض ، أبی الفضل عیاض بن موسی بن عیاض الیحصبی ، الشفاء بتعریف حقوق المصطفی ، ص ۲۶۰ ، ناشر دار الحدیث قاهره

۵- حقوق النبی علی أمته ، ج ۱؛ ص ۳۴

۶- آیه ۱۳۶؛ سوره نساء

مبحث دوم : بیان معنی شهادت آن محمداً رسول الله :

دانستن معنی شهادت آن محمد رسول الله و به آن تصدیق و عمل کردن سبب نجات آتش و داخل شدن جنت می گردد و از جمله ایمان به رسول الله صلی الله علیه و سلم بشمار می رود دانستن این کلمه بری هر مسلمان لازم و ضرور میباشد

که بدون این کلمه ایمان تکمیل نمی گردد پس هر انسانی که طلب آخرت است معنی شهادت آن محمداً رسول الله را بداند و به آن عمل نماید .

این سخن ظاهر و هویدا است که تمام دین در شهادتین است مضمون شهادتین توحید الله متعال و عبادت و عمل کردن دین به زبان رسول الله صلی الله علیه است . ۱

مطلب اول معنی شهادت آن محمداً رسول الله :

معنی شهادت آن محمداً رسول الله اطاعت امر رسول الله صلی الله علیه و سلم و تصدیق آنچه که آورده و خبر داده از جانب الله متعال و اجتناب پرهیز کردن از نهی رسول الله صلی الله علیه و سلم و عبادت کردن الله طبق شریعت راه و روش رسول الله صلی الله علیه و سلم . ۲

گواهی دادن به اینکه محمد صلی الله علیه و سلم فرستاده الله متعال است . ۳

همچنان گواهی دادن به اینکه رسول الله صلی الله علیه و سلم فرستاده الله متعال است ، سه امری بزرگ را بر هر مسلمان لازم می گرداند که عبارت اند از .

محبت و احترام رسول الله صلی الله علیه و سلم بر هر مسلمان لازم می گردد که محبت آن حضرت صلی الله علیه و سلم را مقدم بر محبت جان مال فرزندان بدانند .

تصدیق نمودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم در امور غیبی و دیگر اموری که به ما بیان نموده است ، زیرا هر سخن و فرموده که از رسول الله صلی الله علیه و سلم ثابت شده باشد حق راست است و تصدیق آن لازم و ضروری است .

اطاعت رسول الله صلی الله علیه و سلم به این معنی که هر مسلمان باید مطابق او امر آنحضرت صلی الله علیه و سلم عمل نماید و از اموری که منع نموده اجتناب ورزد

حقوق النبی علی أمته ، ج ۱ ، ص ۳۷

۲- اصول الثلاثة از شیخ محمد بن عبدالوهاب ، ص ۹

۳- المطیری ، عبدالعزیز بن داخل المطیری ، مترجم قریب الله مطیع ، معالم الدین ، ص ۲۲ ناشر ، معهد آفاق التیسر العالمی

شیخ الإسلام ابن تیمیہ رحمہ اللہ می گوید ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم مهم است و ایمان تمام نمی شود به الله متعال بدون ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم و نجات سعادت حاصل نمی شود بدون ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم و رکن از ارکان اسلام است. ۱

مطلب دوم : شروط شهادتین:

بعد از دانستن معنی شهادت ان محمد رسول الله دانستن شروط آن ضروری میباشد بخاطریکه از مقتضیات شهادت ان محمد رسول الله بشمار می رود و بدون شروط شهادت ان محمد رسول الله درست نمی شود و دیگره اینکه دانستن و عمل کردن به شروط شهادت ان محمد رسول الله از اوصاف بهشتیان است و متأسفانه درین زمان بسیاری از انسانها جاهل هستن از شروط شهادت ان محمد رسول الله و عقیده گمان دارند که تنها به زبان تلفظ کردن کافی است که درحقیقت این قسم نیست .

کسی که به زبان شهادت میدهد و به قلب تصدیق می کند بالای او واجب است که شروط شهادتین را بداند و بدان عمل نماید.

شروط شهادتین هفت است

شرط اول : علم

آگاهی و دانستن معنای محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم شرطی برای صحت ایمان است نادانی و ندانستن معنای محمد رسول الله به مثل آن بوده که به آن عقیده و باور نداشته باشد. ۲

دلیل ما هم بر صحت این شرط قول الله متعال در قرآن کریم است که می فرماید (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ۳

از آیه کریمه دانسته می شود که علم به حق (لا إله إلا الله محمد رسول الله) سبب نجات انسان می گردد.

ترجمه آیه : پس بدان این حقیقت را که نیست الهی جز الله تعالی.

۱- حقوق النبی علی أمتہ؛ ج ۱؛ ص ۳۷

۲- احمد زاده، عبدالواحد، شروط و نواقض لا إله إلا الله محمد رسول الله، ص ۶۰، ناشر احمد زاده

۳- آیه ۱۹؛ سوره محمد

۴- ، حقوق النبی علی أمتہ ج ۱، ص ۳۹

علم و شناخت به معنی شهادتین شرطی برای صحت آن است و هر فردی که نتواند علم و معرفت به معنی شهادتین را پیدا کند به ناچار از عمل نمودن به آن نیز محروم می شود .

درین جا اهمیت ارزش و مقصود از علمی که به عنوان شرط از شروط شهادتین بحث شد برای ما روشن شد که این علم صرف علم شناخت و نظری و تیوری است که دل ها را تحرک و گرمی حرارت نمی بخشد ؟ یا این علمی است که صاحبش را وادار به عمل به شهادتین و مقتضیات آن می کند .

می گویم بدون شک منظور از علم ، علمی است که باعث ازدیاد ایمان و یقین صاحب آن می شود و او را وادار به جنب و جوش در راه اعلائی کلمه شهادتین می کند .

علمی است که صاحبش را وادار می کند که موالات (دشمنی و دوستی) و بغض و کینه و ناراحتی را صرفاً در راه الله متعال و به خاطر او انجام دهد .

علمی است که دارنده اش را به دشمنی با دشمنان اهل این کلمه (شهادتین) و موالات و دوستی با اهل این کلمه و سربازانش برمی انگیزد علمی است که صاحبش را به فهم حقیقی دلایل شهادتین و خواسته های آن رهنمون می کند

۱.

شرط دوم: یقین

یقین قلبی به شهادتین و عقیده راسخ و محکم که هیچ وقت مرتکب شک و ریب نگردد بخاطریکه آن ایمانی که در آن شک و ریب باشد به انسان نفع نمی رساند . ۲.

یقین کمال علم است که شک ریب را نفی می کند و گوینده آن بواسطه یقین آرام کی گیرد و ایمانش راسخ جازم میشود. دلیل ما هم برصحت این شرط ، قول الله متعال در قرآن کریم است که می فرمایید.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا ۳

ترجمه آیه : جز این نیست که مؤمنان کامل آنان اند که یقین کردند به الله متعال باز شک نیاوردند.

۱- ابوبصیر، الشیخ عبدالمنعم مصطفی حلیمه ، مترجم قاسم احمدی ، شروط لا اله الا الله ، ص ۳۴، ناشر تمدن

۲- محمد خلیفه بن علی التیمی، حقوق النبی علی أمته ، ص ۴۰

۳- آیه ۱۵؛ سوره حجرات

شرط سوم : اخلاص

هیچ عمل بدون اخلاص مورد قبولیت الله متعال قرار نمی گیرد و یکی از شرایط قبولی عمل اخلاص است در نزد الله متعال و اخلاص شرک رانفی می کند و عمل راصالح می کند اقرار به کلمه محمد رسول الله به زبان و تصدیق آن به قلب باهم یکی باشد، و این گواهی هم خالصانه و جهت کسب رضایت و محبت الله تعالی باشد.

اخلاص عبارت از تصفیه عمل است به وسیله نیت خاص و نیک از تمام بخشهای شرکی دلیل ماهم بر صحت این شرط

قول الله متعال در قرآن کریم است که می فرماید . (وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) (۱)

ترجمه آیه : و مأمور نشدن مگر آنکه بپرستند خداوند را خالص برای او بنده گی را.

شرط چهارم : صدق

صدق که نفی کند کذب را ای قسم صدق باشد که قلب زبان یکسان باشد در دعوی شهادتین

صدق که کذب را نفی کند و مانع نفاق گردد و مسلمان در مقابل شهادتین هم صادق قلبی و زبانی باشد .

دلیل ما بر صحت این شرط ، قول الله متعال در قرآن کریم است که می فرماید

﴿أَلَمْ أَحْسِبِ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ

الْكَاذِبِينَ﴾ ۲

ترجمه آیه : الف - لام - میم - آیا می پندارند مردم که گذاشته شوند به مجرد اینکه گویند ایمان آوردیم و ایشان امتحان کرده نشوند و هر آئینه امتحان کردیم آنان را که پیش از ایشان بودند پس البته معلوم متمیز خواهد کرد الله آنانی را که راست گفته اند و هر آئینه معلوم متمیز خواهد کرد دور و غگویان را.

شرط پنجم : محبت

تقاضای شهادتین محبت کردن به الله متعال و رسول الله صلی الله علیه است و هیچ وقت ما حلاوت ایمان را نمی چشیم تا اینکه به الله و رسولش محبت نکنیم و بدون محبت مؤمن کامل و درست نمی شویم.

۱- آیه ۵؛ سوره بینه

۲- آیه ۳/۱؛ سوره عنکبوت

دلیل ما برصحت این شرط ، قول الله متعال درقرآن کریم است که می فرماید

﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ ۱

ترجمه آیه : بگو ای محمد اگر هست پدران شما وپسران شما وبرادران شما وزنان شما وخویشاوندان شما ومال های که کسب کرده اید آن را وتجارتی که می ترسید ازعدم رواج آن وجاهای سکونت که خوش دارید آنها را محبوب ترشما را ازالله ورسول او وازجهاد درراه خدا پس انتظاربکشید تا بیارد الله عقوبت خود را والله راهنمونی نمی کند گروه فاسقان را.

شرط ششم : انقیاد

تسلیم شدن ظاهری وباطنی بری اوامر الله متعال وانچه که نازل شده ازشریعت الله متعال به زبان محمد صلی الله علیه وسلم یعنی تسلیم شدن برای ایشان بدون قیدوشرط . ۱

حقوق شهادتین را اداکند که اعمال واجبه است واین اعمال را به اخلاص وطلب رضای الله متعال انجام دهد.

دلیل ما برصحت این شرط ، قول الله متعال درقرآن کریم است که می فرماید.

(قُلْ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) ۳

ترجمه آیه : پس قسم است به پروردگارتوکه ایمان نمی آرند تا حکم گردانند ترا دراختلافی که واقع شده میانشان باز نمی یابند در دلهای خویش تنگی از آنچه حکم کردی وقبول می کنند به انقیاد.

شرط هفتم : قبول

قبول که نفی می کند رد کسی را که شهادتین را بفهمد حتماً قبول می کند اگر رد هم کند علت آن تکبر تعصب است .

۱- آیه ۲۴؛ سوره توبه

۲- شروط لاله الاالله، ص ۴۰

۳- آیه ۶۵؛ سوره نساء

قبول کردن شهادتین و به مقتضیات آن عمل کردن دلیل ما بر صحت این شرط ، قول الله متعال در قرآن کریم است که می فرماید .

﴿أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ ۱

ترجمه آیه : ایمان آورد پیغمبر به چیزی که نازل شده به وی از پروردگارش و مؤمنان نیز همه ایمان آورده اند به خدا و فرشتگانش و کتابهایش و پیغمبرانش می گویند فرق نمی کنیم میان هیچ یک از پیغمبران او و گفتند شنیدیم و فرمان بردیم می خواهیم آمرزش ترا ای پروردگار ما و به سوی تست بازگشت.

مطلب سوم : نواقض ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم :

تعریف : نواقض جمع ناقض است و در لغت به معنی ، شکستن ، فاسد ، هدم ، ابطال است. ۲

و در اصطلاح ناقض یعنی نقض کننده و نابود کننده که وقتی بر چیزی عارض شود ، آن را نابود یا خراب می گرداند .

الله متعال می فرماید ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا﴾ ۳

ترجمه آیه : مانند آن زنی نباشید که نخ های تابیده اش را پس از تابیدن محکم ، بازمی کرد .

به عنوان مثال : گفته می شود نواقض وضو یعنی چیزهای که وضو را باطل می کند و نواقض محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز به اعمالی گفته می شود که وقتی مسلمانی آن را انجام دهد ، اسلامش را خراب و نابود می کند یعنی از دایره اسلام بیرون می شود . ۴

ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم تصدیق شخص خودش و تصدیق آنچه که آورده است از جانب الله متعال و انقیاد پیروی کردن از ایشان است .

۱- آیه ۲۸۵؛ سوره بقره

۲- المعجم الوسيط ، مجموعه از علماء ، ص ۹۴۶

۳- آیه ۹۲؛ سوره نحل

۴- طریفی ، عبدالعزیز طریفی ، مترجم مسلم ایمانی ، نواقض اسلام ، ص ۱۱ ، ناشر کتابخانه عقیده

طعن عیب گفتن به این امور ایمان را نفی و نقض می کند پس نواقض ایمان به محمدرسول الله صلی الله علیه وسلم به این اعتبار به سه بخش تقسیم شده است

قسم اول: طعن عیب گفتن به شخصی رسول الله صلی الله علیه وسلم داخل است در زیر این قسم اول نسبت هر چیزی به رسول الله صلی الله علیه وسلم که نفی کند مصطفی را (انتخاب کردن) الله متعال رسول الله صلی الله علیه وسلم را برای تبلیغ دین خود به بنده های خود.

کافر است شخصی که طعن عیب وارد کند درباره صداقت ، امانت ، عفت، و عقل رسول الله صلی الله علیه وسلم و همچنان در این حکم شامل است کسانی که عیب بگویند یا نقص وارد کند به نفس ، نسب، و دین رسول الله صلی الله علیه وسلم و یا مطلق نقص وارد کند به رسول الله صلی الله علیه وسلم

دلیل به کفری کسی که طعن عیب شخص رسول الله صلی الله علیه وسلم را بگوید.

الله متعال در قرآن کریم می فرماید ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ۚ﴾

ترجمه آیه: کسانی که الله ورسولش را می رنجانند، الله ایشان را در دنیا و آخرت لعنت میکند، و برای ایشان عذاب ذلت باری را آماده ساخته است.

۱- الشهود، علی نایف، الخلاصة فی حقوق النبی صلی الله علیه وسلم ، ص ۹۶، ناشر، بهانج ، دارالمعور

۲- آیه ۵۷؛ سوره احزاب

ایضای الله متعال عبارت از مخالفت او امر و ارتکاب نواهی او است و ایضای رسول الله صلی الله علیه و آله عبارت از مخالفت سنت او و طعن در حق او یا در حق اهل بیت او صورت می گیرد . ۱.

سخن بد گفتن به رسول الله صلی الله علیه و سلم مثل شاعر، ساحر، کاهن، دیوانه، و غیره . ۲.

و همچنان از نواقض ایمان به رسول الله صلی الله علیه و سلم دشنام دادن به ایشان است

اذیت و آزار رسول الله صلی الله علیه و سلم چه در زنده گی باشد یا پس از مرگ از نواقض ایمان به رسول الله است

شخصی که رسول الله صلی الله علیه و سلم را دشنام بدهد آن شخص کافر و واجب القتل است و درین مسئله اجماع امت مسلمه است . ۳.

استهزاء به رسول الله صلی الله علیه و سلم هم از نواقض ایمان به رسول الله بشمار می رود

استهزاء آزار و اذیت کردن رسول الله صلی الله علیه و سلم است و حکم کسی که استهزاء می کند کفر است و از دایره

اسلام خارج میشود و مسلمانها اجماع کرده اند که کسی استهزاء کند به رسول الله صلی الله علیه و سلم جزایش قتل است و استهزاء کردن به رسول الله در حقیقت دشمنی به الله متعال است و الله متعال کسی را که رسولش را اذیت کند هم در دنیا و هم در آخرت جزا می دهد .

والله متعال می فرماید در قرآن کریم ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِإِلَهِهِ وَأَيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾ ۴

ترجمه آیه : و اگر از آنها بپرسی چرا چنین سخنان را ؟ البته میگویند ما شوخی و بازی میکردیم ، بگو آیا به الله و آیتهای او و پیغمبر او استهزاء میکنید بگو عذر خواهی نکنید بعد از ایمان خویش کافر شدید.

۱- بدخشانی ، محمداکرام الدین بدخشانی ، ازهر البیان فی تفسیر کلام الرحمن ، ج ۶؛ ص ۷۷۷ ، ناشر مکتبه اسلامیة

۲- زحیلی ، د و هبة الزحیلی ، التفسیر المنیر ، ج ۱۱؛ ص ۴۲۴ . ناشر امیر حمزه کتب خانه

۳- ابن تیمیه ، شیخ الإسلام تقی الدین أحمد بن عبدالحلیم ابن تیمیه ، الصارم المسلول علی شاتم الرسول ، ص ۲۳ ، دار الکتب العربی

۴- آیه ۶۵/۶۶؛ سوره توبه

قسم دوم : انکار از ضروریات آشکار و واضح دین

مثل انکار نبوت رسول الله صلی الله علیه وسلم یا بشر بودن رسول الله صلی الله علیه وسلم یا خاتم النبیین بودن رسول الله صلی الله علیه وسلم یا ناسخ کننده شریعت قبل از خود را .

و طعن عیب گفتن به آنچه که رسول الله صلی الله علیه آورده از ضروریات واضح و آشکار دین. ۱

قسم سوم : انجام دادن و عمل کردن به نواقض اسلام

مثل : شریک آوردن به الله متعال ، واسطه قرار دادن در بین خود و الله متعال ، خود را تشبیه ساختن با کفار و کمک کردن همراهِ کفار ، و روی گشتاندن از دین الله متعال.ظ

و همچنان نقض شرطی از شروط شهادتین که قبلاً ذکر گردیده از نواقض ایمان به محمدرسول الله صلی الله علیه وسلم بشمار می رود

و غلو (افراط) در حق رسول الله صلی الله علیه وسلم از نواقض ایمان به محمدرسول الله صلی الله علیه وسلم حساب میشود. ۲

مبحث سوم : وجوب ایمان به نبوت و رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

ایمان به نبوت و رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم و عقیده به اینکه رسالت او نسخ کننده تمام رسالتهای گذشته است و مقتضای آن تصدیق کردن به آنچه خبر داده و اطاعت کردن به آنچه که امر نموده و دوری کردن از آنچه که منع نموده است الله متعال ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم را با ایمان با ذات خود مقارن قرار داده است و این موضوع در آیات بسیاری در قرآن کریم آمده است.

مطلب اول: نبوت و رسالت در لغت و اصطلاح و فرق بین نبی و رسول:
تعریف نبی در لغت:

نبی از نباء گرفته شده که معنی خبر است. ۳

۱- المزید ، احمد بن عثمان المزید، موسوعة محمدرسول الله ، ص ۲۱۷

۲- حقوق النبی علی أمته ، ج ۱ ص ۵۸

۳- المعجم الوسیط؛ مجموعه از علماء؛ ص ۸۹۶

نبی از النبوة گرفته شده که به معنی علوی بلندی است. ۱

نبی از النبوة گرفته شده که به معنی طریق واضح و روشن است. ۲

نبوت از کلمه النبوة گرفته شده که به معنی زمین مرتفع بلند است. ۳

نبی به معنی جای بلند و گنبدی شکل، راه آشکار، راه واضح، جا بجا شونده، پیامبر خدا. ۴

تعریف نبی در اصطلاح:

نبی شخصی است که الله تبارک و تعالی وحی کرده بالایش و امر به تبلیغ آن نکرده است. ۵

نبی فرستاده الله متعال که بالایش کتاب نارل نشده بلکه مأمور به دعوت انسانها شده به کتاب رسولی که قبل از این بود. ۶

اول علت نام گذاری (نبی) به این نام به او خبر داده شده و وحی شده یعنی (با خبر) است الله متعال می فرماید.

﴿ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴾ ۷: ترجمه: گفت چه کسی تو را از این موضوع آگاه کرد پیامبر صلی الله علیه و سلم گفت الله متعال که دانا و آگاه است مرا خبر کرد.

از جانب الله برای ابلاغ دستور و پیام فرستاده می شود یعنی خبر رسان است الله متعال می فرماید. ﴿ نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْعَفْوَورُ الرَّحِيمُ ﴾ ۸: ترجمه: ای پیغمبر بنده گان مرا آگاه کن که بسیار آمرزنده و مهرگستر هستم در حق کسانی که توبه بکنند و ایمان بیاورند و کار نیک انجام بدهند.

نبی شخصی است که الله متعال آن را برای تأیید و تقویت شریعت قبل از خودش مبعوث کرده است. ۹

۱- اشقر، د عمر سلیمان اشقر، مترجم گروه فرهنگی انتشارات حرمین، پیامبران و رسالت الهی، ص ۱۷، ناشر، انتشارات حرمین

۲- محمد خلیفه بن علی التمیمی، حقوق النبوی علی أمته، ص ۶۳

۳- علی محمد محمد الصلابی، الإیمان بالرسول والرسالات، ص ۱۵

۴- قیم، عبدالنبی قیم، فرهنگ معاصر عربی فارسی، ناشر فرهنگ معاصر، ص ۱۰۹۸

۵- صالح الفوزان، شرح عقیده الطحاوی، المكتبة الشاملة، ص ۱۲۸

۶- حقوق النبوی علی أمته، ص ۶۴

۷- آیه ۳؛ سوره تحریم ۸- آیه ۴۹، سوره حجر ۹- پیامبران و رسالت الهی، ص ۲۱

تعریف رسول در لغت : رسول در لغت به معنی فرستاده شده. ۱

کلمه رسول از ارسال گرفته شده که معنی بعث و توجیه را میدهد و رسول به معنی (الرساله) کسی را گفته میشود که او اخباری برایش ارسال شده دنبال می کند. ۲

کلمه رسول به معنی فرستاده است ، پس وقتی که شخصی را به منظور انجام کاری به جایی مأمور کنی در واقع او رسول و فرستاده تو است الله متعال به نقل از ملکه سباء می فرماید .

وَإِنِّي مُرْسَلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ۳.

ترجمه آیه : یعنی من هئیتی را به همراه هدیه ای به سوی آنان می فرستم تا ببینم فرستادگان با چه خبری باز می گردند .

بنابراین علت نام گذاری پیامبران به (رسول) این است که آن ها فرستاده شده از جانب الله متعال می باشد. ۴

رسل جمع رسول است که به معنی مرسل (فرستاده شده) به تبلیغ چیزی. ۵

۱- المعجم الوسيط ، مجموعه از علماء ، ص 344

۲- لسان العرب ، ابن منظور ، ج ۲ ، ص ۱۴/۱۱

۳- آیه ۳۵؛ سوره نمل

۴- پیامبران و رسالت الهی ، ص ۱۸

۵- أبی عبدالرحمن ابراهیم بن سعد اباحسین ، معجم التوحيد ، ص ۲۷۵

شیخ الإسلام ابن تیمیہ رحمہ اللہ می گوید کہ رسول شخصی است کہ مأمور به دعوت انسانها و تبلیغ رسالت الله متعال باشد. ۱.

رسول فرستاده الله متعال است کہ بالایش وحی شده و آن را امر به تبلیغ آن کرده است. ۲.

رسول فرستاده الله متعال است کہ بالایش کتاب نازل کرده و شریعت مستقل برایش داده و بخاطر تأکید نبوتش معجزات هم برایش داده است. ۳.

علت نام گذاری پیامبران به (رسول) این است کہ آن ها فرستاده شده از جانب الله متعال برای رهنمایی.

فرق بین نبی و رسول علما

بعضی از علماء می گویند کہ فرق بین نبی و رسول وجود ندارد. ۴.

کسانی هستن کہ می گویند کہ فرق در بین نبی و رسول وجود ندارد پس هر رسول نبی است و هر نبی رسول است و این علماء می گویند کہ فرق وجود ندارد و رسول و نبی لفظ مترادف است.

و این سخن را نسبت دادن به این تعداد از علماء ، رازی، جرجانی، ماوردی، وابن ہمام، تفتازانی. ۵.

۱- العلوٰی ، ذیاب بن مدحل بن دخیل العلوٰی ، الفرق بین النبی و الرسول ، ص ۲۱۷

۲- صالح الفوزان ، شرح عقیدہ الطحاوی ، المکتبہ الشاملہ ، ص ۱۲۸

۳- حقوق النبی علی أمتہ ؛ ص ۶۶

۴- علی محمد محمد الصلابی ، الإیمان بالرسول و الرسالات ، ص ۱۶

۵- العلوٰی ، ذیاب بن مدحل بن دخیل العلوٰی ، الفرق بین النبی و الرسول ، ص ۲۱۸

و علماء که می گویند که فرق در بین رسول و نبی وجود دارد.

کسانی که گفته اند نبی رسول فرق ندارد سخنشان نادرست است ، و دلیل باطل بودن این ادعا روایاتی است که درباره تعداد انبیاء و پیامبران آمده است زیرا رسول الله صلی الله علیه فرمود تعداد انبیاء الهی یک صد و بیست هزار نفر و تعداد رسولان حدود سی صد و سیزده نفر است. ۱

همچنان در قرآن نبی بر رسول عطف شده است و این دلیل بر تفاوت میان آن دو میباشد الله متعال می فرماید در قرآن کریم .

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلَقَى الشَّيْطَانَ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ ۲

ترجمه آیه : و ما پیش از تو هیچ رسول و پیغمبری را نفرستادیم مگر اینکه هنگامی که آیات الهی را تلاوت میکرد شیطان درباره تلاوت او در دلهای شنونده گان و سوسه می افگند پس الله و سوسه های شیطان را با تبلیغ و دعوت پیغمبران از دلهای مردم دور میکند سپس آیتهای خود را استحکام می بخشد ، و الله تعالی دانا و با حکمت است همچنین الله متعال برخی از پیامبران را، هم به نبوت و هم به رسالت توصیف فرموده است و این دلیل است بر این که رسالت چیزی بیش از نبوت است همان گونه که در مورد موسی علیه السلام الله متعال در قرآن کریم می فرماید.

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا﴾ ۳

ترجمه آیه : در کتاب (قرآن کریم) قصه موسی علیه السلام را بخوان که او برگزیده الله متعال بود و رسول و پیغمبر و الا مقامی بود

اما در نزد علماء مشهور است که (رسول) گسترده تر از (نبی) می باشد و از نظر آنان (رسول کسی است که شریعتی به او وحی شده و مأمور تبلیغ آن است ، هر رسولی ، نبی ولی هر نبی رسول نیست

۱- پیامبران و رسالت الهی ص ۱۹

۲- آیه ۵۲؛ سوره حج

۳- آیه ۵۱؛ سوره مریم

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به وجوب ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم :
درین باره نصوص از قرآن کریم بسیار وجود دارد وما بطور خلاصه چند تا آن را بیان می نمایم.

دلیل اول: الله تعالی می فرماید(فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ).^۱

ترجمه آیه : پس ایمان آرید به الله ورسول او و به آن نوری که فرو فرستاده ایم و خدا به آنچه می کنید خبردار است.

دلیل دوم: الله تعالی می فرماید(آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ).^۲

ترجمه آیه : ایمان آرید به الله ورسول او و خرج کنید از آنچه که به دست شما داده است نایب خود ساخته در آن پس آنانکه ایمان آوردند از شما و خرج کردند ایشان را است ثواب بزرگ.

اکنون تارکین ایمان را توبیخ نموده و شما چرا به الله متعال ایمان نمی آورید در حالیکه رسول الله صلی الله علیه وسلم با آیات روشن قرآن شما را دعوت میدهد تا به پروردگارتان ایمان بیاورید و مقتضای دعوت پیغمبر صلی الله علیه وسلم اینست که شما آنرا بپذیرید.^۳

تصدیق باور کنید که الله متعال واحد ، احد است و محمد صلی الله علیه فرستاده اوست.^۴

این جا مخاطب ، مسلمانان است ولی دعوت می شوند که به خدا و پیامبرش ایمان آورند پس مراد حقیقت ایمان است دعوت می شوند تا حقیقت ایمان را در دل های خود تحقق بخشند

قرآن کریم با الهام ایمان وانگیزه های آن که برگرفته از واقعیت زنده گی آنان و ظروف زندگیشان است دل ها را تحت فشار قرار می دهد و با اصرار از آن ها می خواهد که ایمان واقعی و بخشش داشته باشند چه چیزی آن ها را از ایمان باز می دارد حال آنکه پیامبر صلی الله علیه وسلم در میان نشان است و آنان را به سوی ایمان فرا می خواند و بر ایمان با او بیعت کرده و پیمان بسته اند.^۵

۱- آیه ۸؛ سوره تغابن

۲- آیه ۸/۷؛ سوره حدید

۳- محمد اکرام ادین بدخشانی ، تفسیر ازهرالبیان ، ج ۸؛ ص ۳۶۶ ، ناشر مکتبه اسلامیه

۴- محمد علی صابونی ، صفوة التفاسیر، ج ۳؛ ص ۳۲۱ ، ناشر دارالقرآن الکریم بیروت

۵- أنورالباز ، مترجم علی آقا صالحی ، تفسیر تربیتی قرآن کریم ، ج ۳؛ ص ۷۱۵ ، نشر احسان

دلیل سوم الله تعالى می فرماید: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِن قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١﴾

ترجمه آیه: (ای مؤمنان یقین کنید به خدا و پیغمبرش و کتابی که فرستاده به رسول خود و به کتابی که پیش فرستاده و هر که یقین نکند به خدا و فرشتگانش و کتابهایش و پیغمبرانش و به روز قیامت پس به تحقیق گمراه شده به گمراهی دور)

از حسن بصری روایت است که این خطاب است به تمام مسلمانان و مقصد درین دوام و استقامت است بر ایمان .

و رسوله مراد از این رسول آخری محمد صلی الله علیه وسلم است و در پهلوی ایمان رسول را مقدم نموده است بر کتاب و در جانب کفر بر عکس است و وجه اینست که ایمان بر رسول مقدم است بر ایمان به قرآن بخاطریکه قرآن نازل شده بدست او صلی الله علیه وسلم. ۲

امر ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم و قرآن کریم است. ۳

الله متعال در این آیه بندگان را به همه شاخه ها و ارکان ایمان و به تمام شریعت الهی دستور داده که از آن جمله ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم هم شامل است. ۴

ایمان به رسول الله که داعی الی الله است. ۵

امر می کند الله متعال بنده های خود را که داخل شوند در تمام شعبات و ارکان ایمان که از آن جمله ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم هم است. ۶

۱- آیه ۱۳۶؛ سوره نساء

۲- رستمی ، الشیخ أبی زکریا عبدالسلام ، مترجم صادقہ بنت عبدالاحد ، احسن الکلام ، ج ۲ ص ۶۱۸ ، ناشر مکتبه فریدیہ

۳- د ، و هبة الزحیلی ، التفسیر المنیر ، ج ۳ ص ۳۲۴ ، ناشر امیر حمزه کتب خانہ

۴ - ازهر البیان ، ج ۲؛ ص ۶۲

۵- قاسمی ، محمد جمال الدین القاسمی ، تفسیر القاسمی المسمى محاسن التأویل ، ج ۴/۵ ص ۵۱۶ ، دار احیاء التراث العربی

۶ - الیسیر فی اختصار تفسیر ابن کثیر ، صلاح بن محمد عرفات ، محمد بن عبدالله الشنقیطی ، خالد بن فوزی عبدالحمید ، ج ۳؛ ص ۴۷۹ ، ناشر دار الهداة للنشر

دلیل چهارم: الله تعالى می فرماید (لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا)^(۱)

ترجمه آیه : تا ایمان آرید به الله و به رسول او و تا نصرت دهید دین او را و تعظیم کنید او را و به پاکی یاد کنید او را صبح شام.

خطاب در (لتؤمنوا) برای مجموع پیغمبر و امت است یعنی تاهمه به الله و به رسالت پیغمبر ایمان بیاورند ۲

ما فرستادیم رسول را که ایمان بیاورید ای انسانها به الله و رسولش به ایمان حقیقی ثابت از روی عقیده یقین که در آن ایمان مخلوط نباشد شک ریب ۳

ایمان به الله متعال و رسول الله صلی الله علیه وسلم است ، اشاره است که ایمان تفصیلی به اتباع رسول الله صلی الله علیه وسلم حاصل می گردد. ۴

۱- آیه ۹؛ سوره فتح

۲- ازهر البیان، ج ۷ ص ۷۸۹

۳- صفوة التفاسیر، ج ۳ ص ۲۱۹

۴- احسن الکلام، ج ۴ ص

مطلب سوم : دلایل نبوت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

تأیید کرده الله تبارک و تعالی رسول الله صلی الله علیه وسلم به دلایل و معجزات زیادی که دلالت به وجوب ایمان و صداقت رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم می کند و این دلایل و معجزات شماری آن از هزار هم زیاد میشود .

بعضی از دلایل و معجزات رسول الله صلی الله علیه وسلم حسی است و بعضی آن معنوی و همچنان متنوع هست که یک تعداد آن قبیل از تولد رسول الله صلی الله علیه وسلم است مثل مژده دادن انبیاء به رسول الله صلی الله علیه وسلم و بعضی این دلایل در زمان تولد بوده مثل واقعه فیل و واقعات که در زمان تولد رسول الله صلی الله علیه وسلم صورت گرفته است و بعضی این دلایل در زمان بعثت رسول الله صلی الله علیه وسلم صورت گرفت مثل نزول قرآن کریم ، نصف شدن مهتاب، بیرون شدن آب از بین انگشتان رسول الله صلی الله علیه وسلم .

و بعضی از این دلایل و معجزات در حال دوام استمرار است تا وقوع قیامت مثل قرآن کریم ، خبرهای غیبی، علامات قیامت.

و ما به طور نمونه یک اشاره مختصر به این دلایل می اندازیم .

۱: قرآن کریم

بزرگترین دلیل و معجزه ای که الله تبارک و تعالی به رسول الله صلی الله علیه وسلم بخشیده است و از معجزات تمام پیامبران بزرگتری باشد ، قرآن کریم ، کتاب روشن است نشانه ای که روان و عقل انسان را مورد خطاب قرار می دهد . معجزه جاویدانی که تا اقامه قیامت پابرجاست و هرگز تغییر و تحریف بدان راه نخواهد یافت.

الله متعال در قرآن می فرماید ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾^۱

ترجمه آیه : به تحقیق آنان که کافر شوند به نصیحت (به قرآن) به مجردی که آمد به ایشان (پوشیده نیستند از ما) و (به تحقیق) این نصیحت قرآن کتابی است نادر عزیز القدر ، نمی آید به او باطل از پیش روی آن و نه از عقب آن فرستاده شده از حکیم ستوده .

۱- آیه ۱۴؛ سوره فصلت

الله متعال فصیحان عرب را، به مبارزه فرخواند ، حال آنکه نبوغ فصاحت و بلاغت برترین سرمایه عرب بود

و از همان روزهای اول عرب با رسول الله صلی الله علیه وسلم و دعوت اسلامی او به مبارزه برخاستند. (1)

از آیات فوق معلوم می گردد که مبارزه طلبی قرآن کریم سه نوع شمول دارد

1- شمول افرادی:

الله متعال درین باره در قرآن کریم می فرماید (قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا) ۲

ترجمه آیه : بگو اگر جمع شوند آدمیان و جن بر آنکه بیاورند مانند این قرآن هرگز نیارند مانند آن و اگرچه باشد بعضی ایشان بعضی را مددگار.

2- شمول زمانی

یعنی این دعوت و تحدی و مبارزه قرآن از زمان صدر اسلام شروع شده و همیشه ادامه دارد الله متعال می فرماید درین باره . (فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا) ۳

ترجمه آیه : پس اگر چنین نکردید و هرگز کرده نمی توانید

3- شمول احوالی

در هیچ حالی نمی توانید مثل قرآن را بیاورید یعنی اگر عرب و یا عجم ، ادیب و یا متخصص در هر زمینه دیگر باشد نمی توانید مثل قرآن را بیاورید البته این از اطلاق آیه استفاده می شود. ۱

اعجاز قرآن کریم و بخش های آن

قرآن کریم معجزه جاویدانه رسول الله صلی الله علیه وسلم و سند زنده حقانیت راه اوست قرآن کریم دارای بخشها و ابعاد از اعجاز است که ما به آنها مختصراً اشاره می کنیم .

۱- صابونی ، شیخ محمدعلی صابونی ، مترجم محمدبهاء الدین حسینی ، التبیان فی علوم القرآن ، ص ۱۲۹ ، انتشارات مستقبل.

سوره بنی اسرائیل؛ آیه ۸۸ ۳سوره بقره؛ آیه ۲۲۴-

فصاحت و بلاغت ، سبک و نظم خاص در قرآن ، شیرینی و جذبه خاص یا روحانیت قرآن ، معارف بلند قرآن کریم ، قوانین محکم قرآن کریم ، برهان های عالی قرآن کریم ، خبرهای غیبی از گذشته و آینده ، استقامت بیان (عدم اختلاف در قرآن کریم) ایجاد انقلابی اجتماعی ، اسرار خلقت در قرآن کریم (اعجاز علمی) ۱

دلیل و یامعجزه رسول الله صلی الله علیه و سلم با یک سبک بی نظیر

خواست و اراده الله متعال بر این بود که سبک معجزه محمد صلی الله علیه و سلم با معجزات سایر

پیامبران متفاوت باشد حال آنکه می توانست معجزه ای محسوس بر او نازل فرماید تا هر بیننده ای را به حیرت اندازد.

الله متعال در قرآن کریم می فرماید ﴿ إِنَّ نَسْفًا نُنَزَّلُ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَافُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴾ ۲

ترجمه آیه : اگر خواهیم فرود می آوریم بر آنان از آسمان نشانه ای را پس گردد گردن های شان پیش آن فروتنان.

الله متعال اراده فرمود که قرآن را معجزه این رسالت قرار دهد نمی خواست نشانه و معجزه ای غالب و مسلط بفرستد که انسان ها بدون اختیار و انتخاب راه مجبور شوند به آن ایمان آوردند آخرین رسالت الهی برای تمامی انسان ها و همه نسل هاست و مختص هیچ زمان و مکانی نیست از این رو آن را به گونه ای نظم داده است که معجزه جاوید و قابل دسترسی برای دور و نزدیک برای هر ملت و هر نسلی باشد. ۳

۱- قرآن و علوم معاصر، مؤلفین اعضای علمی دبیراتمنت ثقافت اسلامی پوهنتون کابل ، ص ۴/۳ ، ناشر کتاب فروشی بصیرت

۲- آیه ۴؛ سوره شعراء

۳- پیامبران و رسالت الهی ، ص ۱۵۹

از جمله نشانه ها و معجزات فوق طبیعی که الله متعال به ایشان بخشید سفری بود که شروع آن از مسجد الحرام و مقصدش مسجد الاقصی بود مکانی که الله متعال همه پیامبران خود را در آنجا گرد آورد و آخرین فرستاده اش محمد صلی الله علیه در پیشاپیش تمامی آن ها به نماز ایستاد. ۱

والله متعال در قرآن کریم درین باره می فرماید

﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ ۲

ترجمه آیه : (پاک است آنکه ببرد بنده خود را شبی از مسجد الحرام بسوی مسجد اقصی که برکت نهادیم گردا گرد آن تا بنمائیمش بعضی نشانه های خود هر آینه اوست شنوا بینا)

و از آنجا به طرف آسمان های رفیع عروج کرد و بزرگترین نشانه های الهی را مشاهده نمود جبرئیل را به صورت واقعی آن گونه که الله متعال او را آفریده است دید از آنجا به سوی (سدره المنتهی) صعود نمود و از هفت طبقه آسمان گذشت تا اینکه الله رحمان او را به خویش نزدیک کرد و با او سخن گفت

الله متعال می فرماید در قرآن کریم ﴿أَفْتَمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ وَلَقَدْ رَأَهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَعَىٰ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ﴾ ۳

ترجمه آیه : (آیا مجادله می کنید با محمد در آنچه دیده است ، و به تحقیق دیده بود این فرشته را یکبار دیگر (در حال فرود آمدن) ، نزد سدره المنتهی ، نزد آن است بهشت آرامگاه ، دید فرشته را وقتی که پوشانده بود سدره آنچه پوشانده بود ، کج نشد چشم پیغمبر و از حد نگذشت (از مقصد تجاوز نکرد) ، به تحقیق دید بعض نشانه های بزرگ پروردگار خود را) ۴

۱- پیامبران و رسالت الهی ، ص ۱۶۰

۲- آیه ۱؛ سوره اسراء

۳- آیه ۱۸/۱۲؛ سوره نجم

۴- شیخ الهند، محمود حسن دیوبندی ، مترجم مولانا شبیر احمد دیوبندی ، تفسیر کابلی؛ ج ۶ ص ۱۷۰/۱۷۳ نشر احسان

مبحث چهارم : وجوب ایمان به عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

رسالت اسلام به عامه (الثقلین) انس و جن آمده و این یکی از خصایص بزرگ رسول الله صلی الله علیه وسلم است

مطلب اول : معنی عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

الله تبارک و تعالی محمد صلی الله علیه وسلم را فرستاده به عموم انسانها و جنیات و واجب گردانیده ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم و به آنچه که همراهی خود از جانب الله متعال آورده. ۱

رسولان سابقه تنها به یک امت خاص ، زمان خاص ، و مکان خاص فرستاده میشوند و الله متعال در قرآن درباره عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید .

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ ۲

ترجمه آیه : امروز کامل کردم برای شما دین شما را و تمام کردم بر شما احسان خود را و پسندیدم برای شما اسلام را
دین

اما الله تبارک و تعالی رسول الله صلی الله علیه وسلم را این قسم خطاب می کند

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ۳ .

ترجمه آیه : بگو ای مردمان هر آینه من پیغمبر خدایم بسوی همه شما

لازم است بر انسان اینکه بداند که الله متعال فرستاد محمد صلی الله علیه وسلم را به تمام ثقلین و واجب گردانید بالای انسانها و جنیات ایمان به رسول الله صلی الله علیه وسلم و آنچه که آورده از جانب الله و اطاعت ایشان را .

و همین ثقلین حلال نگویند آنچه را که الله و رسولش حلال نگفته و حرام نگویند آنچه را که الله و رسولش حرام نگفته و واجب بگردانند آنچه را که الله و رسولش واجب گردانیده و دوست بیگیرند آنچه را که الله و رسولش دوست گرفته و بد ببینند آنچه را که الله و رسولش بد می بیند .

تمامی اینها به عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم حجت است.

1- محمد خلیفه بن علی التمیمی ، حقوق النبی علی أمته ، ص 84

۲- آیه ۳؛ سوره مائده

۳- آیه ۱۵۸؛ سوره اعراف

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به عموم رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم :
نصوصی زیادی درین موضوع وجود دارد وما بطور خلص آن را ذکر می کنیم

۱ : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾.

ترجمه آیه : بگو ای مردمان هر آئینه من پیغمبر خدایم بسوی همه شما

بعثت پیغمبر صلی الله علیه وسلم به ساکنین تمام جهان است. ۲.

الله متعال رسول الله صلی الله علیه وسلم را مورد خطاب قرار می دهد و آن را مأمور می کند تا دعوت خود را به همه مردمان دنیا اعلان کند تا وعده قدیم الهی تأیید گردد رسالت اسلام آخرین رسالت های آسمانی است رسالتی عمومی و فراگیر و در محدوده ی قوم و قبیله یا سرزمین و نسل خاصی باقی نمی ماند بلکه برای همه ی انسان ها در هر دوره و زمانه است. ۳.

اینست بیان عموم رسالت برای تمام خلق بگو ای محمد صلی الله علیه وسلم که فرستاده شده ایم مه برای تمام اهل زمین. ۴.

درین آیت بیان عموم رسالت پیغمبر صلی الله علیه وسلم است به یهود ، نصارا ، و تمام انسانهای دیگر ای قیام قیامت ۵

این آیه به عموم بعثت رسول الله صلی الله علیه وسلم به سرخ ، سیاه ، عرب ، عجم است. ۶.

۱- آیه ۱۵۸؛ سوره اعراف

۲- مولانا محمود حسن دیوبندی ، مترجم مولانا شبیر احمد دیوبندی ، تفسیر کابلی ، ج ۲ ص ۴۲۹ ، ناشر نشر احسان

۳- تفسیر تربیتی قرآن کریم ، ج ۱ ص ۹۳۹

۴- صفوة التفاسیر ، ج ۱ ص ۴۷۶ ،

۵- احسن الکلام ، ج ۳ ص ۲۴۱

۶- تفسیر القاسمی ، ج ۷/۶ ص ۶۵۵ ،

۲: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ۱

ترجمه آیه: (و فرستادیم ترا مگر برای همه مردم مژده دهند و ترساننده ولیکن اکثر مردم نمی دانند)

رسالت تو مخصوص قوم و قبيله معين و زمان معين نيست بلکه رسالت تو برای عموم بشریت و تا برپای قیامت است .

و رسول الله صلى الله عليه وسلم نه تنها بسوی بشر بلکه بسوی جن نیز مبعوث گردیده این آیات همه دلیل عمومیت و جهانی بودن رسالت محمد صلى الله عليه وسلم است پس محمد صلى الله عليه وسلم تنها پیغمبر عربها نیست بلکه پیغمبر همه بشریت است. ۲.

رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم به تمام مخلوقات مکلف است (انسان ، جنیات) و به عموم انسانها است به عرب عجم. ۳.

بعد از اثبات توحید الله تبارک و تعالی اعلان عموم رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم کند که الله متعال رسول الله صلى الله عليه وسلم را تنها خاص به قوم عرب نفرستاده بلکه به تمام انسانها فرستاده است به عرب، عجم ، سفید، سیاه ، سرخ و بشارت دهنده است به جنت برای کسی که اطاعت الله رسولش را بکند و ترساننده است از آتش جهنم برای کسی که معصیت الله رسولش را انجام بدهد. ۴.

ما نفرستاده ایم ترا ای محمد صلى الله عليه وسلم خاص به قوم عرب ولیکن فرستاده ایم ترا به عموم مخلوقات مکلف و بشارت دهنده به باغهای جنت و ترساننده از آتش دوزخ. ۵.

۳: ﴿وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا﴾ ۶.

ترجمه آیه: (و فرستادیم ترا به مردم پیغمبر)

۱- آیه ۸؛ سوره سبا

۲- ازهرالبیان، ج ۷ ص ۳۲

۳- الیسیر فی اختصار تفسیر ابن کثیر، ج ۳؛ ص ۱۴۸۱،

۴- التفسیر المنیر، ج ۱۱ ص ۵۱۵

۵- صفوة التفاسیر، ج ۲ ص ۵۵۴،

۶- آیه ۷۹؛ سوره نساء

سپس به منظور رد برگفتار آنها که رسول الله صلی الله علیه وسلم را سبب حدوث محنت و مشقت قرار میدادند ، رسالت او را به صورت عام اعلان میدارد و تورا برای عموم مردمان پیغمبر فرستادیم پس تو هادی و مبلغ شریعت الهی و احکام او هستی ، نه مصدر حدوث محنتها و مشقتها ، حدوث اینها همه از جانب الله است نه از جانب رسول الله صلی الله علیه وسلم ، اگر کسی تو را تصدیق نمیکند باکی نیست. ۱.

ما فرستادیم محمد صلی الله علیه وسلم را برای تمام انسانها رسول بخاطر تبلیغ شریعت الله متعال

برای گواهی دادن در امر رسالتت الله متعال برایت کافی است. ۲.

الله متعال الزام منافقان را از پیغمبر صلی الله علیه وسلم بر داشته ار شاد می کند که ما ترا بسوی مردم پیغمبر گردانیده ایم ما به هر چیز آگاهیم ، و سزای کردار هر که را می دهیم توبه الزام و انکار بیهوده کسی اعتنائی مکن ، و وظیفه رسالت را ادامه بده. ۳.

۴: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا﴾ ۴

ترجمه آیه : ای مردمان به تحقیق آمده به شما حجتی از جانب پروردگارتان و فرود آوردیم بسوی شما روشنی واضح

حجت الله تبارک و تعالی برای انسانها رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۵.

یأیها الناس قد جاءکم برهان من ربکم ، معجزات که به نبوت محمد صلی الله علیه وسلم دلالت می کند. ۶.

خطاب الله متعال برای تمام انسانها است که آنها را خبر می دهد از برهان بزرگ که مراد آن رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۷.

آخرین رسالت الهی ، برهان و حجت خود را از خدا گرفته است و نوری است که تاریکی ها و گمان ها و شبهه ها را برطرف می سازد پس هر کس به این رسالت نورانی چنگ زند و با آن راه هدایت طلب کند رحمت الهی را خواهد یافت که او را در پناه خود دارد و فضل الهی را می یابد که او را در بر گرفته و بانور هدایت به راه راست و طریق مستقیم الهی پیش می رود. ۸.

ای مردم بسوی شما از پیشگاه حضرت رب العالمین حجت کامل و نور آشکار رسیده است که برای رهنمونی شما کافی و وافی میباشد یعنی قرآن مجید اکنون مجال هیچگونه تأمل و تردد نمانده ، هر که به خدا ایمان آورد و این کتاب مقدس را استوار دارد در رحمت و فضل الهی داخل می شود و به راه راست بسوی او می رسد و هر که خلاف ورزد در ضلالت و بربادی می ماند. ۹.

۱- از هر البیان ، ج ۲ ص ۴۶۱ ، (۲) صفوة التفاسیر ؛ ج ۱ ص ۲۹۱ (۳) تفسیر کابلی ؛ ج ۱ ص ۵۳۴ (۴) آیه ۱۷۴ ؛ سوره

مبحث پنجم : وجوب ایمان به اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم خاتم النبیین است:

اتفاق امت اسلام بر این است که پیامبران در دریافت رسالت الهی ، معصوم هستند .

الله تبارک و تعالی دین و شریعت رسول الله صلی الله علیه وسلم را گردانیده برای تکمیل شریعت های سماوی گذشته .

دین و شریعت است برای انسانها از زمان رسول الله صلی الله علیه تا قیام قیامت دین حق و مقبول در زمین پیدا نمی شود غیر از اسلام و رسول الله صلی الله علیه وسلم خاتم الأنبیاء است .

و کتابی که بالای رسول الله صلی الله علیه وسلم نازل گردیده آخرین کتابی است که رب العالمین آن را نازل کرده و ناسخ تمامی کتابهای سماوی گذشته است

مطلب اول : معنی ختم نبوت :

ختم به معنی تمام ، عاقبت ، و آخر چیز است. ۱.

معنی ختم در لغت طبع (مهر) است. ۲.

بطور خلاصه گفته میتوانیم که ختم در لغت به معنی آخرش و نهایت آن ، به آخر رسیدن شیء ، به معنای طبع (مهر) است

معنی ختم نبوت آخرین پیامبر الله متعال برای انسانها و قطع شدن وحی. ۳.

الله تبارک و تعالی و رسول الله صلی الله علیه در سنت متواتر خبر داده که بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم نبی دیگر نیست و بدانید هر کس که ادعای نبوت کند آن شخص کذاب دجال گمراه، و گمراه کننده است. ۴.

۵- تفسیر جلالین؛ ص ۹۳؛ مکتبه رشیدیه؛ ۶- تفسیر مظهری؛ ص ۲۸۳؛ المکتبه الشامله؛ ۷- الیسیر فی اختصار تفسیر ابن کثیر؛ ج ۱؛ ص ۵۰۱؛ ۸-

تفسیر تربیتی؛ ج ۱؛ ص ۵۸۰؛ ۹- تفسیر کابلی؛ ج ۲؛ ص ۲۱

۱- المعجم الوسیط ، مجموعه از علماء ، ص ۲۱۸

۲- زبیدی محمد بن عبد عبدالرزاق ، تاج العروس من جواهر القاموس ، ج ۸ ص ۲۶۶ ، ناشر مطبعه خیریه

۳- حقوق نبی عای اُمته ، ج ۱ ص ۳۴۳

۴- ابن کثیر، ج ۱۱؛ ص ۱۷۶

رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم آخرین رسالت است و به واسطه این رسالت دین کامل و نعمت الله متعال تمام شد رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم آخرین رسالت آسمانی و رسول الله صلی الله علیه وسلم آخرین رسول و نبی الله متعال است و بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم نبی دیگر نمی آید و نه کدام شریعت و عقیده بر ختم نبوت از اصول دین است و منکر این سخن کافر است و از دایره اسلام خارج میشود و تمام مسلمین بر این سخن اجماع کرده اند .

رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم به همه انس و جن آمده و به تمام ملتها این بزرگترین خصوصیات دین اسلام است دین های گذشته خاص به یک امت مشخص بود و مربوط به زمان و مکان خاص بود. ۱

معنی خاتم آنست که بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم نبی دیگر نمی آید و الله تبارک و تعالی ختم کرد رسالت را بعد از محمد صلی الله علیه وسلم پس دیگر حاجت نیست به هیچ دین و هیچ پیغمبری و دیگره بخاطری که قرآن کریم موجود است و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و علماء ربانی و واقعی در این امت وجود دارد که دعوت به توحید الله تبارک و تعالی و صبر می کنند و دین رسول الله صلی الله علیه وسلم باقی است تا قیام قیامت دین نه تبدیل میشود نه منسوخ و نه تغییر می کند الله تبارک و تعالی خصوصیات در شریعت محمد صلی الله علیه وسلم قرار داده که در هر زمان و مکان قابل تطبیق و عملی کردن است .

پس دین اسلام محتاج به کدام رسولی دیگر ندارد بعد از فوت رسول الله صلی الله علیه وسلم و علماء امت محمد صلی الله علیه وسلم و ارث انبیاء است. ۲

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به ختم نبوت :

نصوص زیادی از قرآن کریم درباره ختم نبوت موجود است هم نص صریح از قرآن کریم و هم نص ضمنی از قرآن کریم و ما به خلاصه آن را ذکر می نماییم .

۱- ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝۳﴾

ترجمه آیه : نیست محمد پدر هیچکس از مردان شما ولیکن پیغمبر خداست و مهر تمام پیغمبران است و هست خدا بر هر چیزدانا.

۱- علی محمد، محمد الصلابی ، الإيمان بالرسول والرسالات ، ص ۳۴۳ .

۲- صالح الفوزان ، شرح عقیده طحاویة ، ص ۴۵ ، المكتبة الشاملة

۳- آیه ۴۰؛ سوره احزاب

خاتم به معنی مهر و بر چیزی هنگامی مهر زده میشود که کار او به پایان برسد و چون با نبوت و رسالت محمد صلی الله علیه وسلم سلسله رسالت خاتمه یافت ، لذا الله تعالی او را (خاتم النبیین) نامید.

پس مطلب اینست که الله تعالی سلسله نبوت را به او خاتمه بخشید ، پس نه بعد از او پیغمبری فرستاده میشود و نه همراه با او کسی به صفت پیغمبر برگزیده میشود. ۱

این آیه دلالت برین دارد که بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم نبی دیگر نمی آید پس به طریق اولی رسول نمی آید بخاطریکه مقام رسالت خاصتر است از مقام نبوت . ۲

رسول الله صلی الله علیه وسلم آخر انبیاء و مرسلین است الله تبارک و تعالی رسولان را پس از رسول الله صلی الله علیه وسلم ختم کرد پس از او دیگر نبی و رسول نمی آید ، ابن عباس رضی الله عنه می فرماید اگر نبوت ختم نمی شد الله متعال به رسول الله صلی الله علیه وسلم پسر می داد که بعد از خودش رسول میبود و همین قول ابن عباس را ابن کثیر در تفسیر خود ذکر کرده است. ۳

۲- (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) ۴

ترجمه آیه : (امروز کامل کردم برای شما دین را و تمام کردم بر شما احسان خود را و پسندیدم برای شما اسلام را (دین)

الله متعال دین را کامل کرد آری این آئین همان نعمت بزرگی است که الله متعال در باره آن به مؤمنان می فرماید : آن را برایشان تمام و کامل کرده است و درین آئین بین جهان بینی و باورها و بین چیزهایی که به مراسم دینی شعائر عبادی اختصاص دارد یا ویژه ی حلال حرام یا مقررات اجتماعی و قوانین دولتی است تفاوت وجود ندارد. ۵

کامل کردم شریعت را به بیان حلال حرام ، هدایت ، توفیق به بهترین راه و اختیار کردم برایتان اسلام را دین در بین ادیان و اسلام دین مقبول شده در نزد الله متعال است و غیر از این به دین دیگر راضی نمی گردد. ۶

۱- از هر البیان، ج ۶؛ ص ۷۴۵

۲- ابن کثیر، ج ۱۱؛ ص ۱۷۶

۳- صفوة التفاسیر، ج ۲ ص ۵۲۹

۴- سوره مائده، آیه ۳

۵- تفسیر تربیتی، ج ۱ ص ۵۹۱

۶- صفوة التفاسیر، ج ۱؛ ص ۳۲۷

دین رسول الله صلی الله علیه وسلم کامل میباشد به کمال تا به وقت مخصوص لیکن انتظار نسخ یا زیادت در آن موجود بود و درین روز (عرفه) کمال مطلقه آمد یعنی کامل است تا به روز قیامت منسوخ نخواهد شد و نه زیادت احکام در آن خواهد آمد.

این اکمال دین سبب اتمام نعمت است بخاطریکه نعمت بزرگتر از دین کامل اسلام وجود ندارد و اسلام کامل تام است. ۱
الله متعال برای شما با نازل کردن قرآن و سنت و تعلیم احکام شرعی و حلال حرام دین خود را کامل نموده است پس بر آن چیزی نیفزائید و هر کس عملی انجام دهد که بر آن امر اسلام نیست مردود است الله متعال این نعمت را با ارسال محمد صلی الله علیه وسلم و نزول وحی کامل ساخته است این نعمت بزرگترین نعمت و هدیه از جانب پروردگار عالمیان است. ۲

۱- احسن الکلام، ج ۲؛ ص ۶۷۶

۲- القرنی، دکتر عائض بن عبدالله، مترجمین عبدالمجید، صمیم، فضل الرحمان، فقیهی، عبدالرؤف، مخلص، تفسیر میسر، ص ۲۶ ناشر، انتشارات شیخ الإسلام احمد جام

مبحث ششم : وجوب ایمان به اینکه رسول الله صلی الله علیه وسلم رسالت خود را رسانیده و کامل کرده

از بزرگترین نعمت الله تبارک و تعالی بالای این امت کامل کردن دین است که هیچ گاه دین به نقص و کمی احتیاج پیدا نمی کند .

این گواهی الله تبارک و تعالی بر این دین است که دین تکمیل شده و گواهی الله تبارک و تعالی به رسولش که دین را تبلیغ و تکمیل کرده و الله تبارک و تعالی رسول الله صلی الله علیه وسلم را خاتم النبیین گردانیده که بعد از این انسانها محتاج به دیگه پیغمبر نیست که دین و قانون الله تبارک و تعالی را تکمیل بکند .

رسول الله صلی الله علیه وسلم از پیغمبران اولوالعزم و از بزرگترین پیغمبران به شمار می رود و رسول الله صلی الله علیه وسلم حریص بود به هدایت امت خود الله تبارک و تعالی در قرآن کریم حکایت می کند و سیرت رسول الله صلی الله علیه وسلم دلیل بر حریص بودن رسول الله صلی الله علیه وسلم به تبلیغ رسالتش بوده و از غیر الله تبارک و تعالی از ملامتی هیچ کس باک نداشت در دعوت رسالت خویش. ۱.

مطلب اول : دلایل از قرآن کریم :

۱- ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ ۲

ترجمه آیه: (ای رسول برسان آنچه بر تو نازل شده از جانب پروردگارت و اگر چنین نکردی پس تو نرسانیدی هیچ پیغام او را و خدا نگاه می کند ترا از مردم هر آئینه خدا راه نمی نماید قوم کفار را)

الله تعالی در اینجا بنده و رسول خود را محمد صلی الله علیه وسلم را مخاطب قرار می دهد به اسم رسول و امر به تبلیغ تمامی آنچه که الله متعال نازل کرده است می دهد . ۳.

ای رسول صلی الله علیه وسلم آنچه را که از جانب الله متعال به سوی تو فرستاده شده است بمردم برسان

و تمام اصول و فروع دین داخل است همه این امور را رسول الله صلی الله علیه وسلم به وجه اکمل بهتر بمردم رسانیده است . ۴.

۱- حقوق النبی علی أمتہ ، ج ۱ ص ۱۱۹ ،

۲- آیه ۶۷؛ سوره مائده

۳- ابن کثیر، ج ۵ ص ۲۸۴ - ۴- ازهر البیان؛ ج ۳ ص ۶۵

۲- ﴿فَأَيُّهَا عَلَىكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ ۱

ترجمه آیه: (پس اگر اعراض کنند پس جزاین نیست که بر تو پیغام رسانیدن آشکار است)

اگر این قدر احسانات را می بینید و باز هم به حضور خدای تعالی سر نیاز فرود نمی آورند هیچ متأثر مشو تو فرض خود را ادا کردی و تمام سخنان ضروری را به تفصیل و توضیح گفتی پس معامله آنها را به خداوند جل جلاله بسپار. ۲

ای رسول الله صلی الله علیه وسلم وظیفه تو تبلیغ دین و رسالت و اداء کردن امانت است که تو این کار را انجام دادی. ۳
بر پیامبران فقط تبلیغ و رساندن پیام الهی فرض است. ۴

یعنی هدف از اتمام نعمتها بر آنها اینست که در اعمال شان برای الله تعالی اخلاص و انقیاد کنند و در صورتی

که از اخلاص و انقیاد برای الله تعالی روی گردانند بر تو گناهی نیست بلکه وظیفه تو تنها تبلیغ است. ۵

زیرا تو برای اجرای مأموریتت که همان ابلاغ آشکار است مأجور هستی و قطعاً به سبب تکذیبشان عذاب بر آنان واقع می شود پس تو ابلاغ گرهستی و تنها خداست که هدایتگر است بس. ۶

۳- (وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) ۷

ترجمه آیه: (و نیست بر رسول مگر تبلیغ آشکار)

از طرف الله متعال بردوش رسول الله صلی الله علیه وسلم بار تبلیغ نهاده شده است و او بدون زیادت و نقصان آنرا ادا کرده است. ۸

۱- آیه ۸۲؛ سوره نحل

۲- تفسیر کابلی، ج ۳ ص ۴۸۸

۳- صفوة التفاسیر، ج ۲؛ ص ۱۳۸،

۴- تفسیر تربیتی، ج ۲ ص ۳۷۰،

۵- ازهر البیان، ج ۵ ص ۱۲۲،

۶- تفسیر میسر، ص ۵۴۶

۷- آیه ۵۴؛ سوره نور؛ ۸- تفسیر کابلی، ج ۴؛ ص ۳۷۲

بر عهده رسول الله صلی الله علیه وسلم جز بیان روشن بخش پیام الله متعال چیزی دیگری نیست و حساب مردم بر عهده ی الله متعال است. ۱

نیست به رسول الله صلی الله علیه وسلم مگر تبلیغ واضح برای امت و ضرر نیست به رسول الله صلی الله علیه وسلم اگر امت مخالفت معصیت کند بخاطریکه رسالت را رسانده و امانت را ادا کرده است. ۲

به رسول الله صلی الله علیه وسلم جز ابلاغ رسالت نیست و او به وظیفه خودش عمل کرده و پیام را به آنان رسانده است و بشما است که خالصانه از او اطاعت و فرمانبرداری کنید ولی شما پیمان شکستید و به وظیفه خودتان عمل نکردید اگر از او اطاعت نماید راهیاب و سعادت مند میشوید و به راست و پایدار و رستگاری می رسید رسول الله صلی الله علیه وسلم مسؤل ایمان شما نیست و اگر از شما نپذیرد و به دعوتش پشت کنید او مقصر به شمار نمی رود بلکه خودتان مسؤل هستید و مورد بازخواست و مجازات قرار می گیرید به رسول الله صلی الله علیه وسلم حکمی جز ابلاغ آشکار و روشن و شفاف نیست. ۳

برتو نیست ای رسول الله صلی الله علیه وسلم مگر تبلیغ رسالت پروردگارت و فرستاده الله متعال رسول خود را برای تبلیغ رسالت و رسول الله صلی الله علیه وسلم این کار را انجام داده است. ۴

۴- ﴿إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ﴾ ۵

ترجمه آیه : نیست بر تو مگر رسانیدن احکام

تو مسؤل به این نیستی که به زبردستی بالای آنها بقبولانی فرض تو این رسانیدن پیغام الله جل جلاله است به ادای آن مشغول هستی اگر اینها قبول نمی کنند به جهنم می روند. ۶

ما تو را مکلف ساختیم به تبلیغ رسالت برایشان. ۷

ما فرستاده یم تو را ای رسول الله صلی الله علیه وسلم مگر برای تبلیغ. ۸

بر ذمه تو جز تبلیغ نیست برابر است که آنها اجابت کنند یا اعراض نمایند اگر اجابت کنند به سود خودشان است و اگر اعراض کنند تنها و تنها به ضرر خودشان است و بس. ۹

۱- تفسیر میسر، ص ۶۹۴؛ ۲- صفوة التفاسیر؛ ج ۲؛ ۳۴۷-۳- تفسیر تریبیتی؛ ج ۲؛ ص ۸۰۳؛ ۴- تفسیر المنیر؛ ج ۷؛ ص ۲۰۸؛ ۵- آیه ۴۸؛
سوره شوری؛ ۶- تفسیر کابلی؛ ج ۵؛ ص ۵۶۹؛ ۷- ابن کثیر؛ ج ۱۲؛ ص ۲۹۳؛ ۸- تفسیر المنیر؛ ج ۱۳؛ ص ۱۰۴؛ ۹- از هر البیان؛ ج ۷؛ ص ۵۴۲

ای رسول الله صلی الله علیه وسلم اگر کافران از ایمان و پذیرش دعوت روگردانند الله متعال تو را نفرستاده که نگهبان اعمال آنان باشی و بر آن جزا مقرر داری زیرا وظیفه ی تو تنها رساندن پیام الهی برای آنان است و بس. ۱

نیست بر ای رسول الله صلی الله علیه وسلم مگر تبلیغ رسالت پروردگارت در حالی که این کار را کرده یی. ۲

مبحث هفتم : وجوب ایمان به عصمت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

الله تبارک و تعالی لازم گردانیده عصمت خود را بالای رسولان خویش تا اینکه دین الله و تعالی کامل و بدون نقص به بنده هایش برسد .

تمام نمی شود اسلام یک شخص و ایمانش تکمیل نمی شود تا اینکه به تمام پیامبرانی که الله متعال آنها را مبعوث کرده برای تبلیغ شریعت و پخش نشر دعوت بدون اینکه در بین آنها فرق قایل باشد ایمان بیاورد.

و چنانچه یک مسلمان به تمام انبیاء ایمان می آورد و ایمان آوردن به پیامبران الهی از جمله ارکان مؤمن به بشمار می رود و این ایمان شامل چند بخش میشود که یکی از آن بخش ها ایمان به عصمت ایشان است

که رسولان الله متعال معصوم هستند از معصیت و یا آن کاری که مخالف منصب ایشان باشد

انبیاء علیه السلام از جمله نخبگان بشر است که قدوه، و اسوه گرفتن ایشان در زنده گی لازم است و رسولان الله متعال بهترین مخلوق در روی زمین هستند از نگاه عقل ، فطانت، زیرکی ، جسم ، اخلاق ، امانت ، صدق ، عمل ،

و بلاخره یک انسان مکمل هستند. ۳

یکی از مزایای که پیغمبران علیه السلام بوسیله آن از سایر انسان ها امتیاز یافته اند دوری آن ها از ارتکاب معاصی ، شهوات و اجتناب از هر چیزی که مخل مروت یابه هدر دهنده کرامت و اسباب انحطاط قدر منزلت انسانی است .

آن ها از نظر اخلاقی کاملترین و از نظر عمل پاکیزه ترین و از حیث روان و درون تمییزترین و از نظر سیره و رفتار معطرترین انسان ها بوده اند چرا اینطور نباشند در حالی که ایشان قدوه بشر و اسوه حسنه انسانیت به شمار رفته اند

به همین خاطر است که خداوند جل جلاله امر کرده که به ایشان اقتداء بکنیم و متخلق به اخلاق ایشان شویم و در تمامی

شئون زنده گی طبق روش و برنامه ایشان حرکت نماییم. ۴

و این معصومیت را الله متعال واجب گردانیده که متعلق به عقیده، تبلیغ، قول ، فعل و الله متعال پیامبر را قبل از بعثت و بعد از بعثت معصوم قرار داده است که هیچگاه گناه کبیره یا صغیره را انجام نمی دهند.

۱- تفسیر میسر؛ ص ۹۵۶-۲- صفوة التفاسیر؛ ج ۳؛ ص ۱۴۵-۳- د/ وجیه محمود احمد ، عصمة الأنبياء فی القرآن الکریم شبهات وردود ، ص 3 ،

کتابخانه نور

۴- محمد علی صابونی ، مترجم محمد ملازاده ، پیغمبری و پیغمبران در قرآن کریم ، ص 61 ، کتابخانه عقیده

مطلب اول : تعریف عصمت در لغت واصطلاح:

تعریف عصمت در لغت:

عصمت (ماده عصم) در لغت به معنی حفظ منع است. ۱.

صاحب لسان العرب می گوید که عصمت در کلام عرب به معنی منع، حفظ است. ۲.

عصمت در لغت به معنی منع کردن و بازداشتن است گفته میشود (عصمة عن الطعام) یعنی او را از تناول طعام بازداشتیم و (عصمة عن الكذب) یعنی او را از دوروغ گفتن بازداشتیم به همین معنی است واژه عصمت در فرموده الله متعال ﴿قَالَ سَأُوِي إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ﴾ ۳.

ترجمه آیه : گفت به زودی به سوی کوهی پناه می برم که مرا از آب حفظ منع کند

امام قرطبی می گوید که عصمت را بدین علت عصمت می گویند چون مانع از ارتکاب معاصی میشود. ۴.

عصمت به معنی ریسمان هم است ، هر چیزی که چیزی دیگر را حفظ می کند. ۵.

از این سخنها معلوم میشود که معنی ظاهرو آشکار عصمت (عصم) در لغت ، منع ، حفظ ، وقایة است .

۱- المعجم الوسيط ، ص ۶۰۵

۲- لسان العرب ، ج ۲ ص ۴۰۳ ،

۳- آیه ۴۳؛ سوره هود

۴- د/ وجیه محمود أحمد ، عصمة الأنبياء في القرآن الكريم شبهات وردود ، ص ۳ ، کتابخانه نور

۵- حقوق النبی علی أمته ، ج ۱؛ ص ۱۲۸

تعریف عصمت در اصطلاح :

لطف و مهربانی از جانب الله متعال به رسول الله صلی الله علیه وسلم که او را به فعل خیر دلالت رهنمایی می کند و از فعل شرمناک می کند همراهی بقای اختیار بخاطری ابتلاً آزمایش. ۱

یک ملکه الهی که انسان را منع می کند از فعل بد و گناه و همچنان از میل کردن به این فعل همراهی توانائی بالای این فعل .

و بعضی مردم گفته اند که این یک خصوصیت است در نفس انسان یا در بدنش که به سبب این خصوصیت منع میشود از گناه کردن . ۲

عصمت در اصطلاح شرع حفظ نمودن الله متعال انبیاء و فرستادگان خود را از ارتکاب محرمات و منکرات. ۳

مطلب دوم: چیزها و جا های که رسول الله صلی الله علیه وسلم در آن معصوم است و دلیل معصومیت آن :

الله عزوجل دستور داده که از رسول الله صلی الله علیه پیروی کنیم و آن را سرمشق زنده گی خویش قرار دهیم و به برنامه و روش آن زنده گی خود را آماده نماییم چون رسول الله صلی الله علیه قدوه حسنه و الگوی نیک و صالح برای مخلوقات و نمونه کامل بشریت بوده است بنابراین اگر وقوع معصیت از آنان صحیح باشد معصیت به امری مشروع تبدیل میشود و آنگاه ملزم به پیروی از آنان نخواهیم گردید که این هم غیر صحیح است چون انبیاء پیشوا و رهبر بشریت هستند و چگونه امکان دارد رهبر به فضایل امر کند و از منکرات باز دارد و خود مرتکب این اعمال گردد .

۱- الخفاجی ، أحمد شهاب الدین ، نسیم الریاض ، ج ۴ ، ص ۳۹ ، ناشر دار الفکر ، بیروت

۲- الصلابی ، الإیمان بالرسول و الرسائل ، ص ۱۰۹

۳- محمد علی صابونی ، مترجم محمد ملازاده ، پیغمبری و پیغمبران در قرآن کریم ، ص ۶۲ ، کتابخانه عقیده

وما عصمت رسول الله صلى الله عليه وسلم را به دابخش تقسیم می کنیم

بخش اول : عصمت رسول الله صلى الله عليه وسلم در بخش رسالت :

الف : عصمت رسول الله صلى الله عليه در دعوت و تبلیغ رسالت

این عصمت بسیار مهم است و توسط آن مقصد تبلیغ رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم حاصل میشود که آن رسالت رسول الله صلى الله عليه وسلم است که مأمور به تبلیغ شریعت الله متعال برای انسانها است و این بسیار مهم است برای رسول الله صلى الله عليه از اول تا آخر که واسطه است در بین الله متعال و انسانها بخاطر تبلیغ و فهم شریعت به طریقه هدایت ، حکمت ، مزده ، صبر ، به امر ، نهی ، شریعت الله متعال

والله متعال واجب گردانیده عصمت را برای انبیاء و رسولان خویش تا اینکه دین و شریعت الله بدون تحریف و نقص به بنده هایش برسد و حجت بالای بنده هایش شود . ۱

و بلندترین درجه عصمت، عصمت رسالت است و رسول الله صلى الله عليه وسلم معصوم است به توفیق الله متعال از زیادت ، نقص ، تحریف ، خطاء ، فراموشی ، دروحي الله متعال و واضح اینست که هر چه وحی شده آن را رسول الله صلى الله عليه وسلم تبلیغ کرده و چیزی از آن را پنهان نکرده است.

و تمام انبیاء علیه الصلاة السلام معصوم هستند در تبلیغ رسالت خویش که نه در آن زیادت کردن و نه نقص وارد کردن ، و نه تغییر دادن و نه تبدیل کردن و نه تحریف کردن . ۲

دلایل از قرآن کریم

۱- ﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝۳ ﴾

ترجمه آیه : و سخن نمی گوید از خواهش نفس نیست گفتارش مگر وحی که که به او فرستاده می شود

از زبان رسول الله صلى الله عليه وسلم لفظی نمی برآید که مبنی بر خواهش نفس باشد بلکه چیزی که رسول الله صلى الله عليه وسلم درباره دین ارشاد می فرماید همه مطابق وحی فرستاده خدا و حکم اوست .

۱- حقوق النبی علی امته ، ص ۱۳۰

۲- عصمة الأنبياء في القرآن الكريم شبهات وردود، ص ۱۸۵

۳- آیه ۴/۳؛ سوره نجم

۴- تفسیر کابلی ، ج ۶ ص ۱۲۶

و او از هوا و هوس سخن نمیگوید چرا که سرمنشأ همه گمراهیها در جهان پیروی هوا و خواهشات است رسول الله صلی الله علیه وسلم در علم و عمل و گفتارش از هر نوع انحراف پاک و مبرا است در این جا ممکن بود کسی گمان کند که سخنان تشریحی رسول الله صلی الله علیه وسلم شاید ناشی از عقلش و یا برگرفته از عرف و عادت باشد پس الله سبحانه و تعالی در رد چنین توهمات می فرماید گفتار اوجز وحیی نیست که از جانب الله به سوی او وحی کرده میشود .
در این جا دونکته قابل توجه است

اول : اینکه عربها کلام فصیح صادق را نیز وحی میگویند پس قید یوحی را ذکر نمود تا این احتمال را از میان بردارد و ثابت سازد که این وحی از طرف الله تعالی صورت گرفته است .

دوم : اینکه ضمیر (هو) را جمع به سوی نطق رسول الله صلی الله علیه وسلم است به این اساس مصداق این آیه تنها آیات قرآن نیست بلکه همه سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم را نیز دربرمیگیرد. ۱.

این جواب دو قسم است یعنی کلام این رسول الله صلی الله علیه وسلم از هر نوع خواهش های نفسانی پاک است هر آن سخن که از دهنش خارج می گردد و این شامل است به قرآن و در وقت تلاوت کردن و شامل است به احادیث که هر دو از اتباع هوی صادر نشده اند و مراد از (هو) تمام کلامیست که رسول الله صلی الله علیه وسلم آنرا از دهن خود خارج میسازد (قرآن سنت) بلکه افعال و احوال او هم شامل است چنانچه در السراج المنیر نوشته است بعضی اهل علم از این آیت دلیل ذکر کرده اند که برای رسول الله صلی الله علیه وسلم اجتهاد منع بود لیکن جواب اینست که تائید اجتهاد او (که بر آن عمل میشد) هم توسط وحی صورت می گرفت پس آن هم در وحی داخل بود . ۲.

اواز نزد خویش و بر مبنای خواسته اش سخن نمی گوید بلکه کلامش وحیی از جانب الله متعال است قرآن و سنت جز وحیی از جانب الله تعالی است آن را بر پیامبرش محمد صلی الله علیه وسلم فرود آورده و سخن کسی از انسان ها نمی باشد. ۳.

۱- از هرابیان ، ج ۸ ص ۱۷۰ ،

۲- احسن الکلام ، ج ۵ ص ۶۴۹

۳- تفسیر میسر ، ص ۱۰۳۶

سخن نمی گوید از هوای نفس و نظر خویش و سخن نمی گوید مگر می گویند از آنچه که الله متعال وحی کرده بالایش ۱
نطق سخن نمی گوید درقرآن کریم از هوای نفس و نظر خویش و این قرآن که است وحی است از جانب الله تعالی که به
رسول الله صلی الله علیه وحی شده است. ۲

از روی هوا هوس سخن نمی گوید بلکه آن چه به شما می گوید از طرف الله متعال براو وحی میشود و وحی الهی به
شمار می رود و صادقانه و امانتدارانه آن ها را به شما می رساند. ۳

نمی گوید سخنی را از هوای نفس و سخن نمی گوید درقرآن کریم از نفس خویش و نطق سخن می گوید از وحی الله
تعالی که بالایش وحی شده و تبلیغ می کند به آنچه که امر شده بدون زیادت نقص. ۴

نمی گوید سخن از هوا نفس خویش می گوید سخن آنچه که امر کرده شده به آن و میرساند آن را به انسانها وافر بدون
زیادت نقص. ۵

نطق به معنی آنچه که از رسول الله صلی الله علیه وسلم صادر میشود از جانب الله عزوجل مثل قرآن یا حدیث صادر
نمیشود درآن نطق از هوا نفسی نظرش مراد اینست که دائم نفی کرده نطق شخص رسول الله صلی الله علیه وسلم را
درو حی الله متعال و آنچه که سخن می گوید آن وحی الله متعال است. ۶

۱- صفوة التفاسیر، ج ۳ ص ۵۳،

۲- تفسیر القاسمی، ج ۱۳/۱۴ ص ۳۵۹،

۳- تفسیر تربیتی، ج ۳ ص ۶۴۳

۴- تفسیر المنیر، ج ۱۴ ص ۱۰۸

۵- ابن کثیر، ج ۱۳ ص ۲۴۷

۶- آلوسی، شهاب الدین ابی الثناء محمود بن عبدالله آلوسی بغدادی، روح المعانی، ج ۲۶، ص ۱۰۸، ناشر مؤسسه الرسالة

عصمت رسول الله صلى الله عليه وسلم در عقیده اصلی از اصول ایمان و اسلام است و این عقیده جزء از شهادة ان محمداً رسول الله است و طعن درین عقیده عصمت طعن در شهادة ان محمداً رسول الله است

با : عصمت از کفر و شرک

و این عصمت شامل قبل از بعثت و بعد از بعثت است که رسول الله صلى الله عليه هیچگاه این چنین اعمال را انجام نداده است و برین امت اسلامی اجماع دارند و نصوص سنت در باره خیلی زیاد موجود است. ۱

الله تبارک و تعالی رسول الله صلى الله عليه وسلم را حفظ کرده از کفر و شرک و هیچ علاقه نداشت رسول الله صلى الله عليه وسلم قبل از بعثت به آئین باطل مشرکین هیچ گاه به بت سجده نکرده و ذبح نکرده بلکه دائماً به صفات عالی صفت شده است و دائماً در پی نجات بشریت بوده که آنها را از ظلم تاریکی نجات دهد و به طرف توحید یکتا پرستی آنها را ببرد. ۲

وظیفه رسول الله صلى الله عليه وسلم تبلیغ شریعت الله متعال است و ایشان معصوم است در تبلیغ شریعت الله متعال و پنهان نمی کند آنچه که الله متعال وحی کرده برایش و نه زیاد می کند بروحی الله متعال و رسول الله صلى الله عليه وسلم معصوم است بع آنچه که خبر می دهد از جانب الله متعال و این معنی نبوت است در ضمن الله متعال رسول الله صلى الله عليه وسلم را خبر می سازد از امور غیبی و رسول الله صلى الله عليه وسلم خبر می سازد انسانها را و مأمور به دعوت انسانها و تبلیغ رسالت است. ۳

ج : عصمت رسول الله صلى الله عليه وسلم از کذب (دوروغ)

این یک سخن معلوم و مشهور است مثل آفتاب و اری که رسول الله صلى الله عليه وسلم در بین قوم خویش به محمد صادق مشهور بود و از سیرت رسول الله صلى الله عليه وسلم معلوم است که ایشان در هیچ حالت سخن دوروغ نگفته است .

و رسول الله صلى الله عليه وسلم معصوم است از کذب (دوروغ) هم قبل از بعثت و هم بعد از بعثت و در هر جایکه صفت شده به صفات خوب و حمیده صفت شده است مثل، صادق، امین، به صله رحمی، جواد، محسن، شجاع و این از بهترین صفات بشمار می رود و الله متعال رسول الله صلى الله عليه وسلم را انتخاب کرد بخاطر حمل امانت بزرگ که آن تبلیغ شریعت الله متعال برای انسانها است .

۱- مکانة السنة النبویة ، ص ۳۵

۲- حقوق النبی علی أمته ، ۱۳۴

۳- العواجی ، محمد بن عبدالعزیز بن محمد العواجی، معالم الدعوة الأنبياء ، ص ۵۶ ، ناشر، مکتبه ملک فهد

بخش دوم : عصمت نفس رسول الله صلی الله علیه وسلم :

این بخش تمامی قسمت های نفس وزنده گی رسول الله صلی الله علیه رادر برمی گیرد و ما بطور خلاصه چند نمونه آن را ذکر می نمائیم .

الف : عصمت عقل رسول الله صلی الله علیه وسلم از جنون

الله متعال رسول خود را از هم چو اوصافی که کفار و مشرکین بالای رسول الله صلی الله علیه وسلم تهمت می کردن که از این جمله آنها جمع شدن و گفتن که که بالای رسول الله صلی الله علیه وسلم کدام نام را بگذاریم عده گفتن نام ساحر را بالای می گذاریم و عده دیگر مخالف شدن که سحر را آنها میشناسد و دیگری گفتن که بالای دوروغ گو نام بگذاریم و دیگر گفتن که ایشان در بین ما به محمد صادق و امین در بین ما مشهور میباشد چطور می تواند که در یک وقت همچو صفات را بالای ثابت سازیم .

و دیگر گفت که بالای نام مجنون و دیوانه را می گذاریم ولی الله متعال از هر آن صفتی نادرست و ناشایسته

که به رسول الله صلی الله علیه وسلم خدشه وارد می کرد نفی کرده است

رسول الله صلی الله علیه وسلم دارای عقل کامل بود و الله متعال عقل رسول الله صلی الله علیه وسلم را حفظ و معصوم قرار داده از کفر، شرک، شک، و از تسلط شیطان بر عقل رسول الله صلی الله علیه وسلم و این یک صفت مهم در رسول الله صلی الله علیه وسلم است و یک شرط ضروری لازم برای عموم رسالت است و این صفت جزء از صفات انسان کامل است .

عامل و سبب قوی محکم از اسباب تبلیغ رسالت دین یا شریعت الله تبارک و تعالی برای انسانها است .

کمال عقل صفت اساسی در رسول الله صلی الله علیه وسلم است پس وقتی که سیرت مطهر آن صلی الله علیه وسلم را مطالعه کنیم درک می کنیم که عاقلترین و هوشیارترین انسان در روی زمین رسول الله صلی الله علیه وسلم است که هیچگاه کاری انجام نداده که خلاف عقل باشد .

زنده گی رسول الله صلی الله علیه وسلم از زمانی که از مادر تولد شد الله متعال او را ولی و دوست خود قرار داد و او را ادب کرد و شوق الصدر صورت گرفت و حفظش کرد از عادات قوم عرب که عاداتی بسیار

زشت داشتند که مخالف عقل بود .

هر پیغمبری را که الله متعال به پیغمبری مبعوث می کرد از خرد عقل سرشار میبود و دارای استعداد و ذکاوت خارق العاده میبودن. ۱

رسول الله صلی الله علیه وسلم به درجه ای از عقل رسیده بود که جزاوکسی به آن در جه راه نیافته بود قاضی عیاض می گوید عظمت و گوناگونی این امر برای کسی که به بررسی احوال ، مطالعه سیره و اندیشیدن در کلام و گفتار اخلاق زیبا، سیرت پاک ، حکمت ، حکمت حکما، زنده گی و جنگ های امت های پیشین، ضرب المثل ها ، سیاست مردم، تعیین قوانین و نهادینه کردن ادب و اخلاق پسندیده توسط ایشان اطلاع داشته باشد، به خوبی روشن میشود همچنین می توان به علمی اشاره کرد که دانشمندان آن علوم سخنان گهربار او را اصل و حجت و دلیل دانسته اند از جمله ان ها عبارت ، طب، حساب ، ارث، نسب شناسی و غیره و آن صلی الله علیه وسلم بدون اینکه آن ها را از کسی یاد گرفته باشد و کتاب های پیشینیان را مطالعه نموده و نزد دانشمندان آن علوم آموزش دیده باشد آن سخنان را فرموده است بلکه ایشان پیامبری درس نخوانده بود که تازمانی که خداوند شرح صدر به او عطاء کرد و امر و علم او را آشکار کرد و آن را بر او خواند از آن علوم چیزی نمی دانست معارف و تعالیم آن حضرت صلی الله علیه وسلم و علمی که درباره عجایب قدرت ملکوت عظیم خداوند جل جلاله بوده است و خواهد بود کاملاً بر اساس عقل بوده است. ۲

۱- الشربینی، عماد السید محمد اسماعیل ، رد شبهات حول عصمة النبی صلی الله علیه وسلم فی ضوء السنة النبویة الشریفة ، ص ۴ ، المكتبة الشاملة

۲- الشفا بتعريف حقوق المصطفى، ص ۳۶۴

دلیل از قرآن کریم :

الله متعال در قرآن کریم می فرماید: ﴿وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ﴾^۱

ترجمه آیه: ای مردم همنشین شما یعنی محمدصلی الله علیه و سلم مجنون (دیوانه) نیست

و همدم و معاشر شما محمدصلی الله علیه و سلم دیوانه نیست آن طور که دشمنانش که رسالت او را تکذیب می کنند و تهمت های به او بر می بندند و می خواهند با این گفته ها آنچه را باخود آورده است خاموش کنند بلکه محمد صلی الله علیه و سلم از همه مردم عاقل تر و راستگوتر است.

مراد از این قول رسول الله صلی الله علیه و سلم است. ۲

این تزکیه رسول الله صلی الله علیه و سلم است و رد مشرکین مکه است که آنها نسبت می دادن به رسول الله صلی الله علیه و سلم دیوانگی و جن گرفتگی را درحالی که به آنها معلوم بود که اوصلی الله علیه و سلم از عاقلان بوده هم عاقلتر بود. ۳

یعنی چهل سال با رسول الله صلی الله علیه و سلم یکجا بودید و همه کوایف علنی و سری او را تجربه نمودید نه دوروغی از او شنیدید و نه کدام وضع فریب و یاد دیوانگی از او دیدید و همیشه به صدق و امانت عقل و درایت او اعتراف داشتید اکنون بدون دلیل چگونه او را مجنون یا دوروغ باف می گوید آیا این همان رفیقان نیست که ذره ذره اخلاق ستوده اش را آزموده اید؟ پس او را دیوانه گفتن عین دیوانگی است. ۴

ای کافران چنان که شما می گوئید یارتان محمد صلی الله علیه و سلم دیوانه و عقل رفته نیست بلکه خردمند ترین عاقلان است شما او را صادق و امین نامیده بودید و نهایت رشد و متانت را داراست. ۵

صاحب به معنی خیر خواه و ناصح است یا آنکه از قوم شماست درین رد است بر قول مشرکان که رسول الله صلی الله علیه و سلم را دیوانه یا جنی (جن دار) می گفتند درحالی که به ایشان خوبتر معلوم بود که عقل عاقل است. ۶

۱- آیه ۲۲؛ سوره تکویر

۲- پیغمبری و پیغمبران در قرآن کریم ، ص ۵۷

۳- البشاوری، أبو محمد أمین الله ، تفسیر حکمة القرآن، ج ۱۲، ص ۵۱۴، ناشر مکتبه محمدیه

۴- تفسیر کابلی، ج ۵ ص ۶۰۰

۵- تفسیر میسر، ص ۱۱۹۸

۶- احسن الکلام ، ج ۶ ص ۴۹۱،

با: عصمت بدن رسول الله صلی الله علیه وسلم

الله متعال رسول الله صلی الله علیه وسلم را از آفات و امراض که دیگر انسانها از آن نفرت می کنند حفظ کرده و از همه امراض جسمانی که شکل انسان را غیر مزین و بی آرایش می سازد نجات داده و در قد ، قیافه ، موی ، رنگ و پوست و همه جسم او صلی الله علیه وسلم عاری از عیب بوده است و این یکی از ویژه گیهای تمام انبیاء علیه السلام چون امکان ندارد عیبی در آفرینش و اخلاق آنان وجود داشته باشد که مایه تنفر انسانها از نشستن و برخاستن با آنان شود و آن ها را از همراهی و گوش دادن به ایشان باز دارد و همچنان امکان ندارد بیماری های چون جذام، پیس، و تغییر پوستی نفرت انگیز در یکی از آن ها وجود داشته باشد .

هر چند آن ها بشرند و عوارض که بر بشر وارد میشود مصون و در امان نمی باشند با وجود این الله متعال ایشان را از تمامی عیوب و مرض های تنفر آور مصون نگاه داشته است. ۱

ج: عصمت قلب رسول الله صلی الله علیه وسلم

در این شکی نیست که رسول الله صلی الله علیه وسلم از نظر بشر بودن بشر بوده اما متفاوت با دیگران زیرا قلب مبارک رسول الله صلی الله علیه وسلم از هرگونه اعمال ناپسند که مربوط به قلب می باشد پاک و مبرا بوده از حقد کینه محبت غیر الله تعالی تکبر غرور خوف از غیر الله تعالی رجاء امید به غیر الله تعالی از همه اینها پاک بوده و مملو بوده قلب رسول الله صلی الله علیه وسلم به محبت الله تعالی خوف الله تعالی امید به الله تعالی شکر گذاری اعتماد توکل به الله تعالی زیرا الله سبحانه و تعالی در مورد رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید اگر تو سنگ دل و بد زبان می بودی صحابه کرام از اطرافت دور میشدند ولی توانسان رحم دل و مهربان هستی و این هم لطف الله سبحانه و تعالی در حق رسول الله صلی الله علیه وسلم است

الله متعال قلب رسول الله صلی الله علیه وسلم را توسط ملائک پاره کرد و از آن حصه نصیب شیطان را دور کرد و این قضیه گواه عصمت قلب رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۲

۱- پیغمبری و پیغمبران در قرآن کریم ، ص ۵۶

۲- صلابی، محمد علی ، ترجمه گروه فرهنگی انتشارات حرمین، الگوی هدایت ، ج ۱ ص ۹۰ ، انتشارات حرمین

فِيمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ﴿١﴾

ترجمه آیه : پس به سبب رحمتی که از جانب خداست نرم دل شدی برایشان واگر می بودی تو تندخو سخت دل هر آئینه پراکنده می شدند از پیرامون تو پس به سبب مهر و عطوفتی که حق تعالی در قلب تو قرار داده با مسلمانان رفتار نیک

و نرم داری طوری که از خطاها و اشتباهات شان درمی گذری و نقائص شان را می پوشانی درحالی که آنان به مخالفت امر تو پرداخته و با تو در میدان جنگ ثابت قدم و استوار نماندند چنین اخلاقی رحمتی از سوی خداست که به تو داده واگر تو ای پیامبردارای سخن تند و در تعامل خویش شدت عمل می داشتی همه از کنار تو پراکنده و از یاریت دور می شدند ولی چون دارای اخلاق نیکو هستی حق تعالی قلب ها را دور و بر تو جمع کرده است. ۲

اگر تو تند خوی و سخت دل می بودی از اطرافت پراکنده میشدند. ۳

د: عصمت اخلاق رسول الله صلی الله علیه وسلم

الله تبارک و تعالی به هر چیز قادر و توانا است به هر که خواسته باشد می دهد از فضل و مرحمت مهربانی خود و نمی دهد به هر کسی که خواسته باشد به عدل خویش و تقسیم کرد بین انسانها اخلاق را چنانچه تقسیم کرده در بین شان رزق روزیشان را و الله متعال حصه رزق رسول الله صلی الله علیه را گردانیده که کفایتش کند و حصه اخلاق ایشان را کاملترین و نیکوترین اخلاق گردانیده است.

شریعت اسلامی کمال اخلاق رسول الله صلی الله علیه وسلم را برای ما بیان کرده است و رسول الله صلی الله علیه وسلم هدف و مقصد بعثت خویش را می گوید که اتمام اخلاق نیکو است و الله تبارک و تعالی اخلاقی رسول الله صلی الله علیه وسلم را معصوم قرار داده است و اخلاق رسول الله صلی الله علیه وسلم قرآن کریم است .

۱- آیه ۱۵۹؛ سوره آل عمران

۲- تفسیر میسر، ص ۱۵۲

۳- تفسیر از هر البیان، ج ۲ ص ۲۱۷

وکاملترین انسان از روی اخلاق نیک، افعال، و خصلتها رسول الله صلی الله علیه وسلم است حوادث و واقعات که در عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم صورت گرفته دلالت به اخلاق نیک رسول الله صلی الله علیه وسلم می کند. ۱.

الله متعال رسول الله صلی الله علیه وسلم را معصوم قرار داده از اخلاق زشت بد. ۲.

دلیل از قرآن کریم: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ ۳

ترجمه آیه: تو به تحقیق تو آفریده شده ای بر خوی بزرگ

الله متعال که به اخلاق رسول الله صلی الله علیه وسلم اخلاق بزرگ گفته واقعاً اخلاق بلند و نیکو داشت که زیبایی ظاهر و باطن را الله متعال نصیبش کرده بود و به اخلاق نیکوی رسول الله صلی الله علیه وسلم قرآن کریم شاهدهی داده است این کثیر می فرماید که در قرآن کریم کدام او امر و نواهی ذکر شده بالای او رسول الله صلی الله علیه وسلم، و خلق رسول الله صلی الله علیه وسلم عادتش بود کدام صفاتی شایسته و خوبی که در قرآن کریم ذکر شده در رسول الله صلی الله علیه وسلم به وجه اکمل موجود بود که عبارت می باشد از خشوع حیاء کرم توکل محبت الله متعال و احسان به مخلوق الله شجاعت و دیگر صفات خوب و شایسته. ۴.

همه جهان وجود در این ثنا و تمجید بی نظیر بر رسول الله صلی الله علیه وسلم هم آوا هستند به گونه ای که قلم از بیان آن عاجز است و هیچ ذهنی نمی تواند عظمت و ارزش آن را که در پیشگاه پروردگار هستی موجود است به تصور بکشد و در خود مجسم کند این یک گواهی از طرف الله تعالی در معیار الهی و برای بنده خودش است معنی و مفهوم را فقط خدا می داند و بس و هیچ کدام از موجودات جهان از عظمت و چند و چون آن خبر ندارند دلالت این سخن بر تمجید عبصر اخلاقی در معیار الله تعالی و در بر نامه ای که بر پیامبر بزرگوار با خود نازل کرده است نمایان می شود. ۵.

ای محمد سوگند به خداوند سبحانه و تعالی که تو از اخلاقی عظیمی چون شمایل نیکو فضایل پسندیده مناقب و مواهب بزرگ برخوردار می باشی. ۶.

۱- العثیمین، الشیخ محمد صالح، مکارم الأخلاق، ص ۲۲، المكتبة الشاملة

۲- العماری، محمد بن احمد بن محمد، الله بتحدث عن نبیه، ص ۲۵، ناشر، الفردوس اسکندریة

۳- آیه ۴؛ سوره قلم

۴- تفسیر حکمة القرآن، ج ۱۲؛ ص ۱۷۱،

۵- تفسیر تربیتی، ج ۳؛ ص ۸۶۶،

۶- تفسیر میسر، ص ۱۱۲۳

وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم و خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول
الله صلی الله علیه وسلم

این فصل دارای دو مبحث می باشد.

مبحث اول: وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم،

مبحث دوم: خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث اول : وجوب اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم :

الله تبارک و تعالی فرض گردانیده بالای تمام انسانها اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم و لازم است انجام دادن آنچه که امر کرده رسول الله صلی الله علیه وسلم و حرام است آنچه که منع کرده و الله تبارک و تعالی فرق گذاشته در بین اهل جنت و اهل دوزخ در اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم و الله متعال وعده نیکبختی را داده در دنیا و آخرت بری کسی که اطاعت کند و وعده شقاوت بد بختی را داده را در دنیا و آخرت بری کسی که اطاعت نکند .

و انسانها محتاج هستن به ایمان و اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم در هر مکان و زمان در شب روز در سفر حضر آشکار و پنهان در تنهایی و جمع از مهمترین احتیاجات یک انسان بشمار می رود حتی از خوردن نوشیدن حتی از نفس خودش . اگر انسان در این مسئله اندکی بی تفاوتی کند جایگاهش آتش دوزخ میشود ولی اگر نخورد یا ننوشد آزار در دنیا میشود ولی این آزار مؤقت است

یک تعداد مردم را می بینیم که در اوامر و نواهی رسول الله صلی الله علیه وسلم اعراض و نافرمانی میکنند به دلیل اینکه تارک این سنت معاقبه نمیشود و این قول را برای خود عادت گردانیده هستند هر وقت که از سنت رسول الله صلی الله علیه سخن گفته شود همین قول خود را تکرار میکند کسی که مخالفت سنت رسول الله صلی الله علیه را کرد و تابعداری طریقه و منهج غیر از منهج رسول الله صلی الله علیه وسلم را نمود پس او مخالفت جزء دوم کلمه توحید را کرده است که عبارت است از أشهد أن محمداً رسول الله (۱)

انسان مؤمن و مسلمان باید یقین و عقیده داشته باشد که هر چیزی را که رسول الله صلی الله علیه جایز و یا هم ناجایز میکند و یا هم حلال و یا حرام میکند به امر الله متعال میکند چنانچه بالای هر مؤمن واجب است که ایمان مجمل داشته باشد با چیزهای که رسول الله صلی الله علیه وسلم برای هدایت بشریت آورده است و شناختن همین اوامر و نواهی تفصیلاً فرض کفایی میباشد (۲)

۱- العاجمی؛ خالد بن مسعود بن عامر؛ إيقاظ الهممة لاتباع نبی الأمة؛ ص ۸

۲- ابن ابی العزحنفی؛ شرح عقیده الطحاویة؛ ص ۶۶

به همین خاطر الله متعال یک سوره را در قرآن کریم نازل کرده است و به نام محمد صلی الله علیه وسلم نامیده است تا اینکه مسلمان بداند که پیروی از رسول الله صلی الله علیه وسلم معیار و مقیاس قبولی و یا هم عدم قبولی اعمال است هر راه و طریقه را که انسان اختیار کند میکند سبب فلاح و رستگاری نمیباشد بجز طریقه و منهج رسول الله صلی الله علیه وسلم در همه عرصه های زنده گی از عقاید؛ و معاملات؛ زنده گی اجتماعی؛ اخلاق؛ سیاست؛ اقتصاد و غیر عرصه های حیات مسلمان این است. نکته مهم را که می خواهم ذکر کنم در تابعداری از رسول الله صلی الله علیه وسلم در میدان جنگ و جهاد میباشد مسلمان که ایمان حقیقتاً در قلب او جای گرفته باشد و عقیده راسخ به وعده های الله متعال که به زبان رسول خود کرده است از همه جلوتر و پیش تاز می باشد در این میدان چنانچه می بینیم که دشوارترین و سخت ترین اطاعت و پیروی از رسول الله صلی الله علیه وسلم در میدان نبرد و جهاد است در غزوه احد مشاهده می کنیم که منافقین از غزوه پس میگردند و در دل های مسلمانان هم میخوانند شک شبیه را ایجاد کنند ولی مسلمانان به عزم راسخ و تابعداری کامل از رسول الله صلی الله علیه وسلم پیروی میکنند و به میدان جنگ روان میشوند و با دشمن می جنگند و فرمان جنگ و تابعداری از رسول الله صلی الله علیه وسلم یک ابتلاء و آزمایشی بود برای مسلمانان.

و در وجوب اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم قاضی عیاض می گوید (الله متعال اطاعت از پیامبرش را عین اطاعت از خود قرار داده و آن را با اطاعت از خود مساوی دانسته است و در برابران پادشاه بزرگ و به مخالفین آن عاقبت سختی را وعده داده است و پیروی از دستورات او و پرهیز از منهیاتش را واجب دانسته است)

قاضی عیاض از مفسرین نقل میکند که اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم به التزام سنت وی میباشد و تسلیمی به چیزهای که از طرف الله متعال آورده است (۱)

الله متعال همه مسلمانان را بلکه همه انسانیت را دعوت به پیروی از رسول الله صلی الله علیه وسلم میکند و همین را راه کامیابی و فلاح انسانیت و بشریت معرفی میکند چنانچه الله متعال می فرماید (وما ارسلناک الا رحمة للعالمین)

ترجمه: و تو را نفرستادیم جز رحمتی برای عالمیان

۱- قاضی عیاض؛ الشفاء بتعريف حقوق المصطفى؛ ص ۲۵۹

و همچنان الله متعال بالای مسلمانان اطاعت و تابعداری رسول الله صلی الله علیه و سلم را در همه ابعاد زنده گی ایشان لازم و واجب گردانیده است و بالای مسلمان نیز واجب است تا در زنده گی همروزه ایشان در غم و خوشحالی و در سختی و آسانی تابعداری از سنت و طریقه رسول الله صلی الله علیه و سلم را بکند تا سبب خوشنودی دنیا و آخرت مسلمان شود انسان انسان مسلمان محبت خود را بطریقه و سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم باید در عمل نشان بدهد تا با این شخص الله متعال محبت کند .

فرمانبرداری از رسول الله صلی الله علیه و سلم در حکمی که صادر می کند و قانون و شریعت او واجب است چرا که اگر ایمان به او و تصدیق او در آنچه که از جانب الله متعال آورده است واجب باشد فرمانبرداری از او نیز واجب می شود زیرا واضح و روشن است که اطاعت و فرمانبرداری از رسول الله صلی الله علیه و سلم نیز جزو مسائلی می باشد که از جانب الله متعال بر او نازل شده است

مفسرین و ائمه گفته اند اطاعت از رسول الله صلی الله علیه و سلم با التزام به سنت او و تسلیم شدن به آنچه که از جانب الله آورده است تحقق می یابد و گفته اند الله متعال هیچ پیامبری را نفرستاده است مگر اینکه اطاعت از او را بر کسانی که به سویشان روانه می شود واجب نموده است و نیز گفته اند هر کس از رسول الله صلی الله علیه و سلم در سنتهایش پیروی کند در واجبات نیز از الله متعال اطاعت می کند .

ابولیت سمرقندی گفته است از الله متعال در فرایض و از رسول الله صلی الله علیه و سلم در سنتهایش اطاعت کنید و برخی گفته اند از الله متعال در آنچه که بر شما حرام کرده است اطاعت کنید و از رسول الله صلی الله علیه و سلم در آنچه که به شما ابلاغ نموده است و نیز گفته می شود از الله متعال اطاعت کنید با شهادت دادن به ربوبیت او و از رسول الله صلی الله علیه و سلم اطاعت کنید با شهادت دادن به نبوت او (۱)

تبعیت از رسول الله صلی الله علیه و سلم در آنچه که از جانب الله متعال آورده است و عمل به سنت او اقتدا کردن به او واجب است (۲)

۱- الزحیلی؛ دکتر وهبة؛ مترجم خالد ایوبی نیا؛ سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه و سلم ؛ ص ۴۶۰؛ انتشارات حسینی اصل

۲- مرجع سابق؛ ص ۴۶۴

تبعیت از رسول الله صلی الله علیه وسلم در آنچه که از جانب الله متعال آورده است و عمل به سنت او و اقتدا کردن به او واجب است (۱)

ارسال پیامبران برای این نبوده که سخنانشان را مطالعه و سپس ترک کنند بلکه ارسال پیامبران برای این است که مردم از آن ها اطاعت نمایند وگرنه ارسال پیامبران بی فایده است لذا معنای رسالت یا ارسال پیامبران در پیروی از آن ها نهفته است (۲)

اطاعت فرمانبرداری فرقی نمی کند که این فرمان برداری در زمینه انجام دستوری باشد که به آن امر شده یا با ترک عملی باشد که از آن نهی گردیده است لذا اطاعت به معنی فرمانبرداری و انجام دستورهاست و معصیت یعنی انجام کارهای ممنوع اما اگر اطاعت و فرمان برداری به تنهایی ذکر شود دو جنبه دارد هم شامل انجام اوامر و دستورها می گردد و هم شامل پرهیز از کارهای ممنوع لذا کسی که امر و نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم اطاعت کند یا به عباره دیگر دستورهایش را انجام می دهد و از آنچه که نهی کرده است دوری می نماید مطیع و فرمان بردار الله جل جلاله می باشد همان طور که در آیه آمده است از این رو نافرمانی از رسول الله صلی الله علیه وسلم نافرمانی از الله متعال است (۳) پیروی از رسول الله صلی الله علیه وسلم روشنترین دلیل و برهان است برایمان به او و کسانی که ادعا می کنند که پیامبر خدا را باوردارند ولی از دستورات او سر باز می زنند و از آنچه منع فرموده دوری نمی کنند و از راه و روش و سنت او پیروی نمی کنند دور و غگویان دغل بازانی بیش نیستند خداوند متعال فرموده اند که رحمت و مهربانی شان تنها از برای پیروان و فرمانبرداران پیامبر اوست (۴)

۱- سیرت پیامبر اسلام؛ ص ۴۶۴

۲- محمد بن صالح العثیمین؛ مترجم محمد ابراهیم کیانی؛ شرح ریاض الصالحین؛ ج ۲؛ ص ۲۰۸؛ ناشر خبیر

۳- مرجع سابق؛ ص ۲۱۷

۴- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ص ۱۹۵

اول فرق بین اطاعت و اتباع:

در زبان عربی و یامعاجم زبان عربی فرق معنوی میان این دو جمله ذکر شده است معجم الوسیط چنین ذکر میکند (طاع) فلان طوعاً أو انقاد وخضع (۱)

و در معنی اتباع می گوید (تبع الشی ؛ تبعاً، وتبعوا، وتباعا، تباعاً) ای سار فی اثره ؛ رفتن به اثر او و همچنان تبع المصلی الامام ای اقتدی به (۲)

واتبع الرسول صلی الله علیه وسلم اقتدی به واقتضی اثره وتأسی به (۳)

اما اتباع در شریعت

إقتداء نمودن و تا بعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم در اموری اعتقادی ؛ قوی ؛ فعلی ؛ و ترک نمودن کارهای که رسول الله صلی الله علیه وسلم از آن منع کرده است (۴)

و معنی اطاعت در شریعت قبول کردن او امر الله متعال و رسول الله صلی الله علیه وسلم است بدون قید و شرط اطاعت الله متعال و رسول الله صلی الله علیه وسلم ؛ راه مستقیم الله رسولش است و رسمان محکم و حلقه محکمتر و سخت ؛ که اصحاب این راه اولیاء الله متعال میباشند (۵)

۱- المعجم الوسیط ؛ مادة طاع ؛ ج ۲ ص ۵۷۰ ؛

۲- مرجع سابق ؛ ج ۱ ص ۸۱ ؛ مادة تبع

۳- لسان العرب ؛ ج ۱ ؛ ص ۴۱۶/۴۱۷

۴- حقوق النبی صلی الله علیه وسلم بین الإجلال والإخلال ؛ جمع از علماء ؛ ص ۹۳

۵- حقوق النبی علی أمته ؛ ج ۱ ؛ ص ۱۶۴

مطلب اول : دلایل از قرآن کریم به وجوب اطاعت رسول الله صلی علیه وسلم :
در این باره نصوص زیادی وجود دارد و ما به طور خلاصه آن را ذکر می نماییم

۱- ﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾^(۱)

ترجمه : کسی که اطاعت کند پیغمبر را بتحقیق اطاعت کرده خدارا
الله متعال رسالت رسول الله صلی علیه وسلم را محقق فرموده این حکم را درباره وی می شنواید هر که به
اطاعت پیغمبر ما پرداخت درحقیقت به اطاعت ما پرداخته است(۱)

پس درین آیه استحکام رسالت او است و ذکر حق رسالت او است که اطاعت او است و وجه اش اینست که
اطاعت رسول الله صلی علیه از وجه رسالت او است و سخن رسول سخن مرسل میباشد که الله تعالی تعبیر
دیگر اینست هر سخنی که را که رسول الله صلی علیه وسلم میگوید به وحی الله تعالی می گوید و وحی
حکم الله تعالی است به این وجه اطاعت الله تعالی اطاعت رسول شده نمی تواند ازین وجه اینطور نگفته است
که ﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ در لفظ رسول اشاره است که این شامل هر رسول الله تعالی است (۲)
رسول الله صلی علیه وسلم از جانب الله تعالی مبلغ است هر چیزی که می گوید وحی الهی است پس امر او
امر الله و نهی او نهی الله و اطاعت او اطاعت الله است .

هر کسی که رسول را اطاعت کند پس او الله متعال را اطاعت کرده است زیرا پیغمبر هر چه می گوید وحی
و احکام الهی است الله متعال به اطاعت او دستور داده است پس اطاعت او اطاعت الله است و اطاعت در میان
الله و رسولش از حقوق مشترک است ازین جهت که حقوق بر سه قسم است .

۱- حق الله متعال که مختص به ذات او است مانند عبادت و انابت به سوی او توکل بر او و خشیت نذر نیاز
و غیره

۲- حق مختص به رسول الله صلی علیه وسلم مانند نصرت و معاونت و دفاع از وی .

۳- حقوق مشترک میان الله متعال و رسول الله صلی علیه وسلم مانند ایمان به هر دو محبت به هر دو
و اطاعت هر دو .

پس هرگاه اطاعت رسول اطاعت الله باشد کسی که او را اطاعت کند مستحق ثواب عظیم می گردد(۳)
فرمان برداری از رسول الله صلی علیه وسلم در واقع فرمان برداری از الله متعال است زیرا پیامبر جز به
آنچه که الله متعال به وی فرمان داده دستور نمی دهد و جز آنچه که الله متعال از آن نهی نموده نهی نمی کند
پس اطاعت از مبلغ و پیام رسان در واقع اطاعت از آن کسی است که او را به این مأموریت برانگیخته است
و هر کس این حقیقت را درک کند در نهایت انضباط و اخلاص اطرسول الله صلی علیه وسلم اطاعت می کند
(۱)

۱- آیه ۸۰؛ سوره نساء- ۲- تفسیر کابلی؛ ج ۲؛ ص ۵۳۴- ۳- احسن الکلام؛ ج ۲؛ ص ۵۰۷- ۴- از هر البیان؛ ج ۲؛ ص ۴۶۲-

تفسیر انوار القرآن؛ ج ۱؛ ص ۶۳۰

۲- ﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾ ۱

ترجمه : بگو فرمان برید خدا را و پیغمبر را پس اگر روی گردانید ند پس هر آئینه خدا دوست ندارد کافران را

ای محمد صلی الله علیه وسلم برای مردم بگو اگر شما اراده رستگاری و سعادت و پیروزی دارید پس از الله متعال و پیامبرش بترسید و به قرآن و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم از طریق اجرای اوامر و اجتناب از نواهی عمل کنید و اگر تکذیب و اعراض کردید در اینصورت شما از جمله کفار خواهید بود و حق تعالی بر کفار خشم می گیرد و بدکاران را دوست ندارد زیرا آن ها دشمنان الله جل جلاله و رسول الله صلی الله علیه وسلم هستند (۲)

بدانیم که اطاعت پروردگار و پیامبر صلی الله علیه وسلم واجب شرعی است و ایمان و اسلام بدون آن کامل نیست

این درس با بیان حقیقت ایمان و حقیقت دین کامل می شود و با روشنی و وضوح تمام تفاوت سرنوشت ساز بین کفر و ایمان را روشن می کند و شک و شبهه ای در آن باقی نمی گذارد در این باره شهید سید قطب می گوید :
محبت و دوستی خدا با ادعای زبانی و تمایلات وجدانی نیست بلکه عشق به خدا در اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم و هدایت الهی میسر است که باید در راه و مسیر او گام نهاد و برنامه ی اسلام را در زنده گی تحقق بخشید ایمان تنها واژه ای نیست که بر زبان جاری شود یا در احساسات و شعارهای ویژه های محدود گردد بلکه ایمان پیروی از رهنمودهای الهی و پیامبر اسلام و عمل بر مبنای برنامه و شریعت آسمانی می باشد
هر کس که ادعای محبت و دوستی خدا کند و بر راه و روش محمد صلی الله علیه وسلم نباشد این آیه مبارکه درباره او داور می خواهد کرد چنین شخص ذاتاً دوروغو و کاذب به حساب می آید مگر این که در تمام اقوال و کردار خود از شریعت محمدی و آیین اسلام پیروی کند .

ابن قیم جوزی در زاد المعاد می گوید هر کس در تاریخ و روایات ثابت تأمل کند می بیند که بسیاری از اهل کتاب و مشرکان به رسالت رسول الله صلی الله علیه وسلم گواهی دادن و او را راستگو دانستند و با این گواهی دادن تنها وارد اسلام نشدن بلکه اسلام چیزی بیش تر از این هاست و در اقرار زبانی و شناخت و آگاهی آن خلاصه نمی شود بلکه علاوه بر معرفت و اقرار پایبندی و التزام ظاهری و باطنی از دین و تبعیت کامل از آن لازم و ضروری است و بدون آن دین کامل نمی شود (۳)

اطاعت امر الله متعال و رسول الله صلی الله علیه وسلم را بکنید و اعراض از امر الله و رسول الله صلی الله علیه وسلم نکنید و الله متعال دوست ندارد کسی که کفر بورزد به آیه های الله متعال و نافرمانی رسولش را بکند بلکه آن شخصی که اعراض کند آن را عذاب اهانت کننده می دهد (۴)

۱- آیه ۳۲؛ سوره آل عمران
۲- تفسیر میسر؛ ص ۱۱۴
۳- تفسیر تربیتی؛ ج ۱ ص ۳۱۲
۴- صفوة التفاسیر؛ ج ۱ ص ۱۹۶

خدا و پیامبر او را اطاعت کنید در تمام اوامر و نواهی پس اگر رویگردان شدند از اطاعت و محبت خدا و رسولش بدانند که قطعاً خداوند کافران را دوست ندارد بر آنان نمی‌آمزد و آنان را مورد خشم خود قرار می‌دهد این آیه دلیل بر آن است که مخالفت از راه و روش رسول الله صلی الله علیه و سلم کفر است (۴)

۳- ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ ۲

ترجمه: و هر که فرمان برد خدا و پیغمبر او را پس هر آینه کامیاب شود به کامیابی بزرگ در حقیقت کامیابی حقیقی فقط در اطاعت الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه و سلم مضمراست کسی که این راه را اختیار کرد به مراد خود رسید (۳)

کسی که اطاعت اوامر الله و رسول الله صلی الله علیه و سلم را بکند و از نواهی آن اجتناب کند بتحقیق از آتش جهنم نجات پیدا کرده است و جایز جنت دائمی می‌گردد و همچنان اطاعت الله در اطاعت رسول الله صلی الله علیه و سلم است (۴)

کسی که اطاعت الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه و سلم را بکند رسیده به هدف خویش بعد از آن را رهنمایی می‌کند به مکارم اخلاق و متوجه احکام تکلیفی آن را می‌سازد (۵)

کسی که از پروردگار سبحان باعمل به شریعتش و از رسول الله صلی الله علیه و سلم متابعت سنتش اطاعت نماید به یقین که به عزت نایل آمده از بزرگی بهره مند شده رضای الهی را به دست آورده و نعمت او تعالی را دریافته است (۶)

اطاعت الله و رسول الله در تمام اوامر و نواهی شریعت سبب کامیابی دارین است (۷)

و هر کس الله و رسولش را اطاعت کند پیروزی بزرگی نصیب او می‌گردد اطاعت الله و رسول الله صلی الله علیه و سلم در حقیقت پیروی از اوامر و نواهی شرع است که آن جمله تقوی و قول سدید است .

پس رستگاری عظیم دنیا که عبارت از اصلاح اعمال و بخشش گناهان است و رستگاری آخرت که دخول بهشت جاویدان است همه ثمره شیرین تقوی و قول سدید است (۸)

در اختتام احکام این جمله را ذکر نموده است بخاطریکه اساس همه اطاعت الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه و سلم است (۹)

تا الله تعالی کارهایتان را برای تان اصلاح کند و گناهان تان را بپامزد و هر کس الله و پیامبرش را اطاعت را اطاعت کند یقیناً به کامیابی عظیم نایل شده است (۱۰)

۱- تفسیر انور القرآن؛ ج ۱؛ ص ۴۰۲-۲- آیه ۷۱؛ سوره احزاب - ۳ تفسیر کابلی؛ ج ۵؛ ص ۱۷۲-۴- تفسیر منیر؛ ج ۱۱؛ ص ۴۴۸- --
۵- صفوة التفاسیر؛ ج ۳؛ ص ۵۳۹؛ ۶- تفسیر میسر؛ ص ۸۳۱-۷- تفسیر قاسمی؛ ج ۱۱/۱۲/۱۳؛ ص ۵۵۰- --۸-
از هر البیان؛ ج ۶؛ ص ۷۸۸-۹- احسن الکلام؛ ج ۴؛ ص ۸۳۹-۱۰- گله داری " دکتر حسین تاجی، تفسیر احسن الکلام، ص ۴۲۷؛
ناشر دار السلام.

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به وجوب تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم :
درین موضوع نصوصی زیادی وجود دارد و ما به طور خلاصه آن را ذکر می نمایم

۱- ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾^۱

ترجمه : بگو اگر دوست می دارید خدا را پس پیروی کنید مرا تا دوست دارد شما را خدا و بیامزد به شما گناهان شما را

هرکه در دنیا محبت حضرت مالک حقیقی را دعوی می نماید دعوی وی بر معیار اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم عرض می شود صفا و غش آن هویدا خواهد شد هرکه به طریقه محمدیه استقامت می ورزد و فرغ نبوت را مشعل راه خویش می گرداند بداند که در محبت الله تعالی دعوی او بی آرایش و صادق می باشد گویا هر قدری در این دعوی صادق باشد در پیروی رسول الله صلی الله علیه وسلم مستحکم و مستعد می باشد و در نتیجه به جایی می رسد که الله تعالی به وی محبت کند و به طفیل اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم و محبت الله تعالی جرایم گذشته آن بخشیده شود و انواع مراحم ظاهری و باطنی الله تعالی درباره وی میبذول گردد گویا چون از بیان توحید فراغت حاصل شد این جا بیان نبوت آغاز و اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم دعوت داده شد (۲)

این آیه کریمه حکم فیصله می کند بری کسی که دعوی محبت الله متعال را می کند ولیکن به طریقه راه و روش رسول الله صلی الله علیه وسلم عمل نمی کند این شخص کاذب است تا اینکه پیروی نکند شریعت رسول الله صلی الله علیه وسلم را در تمام اقول ؛ افعال ؛ و احوال خویش (۳)

بگو اگر واقعاً شما الله دوست میدارید علامه اش این است که مرا پیروی کنید و علامه دوستی و معیار محبت با الله سبحانه و تعالی تنها اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم را قرار می دهد .

امام ابن کثیر در تفسیر خود می گوید کسیکه محبت الله سبحانه و تعالی را ادعا نماید و خود بر طریقه محمد صلی الله علیه وسلم رفتار نکند این آیه او را کاذب معرفی میکند و تا وقتی که جمیع گفتار و کردار خود را به میزان شرع مطابق نگرداند ادعای او قابل باور نیست (۴)

۱- آیه ۳۱؛ سوره آل عمران

۲- تفسیر کابلی؛ ص ۲۹۵؛ ج ۱

۳- ابن کثیر؛ ص ۴۶؛ ج ۳

۴- ازهر البیان؛ ص ۵۴؛ ج ۲

بگو ای محمد صلی الله علیه وسلم به مدعیان دوستی من اگر الله را دوست دارید یعنی اگر به حق در ادعای محبت الله تعالی صادق و راستگو هستید پس از من پیروی کنید در راه اسلام زیرا شما می دانید که من پیامبر برحق الله تعالی هستم لذا محبت الله تعالی بر بنده گانش اثر پیروی آنان از رسول الله صلی الله علیه وسلم و فرمان برداری از وی میباید (۱)

۲- ﴿فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾ ۲

ترجمه: پس ایمان آرید به خدا و پیغامبر او که نبی امی است آنکه تصدیق می نماید به خدا و سخنان او و پیروی کنید او را تا شما راه یابید

این پیامبر به تمام کلمات شرعی که خداوند نازل نموده باورد دارد بنا بر این بر شما لازم است تا او را تصدیق کنید و به امثال او امرش بپردازید و به اقتدا نموده و از سنت مطهرش پیروی کنید که رستگاری دنیا و آخرت در این است این همان رستگاری بزرگی است که شما را رضوان الهی و رحمت و بهشتش رهنمون می گردد (۳)

قرآن کریم پس از ایمان آنان را به اسلام و تسلیم شدن فرمان داده فرموده از او پیروی کنید امید است که هدایت یابید یعنی هر آنچه از امر و نهی دینی به شما ابلاغ شده عملاً گردن نهید و تسلیم شوید و از رسول الله صلی الله علیه وسلم پیروی کنید بلکه به ایمان راه یاب شوید زیرا پیروی از او صلی الله علیه وسلم ضامن خوشبختی دنیا و قیامتشان است نتیجه و ثمره ایمان و اسلام آن است که فرد مؤمن را به خوشبختی دنیا و آخرت برساند دلیل سعادت دنیوی آن است هرگاه کسی به رسول الله صلی الله علیه وسلم در زمان خود ایمان آورده باشد پس از آن خیر و برکت زیادی به او روی آورده و از نظر معیشتی و عزت و کرامت و سر بلندی بر دیگران برتری داشته در این جا منظور از هدایت پیامبران پیروی از دستورها و فرمان های آنان است و ایمان آوردن به تنهایی کافی باشد بلکه باید با ایمان قلبی عمل و کردار بر وفق ایمان نیز همراه باشد .

۱- تفسیر انوالقرآن؛ ج ۱؛ ص ۴۰۱

۲- آیه ۱۵۸؛ سوره اعراف

۳- تفسیر میسر؛ ص ۳۴۱

شهید سیدقطب رحمه الله می گوید این آئین در هر مناسبتی سرشت و حقیقت خود را علنی می کند و اعلام می دارد که این آئین تنها به عقیده ی دورونی و بعضی شعارها رسمی محدود نمی شود بلکه ایمان پیروی کامل و بدون چون چرا از رسول الله صلی الله علیه وسلم است و باید هر آنچه را از سوی پروردگارش ابلاغ می کند و یامعین و مقرر می دارد مو به مو اجرا شود رسول الله صلی الله علیه وسلم مردم را به ایمان آوردن به الله تعالی و رسالت خودش محدود نکرد و هم چنین به انجام شعائر و مراسم دینی به تنهایی دستور نداد بلکه شریعت خدا را گفتار و کردار خود ابلاغ کرد مردم زمانی هدایت می یابند که در تمامی این ها از رسول الله صلی الله علیه وسلم پیروی کنند و او را الگو و سرمشق خود قرار دهند این است آئین پروردگار شکل دیگری را برای این آئین جز نگرشی که بدان اشاره شد وجود ندارد از او پیروی کنید تا هدایت یابید پس از فرمان به ایمان به خدا و رسولش باید از او پیروی شود تا هدایت تحقق یابد(۱)

این دلیل است برین سخن که رسول الله صلی الله علیه وسلم هم مکلف است بر احکام الله تعالی و عقیده این نبی هم با دعوت خود موافق است درین آیت ایمان را همراه با اتباع سبب هدایت گردانیده است پس معلوم شد که صرف تصدیق نبی بدون اتباع مفید نیست(۲)

قدوه گرفتن رسول الله صلی الله علیه وسلم در تمام عرصه های زنده گی :

رسول الله صلی الله علیه وسلم اسوه و الگوی ماست لذا هر عملی که مبتنی بر الگو برداری از رسول الله صلی الله علیه وسلم یا بر اساس پیروی از او باشد عمل نیک محسوب می شود همه اعمال رسول الله صلی الله علیه وسلم نیکوست و الگو برداری از او نیز کار نیک و شایسته به شمار می رود ما وظیفه داریم که به نیکی از رسول الله صلی الله علیه وسلم به عنوان الگوی نمونه و برجسته پیروی کنیم و چیزی بردستور ها و رهنمود هایش نیفزاییم یا از آن کم نکنیم زیرا چنین روی کردی زشت و ناپسند است و با الگوی برداری درست و شایسته از رسول الله صلی الله علیه وسلم تعارض دارد(۳) اسوه بودن رسول الله صلی الله علیه وسلم یعنی اقتداء به او پیروی از سنت و ترک مخالفت با او در کردار

و گفتار(۴)

لازمه پیروی از رسول الله صلی الله علیه وسلم آشنایی و تحقیق در زنده گی ایشان می باشد تا به این وسیله اقتداء به ایشان کامل شود قرار دادن رسول الله صلی الله علیه وسلم در همان رتبه ای که خداوند او را قرار داده است پس درباره ایشان نباید افراط یا تفریط کرد (۳)

۱- تفسیر تربیتی؛ ج ۱؛ ص ۹۴۰ - ۲- احسن الکلام؛ ج ۳؛ ص ۲۴۲ — ۳- شرح ریاض الصالحین؛ ج ۲؛ ص ۲۰۳

۴- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۴۶۴

بدانید که سخنان و افعال و احوال آن رسول الله صلی الله علیه وسلم برای شما الگویی نیکو و شایسته است باید انسان در تمام احوال و اعمال و امور خود به آن حضرت صلی الله علیه وسلم اقتداء و تأسی کنند زیرا با این اوصاف است که اقتداء به رسول الله صلی الله علیه وسلم و سرمشق گرفتن از ایشان میسر می گردد (۱)

سیرت رسول الله صلی الله علیه وسلم حکایت زندگی انسانی است که الله متعال وی را با رسالت خویش گرامی داشته در حالی که وی را از ویژه گیهای انسانی خارج نساخته و زندگی اش را با افسانه نیامخته و شخصی است که در تمام بخشهای زنده گی برای انسانها قدوه رهنما است (۲)

نصوص قرآن کریم درباره قدوه گرفتن رسول الله صلی الله علیه وسلم:

۱- ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ ۳

ترجمه: هر آینه هست برای شما در تعلیم رسول الله پیروی نیک برای کسی که امید ثواب خدا و روز آخرت را و یاد می کند خدا را بسیار

این آیه مبارکه یک اصل بسیار بزرگ است در قدوه گرفتن رسول الله صلی الله علیه وسلم در اقوال افعال احوالش و الله متعال امر می کند که اسوه بگیرند رسول الله صلی الله علیه وسلم را در همه عرصه ها .

حقا که برای شما در زنده گی و شیوه رفتار گفتار فرستاده الله سرمشق نیکو است در جهاد در عبادت در دعوت در شجاعت در صبر و حوصله و اخلاق و بردباری و غیره به او اقتدا کنید

اسوه به معنی الگو قدوه است : اسوه حسنه الگو و پیشوای خوب چنانکه رسول الله صلی الله علیه در تعلیم تربیه دعوت به سوی الله به حکمت و موعظه حسنه و مجادله نیکو و صبر و حوصله در سائر عبادات بهترین الگو برای مؤمنان بود.

۱- محمد رسول الله ص ۱- این کثیر؛ ص ۱۳۳؛ ج ۱۱

۲- تفسیر انوار القرآن؛ ج ۴؛ ص ۶۳۸

۳- آیه ۲۱؛ سوره احزاب

ای مسلمانان یقیناً رسول الله صلی الله علیه وسلم نیکو ترین مقتدا و پسندیده ترین نمونه بی است که سنتش را لازم می گیرید به امرش عمل می کنید از نهیش می پرهیزید شریعتش را در زنده گی خویش حاکم می سازید و به گفتار کردار و احوال وی در هر یک از شئون زندگی اقتدا می کنید دقیقاً کسی از رسول الله صلی الله علیه وسلم پیروی می کند به هدایتش رهنمون می شود و به سنتش عمل می نماید که پاداش الهی را امیدوار باشد با اعمال نیک برای روز قیامت آمادگی بگیرد و به ذکر الله بسیار مشغول باشد تا از نفاق رها شود از مرض قلب سلامتی یابد بنابراین نشانه مؤمن راستکار و با اخلاص متابعت رسول الله صلی الله علیه وسلم و لزوم سنت اوست برخلاف منافق که دلش بیمار است و از سنت و اهل آن خوشش نمی آید (۱)

اصل بسیار بزرگ است به اسوه گرفتن رسول الله صلی الله علیه وسلم در تمام بخشهای زنده گی و این امر را الله تعالی در روز احزاب می کند که مسلمانها به اسوه قدوه بگیرند رسول الله را را دائم در همه چیز (۲)

ای مؤمنین هست برای شما درین رسول امر بزرگ که آن را قده اسوه بگریند و به آن اقتدا کنید در اخلاص جهاد استقامت و واجب اقتدا کردن به آن رسول در تمام اقوال افعال احوال بخاطریکه آن هیچ سخن از هوا نفس نمی گوید بلکه از وحی الله تعالی سخن می گوید (۳)

۱- تفسیر میسر؛ ص ۸۲۰

۲- الیسیر فی اختصار التفسیر ابن کثیر؛ ج ۳؛ ص ۱۴۳۷؛

۳- صفوة التفاسیر؛ ج ۲؛ ص ۵۲۰؛

مبحث دوم : خود داری و هراس کردن از نافرمانی رسول الله صلی الله علیه وسلم :

در زمان کنونی می بینیم که بسیار از مردم در جهان امروزی مخالفت با سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم را میکند و از طریقه رسول الله صلی الله علیه وسلم اعراض و سرپیچی میشود و این مخالفت گاه از نادانی و بی علمی میشود و گاه هم با علم دانش ولی به نسبت تعصب که با فرهنگ و مذهب و تقالید خویش معتقد میباشند سر میزند هر کسی که مخالف با منهج و طریقه رسول الله صلی الله علیه وسلم و امر و نهی او را سبک بداند و اعتناء به سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم نکند باید بداند که ایمان او ناقص و غیر کامل است و او در راه گمراهی روان است و اگر کسی مخالفت رسول الله صلی الله علیه وسلم را بکند پس این مخالفت یا در اعتقاد است و یا در قول و فعل و ترک نمودن سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم کسی که عقیده مخالف عقیده رسول الله صلی الله علیه وسلم داشته باشد و مخالف عقیده نبی کریم صلی الله علیه وسلم باشد مثل که حلال را حرام کند و یا حرام را حلال کند از فکر و اندیشه خود و همچنان در افعال و اقوال و تابعداری از هوس و هوس خود بکند و تابعداری رسول الله صلی الله علیه وسلم را ترک کند این شخص مسلمان باقی نمی ماند و مستحق آتش دوزخ می گردد (۱)

الله متعال در وقت زمان رسول خود را فرستاد که بشریت اهم ضرورت داشت به رهنمایی و پیامبر خداوند متعال رسول خود را به همه مردم فرستاد و تابعداری رسول خود را لازم کرده است بالای همه انس و جن و کسی که تابعداری سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم را کند الله متعال برایش نور هدایت و فلاح رستگاری در دنیا و آخرت می دهد و برای مخالفت سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم تاریکی های زیاد و حیرت انگیز می دهد (۲)

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرستاده الله متعال برای تبلیغ وحی او و دعوت به سوی رسالت و شریعت الله متعال بود پس مخالفت با او مخالفت با حکم و شرع الله متعال است و مخالفت امر این پیامبر و تحریف سنت او گمراهی و بدعت خواهد بود که الله متعال در مقابل آن به انسانها وعده ی رسوایی و عذاب داده است کسانی که از امر و فرمانهای رسول الله صلی الله علیه وسلم روی گردانی می نمایند و حکم او را در زنده گی تنفیذ نمی نمایند از فتنه و بلا در دنیا و آخرت بترسند یا اینکه اگر در دنیا مبتلا نشدند در آخرت به عذابی دردناک گرفتار خواهند شد (۳)

۱- حقوق النبی بین الاجلال والاخلال؛مجموعه از علماء؛ ص ۹۵

۲ حقوق النبی علی امته؛ ج ۱ ص ۲۴۶/۲۴۷؛

۳- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۴۷۴

مخالفت با اوامر و دستورات رسول رسول الله صلی الله علیه وسلم همچون مخالفت با فرمانها الله متعال می باشد که کيفردنیا و آخرت را به دنبال دارد چرا که مخالفت با امر پیامبر اعراض از وحی خداوند متعال می باشد و سنت نیز وحی از جانب الله متعال است تنها فرق آن با قرآن در این است که سنت وحی به این معنی می باشد و الفاظ آن از جانب رسول الله صلی الله علیه وسلم اما قرآن با نظم و معنایش وحی است کسی که به وحی خداوند پشت کند او گمراه منحرف و بدعت گذار است که در مسیر هواهای نفسانی گام برمی دارد و در تنور گمراهی گمراهان می افتد (۱)

اگر انسان به طور مطلق به حکم رسول الله صلی الله علیه وسلم راضی نباشد به کلی ایمان ندارد زیرا کسی که مطلقاً به حکم رسول الله صلی الله علیه وسلم تن نمی دهد یا راضی نمی شود کافر است و از اسلام خارج می باشد (۲)

هشدار از سوی الله جل جلاله به کسانی است که از فرمان رسول الله صلی الله علیه وسلم سرپیچی می کنند و از دستورهای او روی گردانند لذا فرموده که با رسول الله صلی الله علیه وسلم مخالفت می ورزند بلکه فرمود (از فرمان او سرپیچی می نمایند) و به آنان هشدار داد که بلا یا عذاب دردناکی به آنان می رسد امام احمد رحمه الله فرموده است منظور از بلا یا فتنه که در این آیه آمده شرک است زیرا چه بسا کسی که بخشی از سخنان یا رهنمودهای نبوی را رد می کند انحرافی در دلش ایجاد شود و سرانجام به شرک مبتلا گردد و بدین سان به هلاکت برسد نه هلاکت جسمی بلکه هلاکت دینی و معنوی که به مراتب بدتر است هلاکت بدنی یا مردن فرجام هر موجود زنده ای است فرقی نمی کند که عمرش طولانی باشد یا کوتاه اما هلاکت دینی چیزی جز خسارت دنیا و آخرت نیست الله جل جلاله هشدار داده است که چه بسا پیش از آن که به بلا یا فتنه ی شرک دچار شوند عذاب دردناکی به آن ها برسد لذا به اهمیت فرمان برداری از رسول الله صلی الله علیه وسلم و وجوب پذیرش دستورهایش پی می بریم و درمی یابیم که هر کس از فرمان او سرپیچی کند به فتنه یا عذاب دردناکی دچار می شود (۳)

مطلب اول: دلایل از قرآن کریم درباره مخالفت رسول الله صلی الله علیه وسلم:

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

ترجمه: پس باید که بترسند آنان که مخالفت میکنند از حکم او از اینکه برسد ایشانرا فتنه ای یا برسد ایشانرا عذابی دردناک کسانی که از حکم الله و رسول الله صلی الله علیه وسلم تخلف می ورزند بترسند از اینکه که مبادا فتنه کفر و نفاق و غیره در دلها یشان برای همیشه ریشه بگیرد و همچنان در کدام آفت سخت دنیا گرفتار یا در عذاب دردناک آخرت مبتلاء شوند (۵)

۱- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۴۷۷ - ۲ - شرح ریاض الصالحین؛ ص ۲۱۱؛ ۳- مرجع سابق؛ ص ۲۱۹؛ - ۴- آیه ۶۳؛ سوره احزاب

۵- تفسیر کابلی؛ ج ۴؛ ص ۳۸۵

پس باید مخالفان امر رسول الله صلی الله علیه وسلم از این امر که بلا یافته ای در دینشان دامنگیرشان شود بترسند این بلا و فتنه همانا انحراف و کج روی از شاهراه هدایت است یا باید از این امر که عذابی سخت و پردرد در آتش جهنم به آنان برسد بیمناک باشند(۱)

ابن کثر گفته است که مراد از (أمره) منهای سنت و شریعت نبی صلی الله علیه وسلم است پس تمام اقوال و اعمال به طریقه سنت او وزن خواهند شد اگر با آن برابر باشند بسیار خوب و اگر خلاف سنت او باشند مردود اند و تحت این آیه داخل اند (فتنة) مراد ازین کفر نفاق و بدعت است یعنی مخالفت سنت رفته رفته انسان را در بدعت کفر و نفاق می اندازد یا مراد ازین عذابهای دنیا است مثل قحطی قیمتی پادشاهان ظالم و غیره از جهت مخالفت سنت میباشد چنانچه درین زمانه مسلمانان طریقه های سنت نبی صلی الله علیه وسلم را پشت سر انداخته اند و در عقاید اعمال احکام و قبول کردن قوانین راه های خلاف قرآن و حدیث را اختیار کرده اند بهمین خاطر در هر مملکت به دستهای کافران ذلیل میگردند و در عذابهای مختلف مبتلاء اند (۲)

آنان که از فرمان رسول الله صلی الله علیه وسلم مخالفت می ورزند و از برنامه ای غیر از برنامه او پیروی می کنند و برای کسب سود یا دوری از زیان خود را از صف مسلمانان زدکی جدا می کنند باید بترسند که فتنه و بلایی به ایشان برسد به گونه ای که معیارها و مقیاس ها در آن به هم بخورد و نظام ها مختل گردد در نتیجه حق و باطل و پاک و ناپاک آمیزه می هم شوند و امور و کارها ی مردمان رو به تباهی رود و کسی بر نفس خود ایمن نگردد و کسی وظیفه وحد و مرز خود را نشناسد و در آن خوب و بد از هم متمایز نشوند این چنین دوره ای بد بختی و عذاب درد دنیا یا در آخرت است این سزای مخالفت با فرمان الله تعالی و برنامه مورد پسند اوست.

اطاعت از رسول الله صلی الله علیه وسلم واجب و مخالفت با امر و نهی او حرام است و باید چه در حال حیات و چه در حال ممات از وی به بزرگی و احترام یاد شود کسانی که نسبت به سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم جسارت یا مخالفت می ورزند و نافرمانی می کنند باید بترسند که با سرانجام بد و شومی دار دنیا را وداع گویند(۳)

فرمان رسول الله صلی الله علیه وسلم عبارت از دستور و منهای و شریعت و سنت او است لذا ازین امور نباید کسی قصداً و عناداً مخالفت کند بلکه بر مسلمان لازم است که تمام اقوال و اعمال خویش را در میزان سنت او موازنه کنند آنچه را که موافق سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم باشد بپذیرد و به آن عمل کنند و آنچه را که مخالف است رد کنند سپس عقوبت مخالفت امر رسول الله صلی الله علیه وسلم را بیان می کنند اینکه به ایشان بلائی برسد و گرفتار عذابی گردند

۱- تفسیر میسر؛ ص ۶۹۷

۲- احسن الکلام؛ ج ۴؛ ص ۴۴۳

۳- تفسیر تربیتی؛ ج ۲؛ ص ۸۱۴

مثلاً کفر نفاق و بدعت شوند و یا در جان مال شان به آنان آفاتی برسد یا بر شهر و دیارشان دشمنان و ظالمان مسلط شوند یا زلزله ها و سیلاب های تباه کن خانه و کاشانه شان را ویران و تباه کند یا عذابی دردناکی در آخرت دامنگیرشان شود زیرا الله سبحانه و تعالی کسانی را که از امر رسول الله صلی الله علیه و سلم مخالفت میکنند به عقوبت دنیا و عذاب آخرت تهدید نموده است در این آیه برای کسانی که حدیث رسول الله صلی الله علیه و سلم را به اقوال مشائخ و بزرگان رد میکنند شدیدترین وعید است زیرا مخالفتی بزرگتر از این نیست که حدیث رسول الله صلی الله علیه و سلم را برای کسی بیان کنی او در پاسخ بگوید که فلان شیخ و فلان پیر چنین گفته اند و ما قول شیخ خود را به هیچ صورت ترک نمی کنیم و یا اینکه ما مقلد فلان شخص هستیم و از تقلید او هیچگاه دست نمی کشیم چنین سخنان ؛ سخنان بس خطرناکی اند که ایمان انسان را به خطر مواجه میسازد (۱)

۲- ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

﴿۲﴾

ترجمه: و هر که مخالفت کند با پیغمبر پس از آنکه معلوم به وی راه راست و پیروی کند راهی را که خلاف راه مسلمانان است حواله کنیم او را به آن طرف که اختیار کرده و در آریمش به دوزخ و بد مرجع است دوزخ پس از بیان حق نیز اگر کسی مخالف حکم رسول الله صلی الله علیه و سلم رفتار کند و طریق عمومی مسلمانان را گذاشته راه دیگری اختیار نمایند قرارگاه وی دوزخ است (۳)

و هر پس از آن که راه هدایت برای او آشکار شد با پیامبر مشاقت کند ؛ مشاقت در اصل به معنای دشمنی و مخالفت است یعنی هر که با نجوا گری در گناه و تجاوز و نافرمانی پیامبر صلی الله علیه و سلم راه شقاق و مخالفت با ایشان را در پیش بگیرد پس از آن راه هدایت بر او روشن و مشخص شده صدق و صحت رسالت را با براهین قاطعه آن دانسته است و هر کس راهی جز راه مسلمانان را که همانا پایداری در دین اسلام و تمسک به احکام آن است پیروی کند و با اهل کفر گمراهی پیوند دوستی برقرار نماید او را بدانچه روی خود را بدان سو کرده و می گذاریم یعنی او را به کفار و گمراهان ملحق می کنیم و به آنچه که در دنیا انتخاب نموده و می گذاریم و به دوزخش می کشانیم یعنی در آخرت به او عذاب آتش را می چشانیم و دوزخ چه بازگشتگاه بدی است (۴)

کسی که مخالفت امر رسول الله صلی الله علیه و سلم را می در آنچه که از جانب الله متعال آورده در حالی که حق هم برش ظاهر شده با معجزات رسول الله صلی الله علیه و سلم و پیروی میکند غیر از طریقه و منهج مؤمنین ما آن را رها می کنیم همراهی این انتخاب بسیار بدخودش و داخل آتش میشود که بسیار بد جای است (۵)

۱- از هر البیان؛ ج ۶؛ ص ۱۸۱ - ۲- آیه ۱۱۵؛ سوره نساء - ۳- تفسیر کابلی؛ ج ۱؛ ص ۵۶۴ - ۴- تفسیر انوار القرآن؛ ج ۱؛ ص ۶۷۳

۵- صفوة التفاسیر؛ ج ۱؛ ص ۳۰۵

وهرکسی با رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد ازین که دلائل قاطعی برصحت نبوت ایشان اقامه شده به مخالفت بپردازد و راهی غیر از راه مؤمنان برگزیند حق تعالی چنین کسی را درگمراهی اش رها می نماید و سپس در روز قیامت او را با آتش دوزخ و انواع عذاب ها کیفرمی دهد و چه بد مصیروقرارگاهی است دوزخ (۱)

کسی که انتخاب کند راه غیرشریعت رسول الله صلی الله علیه وسلم را و بکند دشمنی و مخالفتی شریعتی رسول الله صلی الله علیه وسلم را به قصد عمد درحالی که حق برایش واضح شده و همچنان مخالفت کند از اجماع امت محمد صلی الله علیه وسلم در آنچه که اتفاق کرده اند والله تعالی وعده کرده برای این شخص آتش دوزخ را (۲)

۱- تفسیر میسر؛ ص ۲۰۶

۲- ابن کثیر؛ ج ۴؛ ص ۲۷۴؛

وجوب تعظیم ؛ وتوقیر ؛ وتعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم

این فصل دارای دو مبحث می باشد

مبحث اول: بیان عظمت و بزرگی و درجه بلندی رسول الله صلی الله علیه وسلم نزد الله رب العزة

مبحث دوم: وجوب تعظیم ، وتوقیر ؛ وتعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم

مبحث اول: بیان عظمت و بزرگی و درجه بلندی رسول الله صلی الله علیه وسلم نزد الله رب العزه:

پیش از اینکه ما به توضیح حق تعظیم؛ و توقیر؛ و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم را شروع کنیم ما اولاً بیان عظمت و بزرگی و درجه بلندی رسول الله صلی الله علیه وسلم را در نزد الله تعالی بیان می کنیم جایگاه بسیار بلند دارد رسول الله صلی الله علیه وسلم در نزد الله تعالی که ما آن را بطور خلاصه بیان می کنیم در چند سطر زیبا.

اخلاق و خصوصیات که الله تعالی برای رسول الله صلی الله علیه وسلم داده است این یک منت الله تعالی است که دلالت به شرف و عزت و فضیلت کرامت برتری رسول الله صلی الله علیه وسلم را بالای تمام عالمین (انس جن و ملائک مقرب) می کند پس لازم است بالای هر مسلمان که صادق است در اسلام خویش که این خصوصیات و فضائل را بدانند بخاطریکه شناخت این خصوصیات و فضائل قلب و چشم را منور ساخته و ایمان محبت و تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم را زیاد می کند و ثمره این شناخت دفع تهمت ها است از رسول الله صلی الله علیه وسلم و همچنان شوق علاقه و رغبت اتباع و اقتداء و تمسک به سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و زمینه هدایت را مهیا می سازد برای انسان کسی که فکر کند در آیات قرآن کریم و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم پیدا می کند دلایل بسیار زیادی را که بیان می کند قدر جایگاه رسول الله صلی الله علیه وسلم را در نزد الله تعالی رسول الله صلی الله علیه وسلم را دوست داره و منت نهاده برایش و رسول الله صلی الله علیه وسلم را عزت بخشیده به خصوصیات هم در دنیا و هم در آخرت که دلالت به علو و منزلت جایگاه بلند به نزد الله متعال می کند. ۱.

الله متعال در قرآن کریم می فرماید.

﴿وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾ ۲ {سوره نساء آیه ۱۱۳}

ترجمه: و فرو فرستاده خدا بر تو کتاب و حکمت و آموخت به تو آنچه را نمی دانستی و هست فضل خدا بر تو بزرگ. عظمت شأن و عصمت و کمال علمی حضرت وی که بر همه کمالات افضل و اول می باشد بیان می شود و فضل بی نهایت حضرت کبریائی بر ذات فرخنده او که از بیان و دانش ما فراتر است توضیح می گردد. ۳.

چون تو پیامبری برگزیده شده که نبوت و عصمت در ابلاغ وحی با توست و حق تعالی تو را با قرآن و سنت نبوی گرامی داشته و برخی از اسرار غیب و دین و احکام شرعی را برای تو واضح ساخته است زیرا منزلتی را که به تو بخشیده به هیچ کس نداده و این خود فضل الله تعالی و رحمت او بر توست.

۱- حقوق نبی علی ائمه؛ ج ۲؛ ص ۳۹۳

۲- آیه ۱۱۳؛ سوره نساء

۳- تفسیر کابلی؛ ج ۱؛ ص ۵۶۳

۴- تفسیر میسر؛ ص ۲۰۶

﴿تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ﴾^۱

ترجمه: این پیغمبران فضیلت دادیم بعضی ایشان را بر بعضی از ایشان کسی است که با وی سخن گفت خدا بلند کرد بعضی ایشان را مرتبه ها.

این پیامبرانی که داستان های شان را برای تو بازگو کردیم پیامبرانی اند که در فضل و درجات خود متفاوت اند برخی از آنان را حق تعالی به این صورت ویژه گی بخشیده که با آن ها سخن گفته است مانند حضرت موسی علیه السلام و برخی دیگر از جمله اولی العزم اند مانند نوح علیه السلام ابراهیم علیه السلام و برخی دیگر را خداوند بزرگ بر همه ی خلائق برتری داده و پیامبری را با وی خاتمه بخشیده است مانند حضرت محمد صلی الله علیه و سلم .^۲

راجع به این موضوع الله تعالی می فرماید این جماعه رسولان اند که برخی ایشان را برخی برتری دادیم و دیگری را بر جمیع خلائق برتری داده است می فرماید و بعضی آنها را بر همه خلائق به مراتب برتری داده است چنانچه در حدیث اسراء و معراج ذکر شده است که پیغمبر صلی الله علیه و سلم در شب معراج پیغمبران را در آسمانها بر حسب منزلت شان نزد الله درجات متفاوت دید و از قصه معراج و احادیث شفاعت در روز قیامت و دیگر احادیث نیز دانسته میشود که مقام پیغمبر اسلام نسبت به سایر پیغمبران علیهم السلام برتر و والا تر است که برخی از برتری های ایشان را در اینجا ذکر میکنیم تفاضل در میان رسولان و انبیاء است علمای اسلام همه بر این اجماع دارند که رسولان نسبت به انبیاء افضل اند ولی با وجود تفاوت درجات دین و دعوت ایشان یکی است پس باید تمام امته در دین آنها متفق شوند و در پر تو آن اختلافات خویش را حل نمایند درین شکی نیست که افضل رسولان پیغمبر اسلام محمد صلی الله علیه و سلم است ولی این تفضیل باید به نحوی صورت گیرد که بر اساس عصبیت و جهل نباشد که از آن کسرشان دیگر پیغمبران و شائبه بی احترامی به ایشان لازم آید.^۳

مراد از این صرف رسول آخری محمد صلی الله علیه و سلم است و مراد از این فضیلت کلیه او است بر تمام رسولان و اشاره است به علولندی مرتبه او . دلیل این آیتها و احادیث اند که بر فضیلت رسول الله صلی الله علیه و سلم دلالت می کند رحمت است برای تمام عالم ؛ الله تعالی اطاعت بیعت رضایت و استجابت او را با اطاعت بیعت رضایت و استجابت خود یکجا ذکر نموده است؛ بقاء معجزه او که قرآن کریم است دلالت می کند که در نبی آخری صلی الله علیه و سلم تمام محاسن انبیاء قبلی جتمع اند؛ بعثت وی به تمام دنیا و به همه مردم ؛ تمام انبیاء در روز قیامت زیر بیرق او خواهند بود.^۴

۱- آیه ۲۵۳؛ سوره بقره

۲- تفسیر میسر؛ ص ۹۱

۳- احسن الکلام؛ ج ۱؛ ص ۲۳۵

۴- از هر البیان؛ ج ۱؛ ص ۷۱۷

خصوصیات و فضائل و درجه بلندی رسول الله صلی الله علیه وسلم در نزد الله تعالی:

۱- گرفتن عهد پیمان برای رسول الله صلی الله علیه وسلم از تمام انبیاء و رسولان .

از اموری که دلالت به عظمت رسول الله صلی الله علیه وسلم در نزد الله تعالی می کند اینست که الله تعالی از تمام پیامبران عهد میثاق گرفته که اگر رسول الله صلی الله علیه وسلم به پیغمبری مبعوث شود و آنها زنده باشند واجب است که به رسول الله صلی الله علیه وسلم ایمان بیاورند و اطاعت و اتباع و پیروی و نصرت رسول الله صلی الله علیه وسلم را بکنند و رسول الله صلی الله علیه وسلم امام بزرگ است در هر عصر و واجب است اطاعت آن صلی الله علیه وسلم و اطاعت ایشان مقدم است بر اطاعت تمام انبیاء علیهم السلام بهین خاطر در شب اُسرء امام جماعت در مسجد الاقصی رسول الله صلی الله علیه وسلم بود. ۱

الله تعالی در قرآن کریم می فرماید:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ٢٤﴾

ترجمه: و هنگامیکه گرفت الله پیمان پیغمبران را هر چه بدهم شما را از کتاب و حکمت باز بیاید به شما پیغمبری تصدیق کننده آنچه با شماست هر آئینه ایمان خواهید آورد به وی و البته یاری دهید او را گفت آیا اقرار کردید و گرفتید به این چیزها عهد مرا گفتند اقرار کردیم گفت پس گواه باشید و من با شما یم از گواهان و یاد آورید ای یهودیان و نصرانیان روزی را که حق تعالی از پیامبران چون به آنها کتابهای آسمانی و حکمت بخشید عهد و پیمان گرفت که هرگاه خدای تعالی پیغمبری بعد از آنها بفرستد و آنها حیات داشته باشند باید به آن پیامبر ایمان آورند و پاریش دهند در همین راستا او تعالی هیچ پیغمبری مبعوث نفرموده مگر اینکه از وی تعهد گرفت که اگر زنده باشد و خداوند جل جلاله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم را به پیغمبری مبعوث نماید باید به او ایمان آورند و پاریش دهند باری تعالی همچنان از این پیامبران این تعهد را نیز گرفت که آنها باید چنین پیمانی را از امت خود نیز بیگیرند پروردگار خطاب به آنان گفت آیا به این عهد اقرار و اعتراف و ایمان دارید و در خاطر تان هست؟ و آیا در راستایی اجرای لوازم این اقرار و اعتراف کاری از پیش بردید؟ گفتن بلی ما اعتراف کردیم؛ این بود که خداوند جل جلاله آنان را امر کرد تا به این امر خویش را شاهد و هرگاه چنین کنند خداوند متعال نیز با آنان از جمله شاهدان خواهد بود خلاصه پیمان این است که باید آنها به پیامبر خاتم که تصدیق کننده ما قبل خود است ایمان آورند. ۳

اخذ پیمان از پیغمبران گذشته درباره پیروی اطاعت و ایمان از رسول الله صلی الله علیه وسلم. ۴

۲- آیه ۸۱؛ سوره آل عمران

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۳۹۵

۴- از هر البیان؛ ج ۲؛ ص ۱۱۰

۳- تفسیر میسر؛ ص ۱۲۹

۲- رسول الله صلى الله عليه وسلم از همه انبياء کرده پیروی زیاد دارد .

در این امر یک فضل بسیار بزرگ و خصوصیت کبیر برای نبی ما رسول الله صلى الله عليه وسلم است .
رسول الله صلى الله عليه وسلم می فرماید: « **عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أنا أكثر**

الأنبياء تبعاً يوم القيامة» ۱

ترجمه: رسول الله صلى الله عليه وسلم می فرماید در روز محشر از همه انبياء پیرو من زیاد تر است .

۳- عصر زمان رسول الله صلى الله عليه وسلم بهترین عصر زمان است.

رسول الله صلى الله عليه وسلم می فرماید « **قال خير الناس قرني ثم الذين يلونهم؛ ثم الذين يلونهم؛ ثم اقوام تسبق**

شهادة اقدمهم يمينه ويمينه شهادة» ۲

ترجمه: از عبدالله بن مسعود رضي الله عنه از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند بهترین مردمان کسانی اند که در عصر و زمان من زندگی می کنند در مرتبه بعدی کسانی اند که بعد از آنها می آیند و در مرتبه بعدی کسانی اند که بعد از آنها می آیند و بعد از آنها مردمی می آیند که شهادت یکی از آنها بر سوگندش و سوگندش بر شهادتش سبقت می کند

۴- الله تبارک و تعالی به حیات رسول الله صلى الله عليه وسلم قسم یاد کرده است .

قسم خوردن الله تعالی به حیات رسول الله صلى الله عليه وسلم دلالت به شرف عزت می کند در نزد الله تعالی

الله تعالی در قرآن کریم می فرماید: ﴿ **لعمرك إنهم لفي سكرتهم يعمهون** ﴾ ۳

ترجمه: ترجمه: قسم بر زندگانی تو که این کافران در گمراهی خویش سرگردان می باشند

خدای متعال به زندگی محمد صلی الله علیه وسلم سوگند خورده و می گوید به جان تو سوگند که قوم لوط در جهالتی

بزرگ و غفلتی سنگین درنا بینایی از حق و در حیرت و مستی خود سرگردان بودند. ۴

به زندگی و حیات تو سوگند است که آنها در نشه و مستی خود سرگردان بودند سوگند به حیات محمد صلی الله علیه وسلم است و این آیه بر مکانت و شرف بزرگ محمد صلی الله علیه وسلم دلالت دارد چنانچه ابن عباس رضي عنهما

گفته است الله تعالی مخلوق ذی روحی را گرامی تر از محمد صلی الله علیه وسلم نیافریده است و من نشینیده ام که الله

سبحانه جز حیات محمد صلی الله علیه وسلم به حیات کسی سوگند یاد کرده باشد. ۵

۱- مسلم؛ امام ابی الحسین مسلم بن حجاج قشیری نیشابوری رحمه الله؛ صحیح مسلم؛ رقم ۳۳۱ ج ۱؛ ص ۴۹۷؛ کتاب ایمان؛ ناشر مکتبه بشری

۲- بخاری؛ ابی عبدالله محمد بن اسماعیل بخاری؛ صحیح البخاری؛ ص ۶۸۱ باب لایشهدو علی شهاده جور اذا شهد کتاب الشهادات؛ ناشر؛

۳- آیه ۷۲؛ سوره حجر

دالمعرفة؛ بیروت؛ لبنان

۵- ازهر البیان؛ ج ۵؛ ص ۳۴

۴- تفسیر میسر؛ ص ۵۲۶

۵- هیچگاه رسول الله صلی الله علیه وسلم را الله تعالی به نامش صدا نکرده است
الله تبارک و تعالی عزت کرامت داده در صدا کردن برای رسول الله صلی الله علیه وسلم هرگاه آن را صدا می زند به
بهترین و محبوب ترین اوصاف و نام رسول الله صلی الله علیه وسلم را صدا می زند ولیکن دیگر انبیاء علیهم السلام را
به

نامشان صدا می زند و این خصوصیت و فضائل ثابت نیست بری هیچ یکی از پیامبران غیر از رسول الله صلی الله علیه
وسلم . ۱

الله متعال در قرآن کریم رسول الله صلی الله علیه وسلم را به این نامها خطاب نموده است:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزُوجِكُمْ إِن كُنْتُمْ تُرَدُّنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا ﴾ (۲)

ترجمه: ای پیغمبر بگو به زنان خود اگر شما می خواهید زندگانی دنیا و آرایش آن را .

﴿ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ﴾ (۳)

ترجمه: ای رسول برسان آنچه بر تو نازل شده از جانب پروردگار .

﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ﴾ (۴)

ترجمه: محمد صلی الله علیه وسلم فرستاده الله تعالی

﴿ يَا أَيُّهَا الْمُرْمَلُ فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ (۵)

ترجمه: ای پیچیده جامه در خود ایستاده باش در شب (به نماز)

﴿ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ فَمِ فَأَنْذِرْ ﴾ (۶)

ترجمه : ای لحاف پوشنده برخیز پس بترسان

۱- حقوق النبی علی أمتہ؛ ج ۲؛ ص ۴۰۲

۲- آیه ۲۸؛ سوره احزاب

۳- آیه ۶۷؛ سوره مائده

۴- آیه ۲۹؛ سوره فتح

۵- آیه ۲/۱؛ سوره مزمل

۶- آیه ۲/۱؛ سوره مدثر

و دیگر انبیاء علیهم السلام را به نامهای خودشان مورد خطاب قرار می دهد الله تعالی:

﴿ وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ ۙ (۱) ﴾

ترجمه: و گفتیم ای آدم ساکن شو تو و زوجه تو

﴿ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۙ (۲) ﴾

ترجمه: ای نوح هر آینه وی نیست از کسان تو

۶- الله تعالی منع نموده امت رسول الله صلی الله علیه وسلم را که صدای خود را بلند بکنند بالای صدای رسول الله صلی الله علیه وسلم .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۙ (۳) ﴾

ترجمه: ای مؤمنان بلند مکنید آوازهای خود را بالای آواز پیغمبر و بلند مگوئید با اوسخن مانند بلند گفتن بعضی شما به بعضی از خوف اینکه ضایع شود عمل های شما و شما خبر نباشید.

ای مؤمنان در گفتگوی با پیامبر صلی الله علیه وسلم ادب را مراعات کنید آوازهای تان را از آواز آن حضرت صلی الله علیه وسلم بلند تر نسازید و مانند صحبت با رفیقان خویش در نزد آن حضرت صلی الله علیه وسلم بلند آوازی ننمایید بلکه با احترام و بزرگداشت وی در حفظ ادب بکوشید زیرا خداوند متعال وی را به نبوت و رسالت کرامت و شرف بخشیده و با گزینش خویش بر سایر مردم امتیاز داده است او خاتم پیامبران بزرگوارترین مخلوق در نزد

پروردگار پیشوای اولین و آخرین و سردار همه مردم روی زمین می باشد حفظ ادب با آن حضرت پر شما واجب است تا چنان نشود که به اثر بی ادبی شما حق تعالی بدون این که آگاهی داشته باشید پاداش اعمال تان را باطل سازد و مزد شما را ضایع گرداند. ۴

۱- آیه ۳۵؛ سوره بقره

۲- آیه ۴۶؛ سوره هود

۳- آیه ۲؛ سوره حجرات

۴- تفسیر میسر؛ ص ۱۰۱۱

مبحث دوم: وجوب تعظیم؛ و توقیر؛ و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم :

تعظیم و توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم یک بخش بزرگ از ایمان است و این بخش غیر از محبت است و رتبه و منزلت آن بلند تر از محبت است زیرا هر چیز دوست داشتنی نزد انسان عظیم نیست مثل پدر که فرزندانش را دوست می دارد و یا دوست داشتن برده توسط صاحب آن.^۱

الله تعالی ما را امر می کند به ادای و الاترین مراتب احترام و تقدیر و بزرگداشت خدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم و ادای حقوق ایشان چه بسا که ایشان را فضل و منتهی است بس بزرگ برگردنهایمان و صحابه کرام و یاران و شاگردان مکتب رسول الله صلی الله علیه وسلم او را بسیار عظیم می شمردند و بصورتی بسیار نمونه و بی مانند او را احترام می کردن و بزرگ می دانستن اگر حرف می زد در مقابلش در کمال ادب و احترام و آنچنان ساکت و آرام و خاموش می نشستند که گویا بر سر هایشان پرده های نشسته و آنان از ترس اینکه مبدا پرده بپرد تکان نمی خوردن و این حق از حقوق بسیار مهم رسول الله صلی الله علیه وسلم بشمار می رود که آن تعظیم توقیر و تعزیر است.

مطلب اول : معنی لغوی و اصطلاحی تعظیم توقیر و تعزیر:

الف: تعظیم در لغت به معنی؛ ارج گذاشتن؛ بزرگ شمردن است. ۲

و صاحب لسان عرب تعظیم را به معنی عزت کردن و کلان شمردن گرفته است. ۳

با: توقیر به معنی نشانه گذاشتن؛ علامه گذاشتن؛ ارج گذاشتن؛ محترم شمردن؛ تکریم کردن. ۴

و صاحب معجم الوسیط توقیر را به معنی تعظیم گرفته است. ۵

ج: تعزیر در لغت به معنی تعظیم؛ توقیر؛ و نصرت است. ۶

و در اصطلاح تعظیم؛ توقیر؛ و تعزیر عبارت است از محبت قبلی اطاعت بی‌دون قید و شرط؛ و از الله سبحانه و تعالی برایش علو و درجات خواستن را گویند.

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۲۳

۲- فرهنگ معاصر عربی فارسی؛ ص ۷۳۰

۳- لسان العرب؛ ج ۱۲؛ ص ۴۱۰/۴۱۱

۴- فرهنگ معاصر عربی فارسی؛ ص ۱۲۱۲

۵- معجم الوسیط؛ ص ۱۰۴۹

۶- مرجع سابق؛ ج ۲؛ ص ۵۹۸

مطلب دوم: دلایل از قرآن درباره وجوب تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم:.

الله متعال در قرآن کریم می فرماید:

﴿لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ﴾ (۱)

ترجمه: تا ایمان آرید به الله و به رسول او و تا نصرت دهید دین او را و تعظیم کنید او را

آری ما پیامبر را گواه فرستادیم تا به خدا و پیامبرش ایمان آورید ای مردم و تا او را نصرت دهید و بزرگ شمارید یعنی تا پیامبر صلی الله علیه وسلم را گرامی بدارید و او را حرمت گذارید قتاده در معنی آن می گوید تا پیامبر صلی الله علیه وسلم را نصرت داده و او را از آسیب هر کسی که قصد رساندن آزاری را به او دارد بازدارید. ۲

بعثت پیامبر صلی الله علیه وسلم از جانب الله جل جلاله برای آن است که بندگان نیکوکار به رسالتش ایمان آورند خداوند بزرگ را با نصرت دینش و در روی زمین یاری کنند با عمل به طاعات و ترک معصیتش تعظیم نمایند. ۳
بیان اهداف بعثت رسول الله صلی الله علیه وسلم است بعد از آن در ضمن پنج دستور مهم برای امت اهداف بعثت رسول الله صلی الله علیه وسلم را بیان داشته ﴿تعزروه﴾ او را نصرت دهید ﴿توقروه﴾ تعظیم کنید گرامی دارید خطاب در ﴿التؤمنوا﴾ برای مجموع پیغمبر و امت است یعنی تا همه به الله و به رسالت پیغمبر ایمان بیاورند و یا اینکه خطابه‌های مذکور درین آیه همه تنها برای امت است یعنی پیغمبر را به سوی شما فرستادیم تا شما به الله و به پیغمبر او ایمان بیاورید و اینکه مرجع ضمائر در ﴿وتعزروه و توقروه و تسبحوه﴾ چه کسی است دو احتمال است .

اول: اینکه همه ای این ضمائر بسوی الله تعالی راجع است درین صورت معنی آیه همان است که پیشتر ذکر شد
دوم: اینکه ضمیر در ﴿وتعزروه و توقروه﴾ به سوی رسول الله صلی الله علیه وسلم است درین صورت معنی آیه چنین می شود تا پیغمبر را یاری دهید و او را گرامی دارید چرا که او معلم و رهنمای شما است . ۴
ما فرستادیم رسول خود را اینکه ایمان بیاوریند ای انسانها به الله متعال و رسول وی به حق ایمان آوردند ایمان یقینی که در آن شک ریب مخلوط نباشد و تعظیم کنید و احترام کنید و بزرگ بشمارید همراهی تعظیم تکریم. ۵

۱- آیه ۹؛ سوره فتح

۲- تفسیر انوار القرآن؛ ج ۵؛ ص ۵۹۳

۳- تفسیر میسر؛ ص ۱۰۰۴

۴- از هر البیان؛ ج ۷؛ ص ۷۸۹

۵- صفوة التفاسیر؛ ج ۳؛ ص ۲۱۹

﴿قَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (۱)

ترجمه: پس آنانکه ایمان آوردند به او و تعظیم کردند او را و یاری دادند او را و پیروی کردند نوری را که نازل کرده شده است با وی آن گروه که ایمان آورده اند ایشانند رستگاران.

پس کسانی که ایمان آوردند از شما بنی اسرائیل و از دیگران به او یعنی به محمد صلی الله علیه وسلم و بزرگش داشتند یعنی حرمت او را نگه داشتند و یاریش کردن یعنی به یاری وی علیه دشمنانش قیام کردند و به همراه پیروی از خودش نوری را یعنی قرآنی را که با او نازل شده است پیروی کردند با عمل به سنت وی که شامل اوامرونواهی است آنان همان رستگارانند که به خیر و فلاح فائز شده اند نه غیر آنان از امتهای دیگر. ۲

پس آنانی که تصدیقش کنند و از ایشان پیروی نموده و به آن چه فرستاده شده ایمان آورند و یاریش دهند و به او توقیر و احترام داشته در کنارش جهاد کنند و به هدایتی که بر آن از قرآن و سنت مبعوث شده هدایت شوند این ها کسانی هستند که در دنیا و آخرت رستگار شده و به هدایت و استقامت و بهشت و رضوان الهی به سعادت رسیدند. ۳

پس آنانی که به او ایمان آوردند و او را تعظیم نمودند و یاری دادند و نوری را که با نبوت او نازل شده است پیروی نمودند ﴿عزروه﴾ او را تعظیم و احترام نمودند. ۴

﴿وعزروه﴾ مراد از این حفاظت دین رسول الله صلی الله علیه وسلم است به رد کردن مشرکان و مبتدعین.

﴿ونصروه﴾ مراد از این اشاعت دین رسول الله صلی الله علیه وسلم است توسط جهاد و قتال. ۵

خبر قطعی و اطمینان بخشی به آنان رسیده بود که کسانی به این پیامبرانی ایمان می آورند و عزیز و گرامیش می دارند و یاریش می دهند از نور هدایت بخش قرآن پیروی می کنند چنین کسانی قطعاً رستگارانند. ۶

۱- آیه ۱۵۷؛ سوره اعراف

۲- تفسیر انوار القرآن؛ ج ۲؛ ص ۳۹۵

۳- تفسیر میسر؛ ص ۳۴۰

۴- از هر البیان؛ ج ۳؛ ص ۶۹۸

۵- احسن الکلام؛ ج ۳؛ ص ۲۴۱

۶- تفسیر تربیتی؛ ج ۱؛ ص ۹۳۸

مطلب سوم: وجوب تعظیم واحترام رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از وفاتش:

تعظیم وگرامی داشت رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از وفاتش همانند زمان حیات شریف او می باشد پس هنگام شنیدن نام یا هنگامی که حدیث و سنت و سیره او بیان شود (در همه هیئاتش اعم از نشستها و برخاستها) و در رابطه با آل (اهل بیت) و عترت او (فرزندانش و قرابت او) و تعظیم اهل بیت اعم از همسران و خدمتکارانش و یاران او را باید رعایت نمود ابو ابراهیم تجیبی گفته است بر هر مؤمنی واجب است هنگامی که نام رسول الله صلی الله علیه وسلم را بر زبان می آورد یا از دهان کسی دیگر بشنود ظاهراً و باطناً تواضع و خشوع خود را نشان دهد و وقار و متانت را از خود نمایان کند حرکاتش را آرام کند و هیبت او را در دلش احساس نموده و شروع به بزرگداشت او نماید و مانند این باشد که در جلوی او قرار گرفته است و ادبی را که الله تعالی به ما آموزش داده است را رعایت کند. قاضی عیاض گفته است این روش و سیره سلف صالح و ائمه های گذشته ی ما بوده است که الله تعالی از همه آنان راضی باشد. ۱

اما احترام رسول الله صلی الله علیه وسلم پس از وفاتش را می توان بصورت پیروی از راه و رسم ایشان قیمت و بها دادن به دستوراتشان و به جان و دل پذیرفتن احکام و فرامین شان و رعایت کمال ادب در مقابل سخنان ایشان و ترجیح ندادن آراء و سخنان افراد و یا مذاهب بر حدیث رسول اکرم صلی الله علیه وسلم به اثبات رسانید.

امام شافعی رحمه الله می فرماید مسلمانان بر این اتفاق نظر دارند که بر هیچ کس جایز نیست سخنی از رسول الله صلی الله علیه وسلم که برایش ثابت شده است را بخاطر سخن احدی کنار بگذارد. ۲

احترام تعظیم و توقیر رسول الله صلی الله علیه وسلم لازم است بعد از وفاتش چنانچه لازم است در حالت حیاتش و همچنان لازم است احترام و تعظیم توقیر در وقت ذکر آن صلی الله علیه وسلم و ذکر حدیث و سنت ایشان و شنیدن اسم و سیرتشان و رفتار همراهِ خانواده رسول الله صلی الله علیه وسلم و تعظیم اهل بیت و صحابه رسول الله صلی الله علیه وسلم امام ابو ابراهیم تجیبی می فرماید واجب است بر هر مؤمن که رسول الله صلی الله علیه وسلم را یاد می کند و یا برایش یاد میشود اینکه باید خشوع خضوع عاجزی و وقار متانت و سکون از حرکت را اختیار کند. ۳

۱- سیرت پیامبر اسلام؛ ص ۱۱۴

۲- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ص ۲۰۱

۳- الشفاء بتعريف حقوق مصطفى؛ ص ۹۸۸

پیش گذشت دلیل برهان بر تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم وما دانستیم حال صحابه کرام را هم در حالت حیات رسول الله صلی الله علیه وسلم وهم در حالت وفات آن دریافتیم که آنها سراپا تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم را می کردند که تاریخ نمونه آن را مثال ندارد و بعد از آن تابعین تابع تابعین الی زمانی ما که شر القرون است تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم را مراعات می نمایند ولیکن یک تعداد مسلمانان با اندکی تغییرات که آن هم به اثر بی علمی و عدم شناخت از رهبر اسلام و هچنان مخلوط شدن عرف عنعنات بدعتها بادین و این تعظیم و احترام توقیر تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از وفاتشان شامل چهار بخش میشود که بنده آن را بطور خلاصه و مختصر بیان می دارد.

اول: محل تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم قلب؛ زبان؛ جوارح است.

باید تمام بدن ما تعظیم توقیر و تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم را بکند و این تعظیم شعاری نباشد بلکه تعظیمی باشد که الله تعالی آن را خواسته و بیان کرده در قرآن کریم که در آن افراط تفریط وجود ندارد و الله تعالی رسول الله صلی الله علیه وسلم را فرستاده برای تمام عالمین (جن انس) که بشارت بدهد به نعمت های الله تعالی و بترساند از عذاب الله تعالی و دعوت بدهد به دین الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه وسلم این کار را کرد رسالت را تبلیغ کرد و امانت را اداء و نصیحت کرد امت را و جهاد کرد در راه الله تعالی و عبادت کرد پروردگار را تا اینکه مرگ برایش رسید و فرق گذاشت بین حق باطل هدایت ضلالت را اهل جنت اهل دوزخ بین اولیاء الله و اولیاء شیطان و رحمت بود برای عالمیان. ۱

الله تعالی برای رسول الله صلی الله علیه وسلم صفات و خصوصیات بخشیده که برای هیچ کس نبخشیده و فرض گردانیده بالای بنده های خود اطاعت تعظیم و توقیر تعزیر و ادای حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم را و این تعظیم توقیر واجب است بر تمام افراد این امت و محل این تعظیم توقیر تعزیر قلب؛ زبان؛ جوارح است. ۲

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۶۶

۲- مرجع سابق؛ ج ۲؛ ص ۴۷۰

تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط قلب این است که انسان ایمان بیاورد که رسول الله صلی الله علیه وسلم بنده و رسول الله تعالی است و همچنان تقدیم محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم بالای نفس فرزندان پدر و مادر و تمام انسانها است از لوازم محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم زیاد یاد کردن آن است کسی که زیاد یاد کند آن صلی الله علیه وسلم را سبب دوام محبت و زیاد شدن دوچند محبت می گردد و همچنان از تعظیم قلب پنهان کردن خوف ترس هیبت بزرگی قدرمکانت جایگاه رسول الله صلی الله علیه وسلم در قلب است قلب مالک و رئیس دیگر اعضای بدن هست و دیگر اعضای بدن لشکر و عسکر قلب هستند اگر تعظیم توقیر تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم در قلب مستقر شود عواقب و آثارش در جوارح ظاهر میشود بطور مثال زبان ثناء می گوید و دیگر اعضا متابعت اطاعت آن صلی الله علیه وسلم را می کنند ۱.

با: زبان

ثناء درود گفتن بالای رسول الله صلی الله علیه وسلم و اهل فامیلشان بدون غلو تقصیر توسط زبان صورت می گیرد و الله تبارک و تعالی بنده های خود را امر کرده که بهترین درود ثناء به زبان بگویند به رسول الله صلی الله علیه وسلم و سلم الله متعال می فرماید در قرآن کریم.

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ ۲

ترجمه: هر آینه خدا و فرشتگان او رحمت می فرستند بر پیغمبر ای مؤمنان رحمت بفرستید بروی و سلام بفرستید سلام گفتنی.

درود الله تعالی بروی درملاء اعلی عبارت از رحمت و اظهار رضای خود از وی است که نشان محبت الله تعالی به پیغمبر گرامیش میباشد و درود فرشتگان بروی دعای مغفرت و رفعت شأن برای پیامبر بزرگوار جناب محمد صلی الله علیه وسلم است و همچنان درود مغفرت رفعت شأن رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط انسانها بواسطه زبان ۳. این است تعظیم توقیر تعزیر رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط زبان

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۷۰ ؛ مکانة السنة النبویة؛ ص ۴۵

۲- آیه ۵۶؛ سوره احزاب

۳- ازهر البیان؛ ج ۶؛ ص ۷۷۱

ومراد از تعظیم در دنیا بلند کردن نام ایشان ظاهر ساختن دینش و بقاء شریعتش و در آخرت شفاعت امتش و مقام محمود و دیگر از تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط زبان این است که در همه حالات ادب را مراعات نماییم همراهی ایشان و هیچگاه سخن نگوئیم در مقابل سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و صدای خود را بلند نکنیم بالای حدیث رسول الله صلی الله علیه وسلم و دیگر از تعظیم زبان بیان کردن فضائل؛ خصوصیات؛ معجزات؛ و دلایل نبوت؛ و درود گفتن؛ و آموختن تعلیم دادن سنت است انسانها را؛ و بیان کردن جایگاه منزلت حقوق ذکر صفات و اخلاق سیرت غزوات مدح رسول الله صلی الله علیه وسلم است توسط زبان چه به شکل شعر باشد و چه نثر باشد بشرطی که در حدود شریعت باشد بدون افراط تفریط. ۱

ج : جوارح

تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط جوارح این است که ما گفتار کردار آن را عملی سازیم و این لازم است که هر مسلمان باید تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم را انجام بدهد و آن را در خود ظاهر بسازد ظاهر ساختن به این معنی که تمام اعضای بدن ما به امر و نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم عمل بکند و تسلیم باشد و سنت های رسول الله صلی الله علیه وسلم را انجام بدهد تا اینکه حق بدن ما ادا شود حق بدن ما در آنوقت ادا می گردد که به شریعت محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم عمل بکنیم هم ظاهری هم باطنی.

تعظیم جوارح برای رسول الله صلی الله علیه وسلم قرار ذیل است عمل به شریعت و سنت و قبول کردن او امر و نواهی رسول الله صلی الله علیه وسلم و حکم فیصله کردن به شریعت آن صلی الله علیه وسلم و راضی بودن از حکم فیصله آن سعی کوشش در پیش سنت و همچنان دفاع و نصرت از سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و تبلیغ دین و دعوت به ایمان و تعلیم تعلم سنت و لاء براء طبق روش سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و جهاد کردن با کسی که مخالف رسول الله صلی الله علیه وسلم باشد بخاطری تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم. ۲

الله متعال در قرآن کریم می فرماید ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ ۳

ترجمه: و آنچه بدهد شما را پیغمبر پس بگیرید آن را و آنچه منع کند شما را از آن پس بگذارید (باز ایستید) چرا که پیغمبر صلی الله علیه وسلم به خیر دستور می دهد و از شر و در عین حال او از خود سخن نمی گوید بلکه از وحی سخن می گوید پس عمل به او امر پیغمبر صلی الله علیه وسلم و خود داری از نواهی او امر ناگزیر است. ۴ که این امر و نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط جوارح صورت می گیرد در ذات خود قبول کردن این امر و نهی و به آن عمل کردن تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم توسط جوارح است.

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۷۲؛ مکانة السنة النبویة؛ ص ۴۵

۲- مرجع سابق؛ ج ۲؛ ص ۴۷۴

۴- ازهر البیان؛ ج ۸؛ ص ۴۵۳

۳- آیه ۷؛ سوره حشر

دوم : تعظیم توقیر رسول الله صلی الله علیه وسلم در تعظیم توقیر اهل بیت وامهات مؤمنین است.

اهل بیت کسانی از خاندان پیامبر صلی الله علیه وسلم هستند که صدقه بر آنان حرام است و عبارتند از: خاندان علی؛ جعفر؛ عقیل؛ عباس؛ بنو حارث؛ بن عبد المطلب؛ ازواج پیامبر صلی الله علیه وسلم و دختران رسول الله صلی الله علیه وسلم هستند. ۱

از بزرگترین اصول اهل سنت که بر آن اتفاق دارند محبت تعظیم اهل بیت رسول الله صلی الله علیه وسلم می باشد و هیچ کس بر آنها طعن و ایراد وارد نمی کند مگر اینکه آن نشانه میل به باطل و گمراهی است اهل سنت محبت اهل بیت رسول الله صلی الله علیه وسلم را واجب می دانند و همگی آن ها را دوست دارند و از راه و روش نواصب بد اخلاق و دشمنان تند رو برائت می جویند

توقیر تعظیم رسول الله صلی الله در رعایت تعظیم توقیر اهل بیت رسول الله صلی الله علیه وسلم است و اهل بیت رسول الله صلی الله علیه وسلم حقوقی دارند که واجب است مراعات کردن آن الله تبارک و تعالی هم برای اهل بیت حقوقی تعیین کرده است که هم مادی است معنوی که مادی آن را گفته می توانیم سهام تعیین شده در مال غنیمت فی است و معنوی آن تعظیم محبت درود صلاة است. ۲

الله متعال در قرآن کریم می فرماید: ﴿ مَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ ﴾ ۳

ترجمه: آنچه عاید گردانید الله بر پیغمبر خود از اموال قری پس خدایراست و پیغمبر را و یتیمان را و محتاجان و مسافران را .

خویشاوندان آنحضرت صلی الله علیه وسلم در عصر خود از جمله این مال به آنها هم می داد و بین آنها قید فقیر نبود آنحضرت صلی الله علیه وسلم به عم خود حضرت عباس که دولتمند بود حصه ای عطا فرمود اکنون ۴. همچنین رسول الله صلی الله علیه وسلم ما را به احترام و گرامی داشت آل بیتش تشویق نموده است سلف صالح ما نیز با کردار و گفتارشان راه و روش او پیروی کرده اند و رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده در مورد اهل بیتم شما را به خداوند قسم می دهم سه مرتبه این را تکرار کرد. ۵

۱- صالح بن فوزان بن عبدالله؛ مترجم محمد انصاری؛ کتاب التوحید؛ ص ۱۲۲؛ نشر خیر

۲- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۷۹

۳- آیه ۷؛ سوره حشر

۵- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۵۱۸

۴- تفسیر کابلی؛ ج ۶؛ ص ۳۰۲

امهات مؤمنین رضوان الله علیهن اجمعین واجب است برامت محمد صلی الله علیه وسلم که اداء کنند حقوقی ایشان را هم در تحریم احترام توقیر تعظیم اکرام والله تعالی جایگاه بسیار بلند برای امهات المؤمنین تعیین کرده مقام منزلت آن ها فرق دارد با سایر مسلمانها والله تعالی برای امهات المؤمنین آخرین درجه عزت را هم در تحریم و احترام داده و آنها را خطاب می کند امهات المؤمنین و تعظیم رسو الله صلی الله علیه وسلم در تعظیم امهات المؤمنین است. ۱. امام قتاده و دسته از علماء می گویند نعمتی را یاد کنید که خداوند شما (زنان پیامبر) را بر سایر مردم برتری داده است و وحی فقط در خانه های شما نازل می شود. ۲.

الله متعال در قرآن می فرماید ﴿ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ﴾ ۳

ترجمه: وزنان پیغمبر مادران ایشان اند.

نظربه عزت و احترام و بعض احکامی که به نسبت آنها از شریعت ثابت باشد مادرهای دینی می باشند نه در تمام

احکام. ۴.

مراد ازین تشبیه است با مادران در واجب شدن تعظیم آنها و در همیشه حرام بودن نکاح آنها یعنی پشت خانم های او هم سخنهای عیب نگوئید آنها را مانند مادران تان ببندارید.

ازواج مطهرات امهات مؤمنین است در وجوب تعظیم احترام و تحریم نکاح. ۶.

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۸۳

۲- کتاب التوحید؛ ص ۱۲۰

۳- ایه ۶؛ سوره احزاب

۴- تفسیر کابلی؛ ج ۵؛ ص ۱۱۰

۵- احسن الکلام؛ ج ۴؛ ص ۷۸۳

۶- صفوة التفاسیر؛ ج ۲؛ ص ۵۱۲

سوم: توقیر و تعظیم صحابه کرام :

توقیر نیکی با رسول الله صلی الله علیه وسلم در توقیر اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم است و شناختن حقوق اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم و اقتداء به آن و به نیکی یاد کردن صحابه کرام و طلب مغفرت خواستن برای ایشان است.

الله متعال در قرآن کریم می فرماید: ﴿ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ۝۱﴾

ترجمه: و آنان که آمدند بعد از ایشان می گویند ای پروردگار ما بیامرز ما را و آن برادران ما را که سبقت کردند بر ما به ایمان و مگردان در دل ما هیچ کینه به نسبت آنان که ایمان آوردند ای پروردگار ما هر آینه تویی بخشاینده بارحم. این آیت برای همه مسلمانان است که حق پیشینیان را قبول کنند و در پی آنها روان شوند و با آنها کینه و دشمنی ننمایند امام مالک رحمه الله از همین لحاظ فرمود شخصی که به صحابه کرام کینه روا دارد و به بد گوئی آنها پردازد در مال فیء حصه نیست. ۲

هر کس که پیامبر صلی الله علیه وسلم را مورد تعظیم و احترام قرار دهد باید اصحاب او را نیز مورد احترام و تعظیم قرار دهد زیرا آنان انسانهای نیکو صفتی بوده که پیامبر را تأیید کرده و یاریش دادند و با جان و مالشان در راه او و جهت اعتلای کلمه الله و نشر دین اسلام قربانی دادند؛ این بزرگواری آنان مقتضی نیکی کردن با آنان و اعتراف به حق آنان و اقتدا به آنان ستایش از آنان استغفار برای ایشان و امتناع از دخالت در اختلافاتی که میان آنان روی داده است می باشد زیرا آنان اجتهاد کرده اند. ۳

عبدالله بن مبارک گفته است: این دو خصلت در هر که باشند او نجات می یابد صداقت و راستگویی محبت تعظیم اصحاب محمد صلی الله علیه وسلم.

این آیه دلالت دارد که واجب است به صحابه رسول الله صلی الله علیه وسلم محبت عزت شوند از بحث در مورد مشاجره های میان شان دوری جسته شود و به کینه توزی حمل نشود. ۵

۱- آیه ۱۰؛ سوره حشر

۲- تفسیر کابلی؛ ج ۶؛ ص ۳۰۷

۳- سیرت پیامبر اسلام؛ ص

۴- مرجع سابق؛ ص ۵۲۵

۵- تفسیر میسر؛ ۱۰۸۸

از تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم تعظیم مدینه الرسول است که دار مصطفی صلی الله علیه وسلم و جای هجرت است که الله تعالی آن را اختیار کرد برای رسول خود و مدینه جای است که پخش شد دین الله تعالی و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم در مشرق مغرب و مقصود از تعظیم مدینه حفظ حرمت آن است که آن سرزمین منزلت دارد برای الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه وسلم که وحی و تنزیل در آن سرزمین نازل شد و خاک آن سرزمین به بدن رسول الله صلی الله علیه وسلم تماس کرده است. ۱

بی گمان از جمله احترام و گرامی داشت پیامبر صلی الله علیه وسلم ارزش قائل شدن به مکانهای است که پیامبر صلی الله علیه وسلم در آن سکونت نموده است.

و به خاطر رعایت ارزش مکانهایی که پیامبر صلی الله علیه وسلم در آنها حضور یافته و آثار او صلی الله علیه وسلم امام مالک رحمه الله تعالی بر سواری سوار نمی شد و می گفت از خدا شرم دارم که با پای اسب خاکی را که پیامبر صلی الله علیه وسلم با پای پیاده بر آن راه می رفت زیر پا بگذارم و نیز از امام مالک روایت است که اسبهای زیادی را که داشت به امام شافعی هدیه داد هنگامی که امام شافعی به او گفت یکی از آنها را برای خودت نگه دار همان پاسخ را به او نیز داد. قاضی ابو الفضل عیاض رحمه الله گفته است شایسته است مکانهای که با نزول وحی تعمیر شده و حضرت جبرئیل و میکائیل بر آن تردد داشته اند فرشتگان و روح (ارواح پیامبران و مرسلین یا روح الامین حضرت جبرئیل) از آن به آسمان عروج کرده اند و از اماکن آن صدای تقدیس و تسبیح شنیده شده است و خاک آن بر بدن مبارک پیامبر صلی الله علیه وسلم ریخته شده است و از آن دین خدا و سنت پیامبر او منتشر شده است و در آن مدرسه هایی جهت آموزش آیات خداوند راه اندازی شده است و نیز محل دعوتهای و مشاهد فضائل و خیرات بوده و دانشگاههای براهین و معجزات مناسک دین مشاعر مسلمین مواقف سید المرسلین و محل سکونت خاتم النبیین بوده که از آنجا قمرهای نبوت درخشیدن گرفت و سیل بزرگ از آنجا گرفت و اولین زمینی بود که بدن پیامبر صلی الله علیه وسلم با خاک آن تماس پیدا کرد باید مورد احترام تعظیم قرار بگیرد و نسیمهای آن وزیدن گرفت و منازل پذیرفته می شود. ۲

۱- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۴۹۳

۲- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۵۲۹

مطلب چهارم: مقتضیات و علامات تعظیم و احترام رسول الله رسول الله صلى الله عليه وسلم و ترک غلو در تعظیم ایشان:

الف: علامات تعظیم و احترام به رسول الله صلى الله عليه وسلم.

احترام و تعظیم رسول الله صلى الله عليه وسلم بدین معنی که به شخص پیامبر صلی الله علیه وسلم عقاید و اعمال او حرمت قایل بوده اندک ترین توهین تحقیر تقصیر در حق پیامبر صلی الله علیه وسلم در ذهن او نگذرد.

و ما این موضوع را به طور مفصل زیر عنوان بیان عظمت بزرگی و درجه بلندی رسول الله صلى الله علیه وسلم نزد الله رب العزه بیان کرده ام الله تعالی بهترین عزت و مقام را هم در دنیا و هم در آخرت به رسول الله صلى الله علیه وسلم بخشیده است که این مقام دارای علامات میباشد و علامات آن هم در قرآن و هم در سنت موجود است و ما در اینجا تنها نام علامات تعظیم و احترام می گیریم.

الف: او از بهترین پیامبران است.

با: عصر زمان او خیر القرون است.

ج: الله تعالی به عمر وزنده گی او سوگند یاد نموده است.

د: او را بنامش خطاب نکرده است و دیگر صفات هم وجود دارد و ما بطور خلاص ذکر کردیم.

با: مقتضیات تعظیم و احترام رسول الله صلى الله علیه وسلم.

تعظیم و احترام رسول الله صلى الله علیه وسلم از ما چه تقاضا دارد و چه می خواهد هر کس به زبان می گوید که ما تعظیم و احترام به رسول الله صلى الله علیه وسلم داریم ولیکن باید در عمل ثابت بسازد که آن عبارت اند از مقتضیات تعظیم و احترام رسول الله صلى الله علیه وسلم و این مقتضیات احترام خیلی زیاد است و ما خلاص بیان می کنیم.

الف: متابعت آن صلی الله علیه وسلم:

تبعیت از رسول الله صلى الله علیه وسلم در آنچه که از جانب الله تعالی آورده است و عمل به سنت و اقتداء کردن به او واجب است و این از مقتضیات تعظیم عزت رسول الله صلى الله علیه وسلم بشمار می رود. ۱

الله متعال در قرآن کریم می فرماید ﴿ فَأْمُنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴾ ۲

ترجمه: پس ایمان آرید به خدا و پیغامبر او که نبی امی است آنکه تصدیق می نماید به خدا و سخنان او و پیروی کنید او را تا شما راه یابید.

۲- آیه ۱۵۸؛ سوره اعراف

۱- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۴۶۴

با: تعظیم سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

انقیاد ؛ تسلیم شدن ؛ و قبول کردن سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم و تعظیم سنت به سه چیز است.
الف: بهتر ندیدن سیاست ؛ عقل ؛ ذوق ؛ قیاس رابه سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم را این تعظیم سنت است.
با: اتهام وارد نکردن به سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم از جمله تعظیم سنت است.
هیچگاه مخالفت سنت را نکردن نه به ظاهر باطن نه به زبان فعل این تعظیم سنت است. ۱.

ج: سعی و کوشش در تعظیم سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

« وعن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه: أن النبی صلی الله علیه وسلم قال: بلغو عنی ولو آیةً » ۲
ترجمه: عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنه می گوید پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود؛ از طرف من تبلیغ کنید
اگرچه یک آیه باشد.

آنچه را که رسول الله صلی الله علیه وسلم می گوید یا انجام می دهد یا تأیید می کند یعنی همه سنت های رسول الله
صلی الله علیه وسلم را به مردم تعلیم بدهیم و برسانیم این است تعظیم سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم. ۳

د: دفاع از سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم:

بدین معنی که در پخش و نشر و احیاء سنت های او سعی بلیغ نموده ؛ نصرت و دفاع از سنت های او ؛ و رد بدعتها و خرافات که
جاگزین سنتها گردیده است.

از مهمترین تعظیم و احترام رسول الله صلی الله علیه وسلم در زمان زنده گی و پس از وفات شان دفاع از سنت رسول الله
صلی الله علیه وسلم است.

در زمان زندگیشان صحابه کرام به بهترین صورت این حق را بجا آوردند اما پس از وفاتشان این حق را می توان با
دفاع از راه و رسم و روش و سنت او چنانچه مورد هجوم کینه توزان و یا تحریف نادانان و یا زبان کجی و دست درازی
دشمنان قرار گرفت بجای آورد و همچنین با دفاع از شخصیت و الا مقام ارجمند و بزرگوارانه ی ایشان چنانچه ابله
و نادانی بازشتی و مسخره به ایشان اشاره کرد و یا ایشان را بگونه ای ناشایسته و صف نمود متأسفانه امروز شب تاریک
نادانی و جهالت بر جهان لنگر انداخته و ابلهان و نادانان بسیاری با روش های موزیانه و شیطانی خود به ساحت رسول الله
صلی الله علیه وسلم و به دین و الای پروردگاریکتا و به مسلمانان می تازند و چهره ی زیبا و سعادت آفرین اسلام را
مسخ گونه جلوه می دهند.

۱- مکانة السنة النبویة؛ ص ۵۲

۳- شرح ریاض الصالحین؛ محمد بن صالح عثیمین؛ ص ۴۱۶؛ ناشر خیبر

۲- البخاری؛ رقم حدیث؛ ۳۴۶۱ ج ۴؛ ص ۱۷۰

بر هر مسلمان واجب است در برابر این حمله های زهرا گین کینه توزان قد علم کند و با تمام توان و نیرو و با استفاده از همه ی وسائل فن آوری از ساحت و مقام و سنت پیامبر اسلام صلی الله علیه و سلم دفاع کند و دورغ دوروغ گویان و مکروه حیل و نیرنگ و بهتان اهریمنان را به حلقومشان بازگرداند متأسفانه امروزه انواع و اسباب مختلف بر حریم رسول الله صلی الله علیه و سلم گستاخی می شود عده ای احادیث او را بنابر تعصب مذهبی منسوخ می دانند عده ای تقلید امامان را بر او مقدم می دانند عده ای احادیث او را حجت نمی دانند و می گویند این آحاد است و خبر واحد در عقیده پذیرفتنی نیست پس مبارزه با این مفکوره های باطل دفاع از شخصیت و سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم است. ۱

و از تعظیم پیامبر صلی الله علیه و سلم است که سنتهایش را مهم و بزرگ بدانیم و معتقد باشیم عمل به آنها واجب است و از لحاظ اهمیت و عمل در مکان دوم بعد از قرآن کریم قرار دارد چون سنت نیزوحی از طرف الله تعالی است بنابراین داشتن شک تردید و کم دانستن منزلت سنت حرام است و اظهار نظر درباره تصحیح یا تضعیف طرق حدیث و سندها و یا شرح معانی آن بدون علم و تلاش فراوان جایز نیست. ۲

ذ: عمل و اقتداء به سنت رسول الله صلی الله علیه و سلم؛

«عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: كل أمتي يدخلون الجنة إلا من أبي؛ قالوا: يا رسول الله ومن يأبى قال: من أطاعني دخل الجنة ومن عصاني فقد أبى» ۳

ترجمه: از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند همه امت من به بهشت می روند مگر کسی که ابابورزد گفتند یا رسول الله کیست که ابا بورزد فرمودند کسی که از من اطاعت نماید به بهشت می رود و کسی که از من نافرمانی کند کسی است که از بهشت رفتن ابا ورزیده است.

کسی که نافرمانی امر خدا و رسولش را می کند در واقع کسی است که خودش راه نرسیدن به بهشت را برای خود انتخاب کرده است پس اساس رفتن و نرفتن به بهشت فرمان برداری از اوامر خدا و رسولش و نافرمانی از اوامر خدا و رسولش می باشد و این چیزی است که هر کس خودش یکی از این دو راه را برای خود انتخاب می کند. ۴

۱- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه و سلم؛ ص ۱۹۱

۲- کتاب التوحید؛ ص ۱۱۴

۳- صحیح البخاری؛ رقم حدیث «۷۲۸۰» ج ۹؛ ص ۹۲؛ کتاب الاعتصام بالکتاب والسنه باب الاقتدا بسنن رسول الله صلی الله علیه و سلم

۴- فیض الباری؛ شرح صحیح البخاری؛ ج ۶؛ ص ۳۸۶

ع: احترام رسول الله صلی الله علیه وسلم هم در زندگی و هم در وفات:

احترام نیز از تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم است که متأسفانه بسیاری از مردم در جای آوردن آن کوتاهی می کنند صحابه کرام رسول الله صلی الله علیه وسلم را تعظیم عزت و احترام بی نمونه می کردن اگر حرف می زد در مقابلش در کمال ادب و احترام بودن و این لازم بالای هر مسلمان که احترام ایشان را بکند و این از مقتضیات شهادة ان محمد رسول الله بشمار می رود اما احترام آن حضرت صلی الله علیه وسلم پس از وفات شان را می توان بصورت پیروی از راه و رسم ایشان قیمت بها دادن به دستوراتشان و به جان دل پذیرفتن احکام فرامین شان و رعایت کمال ادب در مقابل سخنان شان و ترجیح ندادن آراء و سخنان افراد و یا مذهب بر حدیث رسول اکرم صلی الله علیه وسلم به اثبات رسانید. ۱

امام شافعی رحمه الله می فرماید: مسلمانان بر این نظراتفاق دارند که بر هیچ کسی جایز نیست سخنی از رسول الله صلی الله علیه وسلم که برایش ثابت شده است را بخاطر سخن هیچ احدی کنار بگذارد.

غ: اطاعت در آنچه امر نموده و دوری نمودن از آنچه منع نموده است:

الله تعالی در چهل جای قرآن کریم امر به اطاعت و پیروی از رسول الله صلی الله علیه وسلم را تکرار کرده است بشریه شناخت و پیروی از آنچه پیامبر آورده از آب و غذا بیشتر نیازمند است چون اگر آب و غذا در دسترس نباشد فقط مرگ در انتظار ماست ولی اگر از پیامبر صلی الله علیه وسلم پیروی نکنیم عذاب سخت و بدبختی دائمی در انتظار ماست اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم در عمل به آنچه امر کرده و ترک آنچه نهی کرده واجب است و این از مقتضیات تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۲

الله متعال در قرآن کریم می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ ۳

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید از خدا اطاعت کنید و از رسول اطاعت کنید

۱- کتاب التوحید؛ ص ۱۱۵

۲- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ص ۲۰۱

۳- آیه ۵۹؛ سوره نساء

ف: بلند نکردن صدا در برابر حدیث رسول الله صلی الله علیه وسلم :

ادب در برابر پیغمبر صلی الله علیه وسلم هنگام سخن زدن با ایشان این حکم مخصوص حالتی است که هر دو طرف در حال گفتگو باشند یک طرف گفتگو پیغمبر صلی الله علیه وسلم و طرف دیگر کسانی که با حرف می زنند پس درین هنگام آنها نباید آوازهای خود را از آواز پیغمبر صلی الله علیه وسلم بلند کنند چرا که چنین کار خلاف ادب احترام با مقام رسالت است رعایت این ادب نه تنها در حیات پیغمبر صلی الله علیه وسلم لازم است بلکه بعد از وفات ایشان در برابر قبر مطهر ایشان نیز لازم است و همچنان این ادب در مسجد رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز باید رعایت شود کسی در مسجد نبوی صلی الله علیه وسلم نباید آوازش را از قدر ضرورت بلند کند و این حکم شامل حدیث رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز هست. ۱

ادبی است که مسلمانان در گفت شنود با پیامبرش دارند و در دل هایشان او را بسیار والا و گرامی می شمارند و این ادب و وقار در آهنگ سخنان و شیوه ی بیانشان با پیامبر صلی الله علیه وسلم خود را نشان می دهد و شخص پیامبر صلی الله علیه وسلم را در میانشان برجسته و ممتاز می سازد خداوند آنان را با این صدای مهر آمیز فرامی خواند و از مخالفت با آن سخت بر حذر می دارد خداوند با عبارتی شگفت آور ترس هراس و تقوا و پابین آوردن صدای آنان را بیان می کند تقوی عطا و بخششی بزرگ است خداوند پس از امتحان و گزینش دل های را برای تقوا بر می گزیند خداوند تقوا را به دلی فرو نمی برد مگر این که آن دل را برای پذیرش تقوا پرهیزگاری آماده کرده باشد و ثابت شود که آن دل بر ازنده ی تقوا پرهیزگاری است و کسانی که نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم صدای خود را پابین می آورند خداوند دل هایشان را آزموده و برای دریافت تقوا آماده کرده است و به همراه این تقوا آمرزش و پاداش بزرگی برای آنان در نظر گرفته است. ۲

۱- از هراالبیان؛ ج ۸؛ ص ۹

۲- تفسیر تریبیتی؛ ج ۳؛ ص ۵۷۹

ترک غلو و زیاده روی در تعظیم؛ احترام و مدح رسول الله صلی الله علیه وسلم
علامه ابن قیم رحمه الله در نونیه اشعارش می گوید:

الله حق لایکون لغيره ولعبده حق هما حقان
لاتجعلوا الحقیین حقا واحداً من غیر تمییز ولا قربان

« الله حقی دارد که فقط لایق اوست ؛ و بنده او (رسول الله صلی الله علیه وسلم) نیز حقی دارد و این حق متفاوت است
است. این دو حق را یکی نکنید که هیچ تفاوت و نزدیکی باهم نداشته باشد.

غلو: یعنی تجاوز از حد را می گویند «غلا؛ غلوا» وقتی که از حد تجاوز کند الله تعالی در قرآن کریم می فرماید
﴿ لاتغلو فی دینکم ﴾^۱

ترجمه: از حد مگذرید در دینتان

إطراء: مدح بدور و غ و تجاوز از حد است و منظور از غلو در حق پیامبر صلی الله علیه وسلم تجاوز از حد در بیان مقام
منزلت اوست بطوریکه پیامبر صلی الله علیه وسلم را از مرتبه عبودیت و رسالت بالاتر ببرید و برخی از خصوصیات
ألوهیت را به او بدهند و از او کمک و فریادرسی خواسته و به سوگند بخورند.^۲

منظور از إطراء این است که در مدح پیامبر صلی الله علیه وسلم زیاده روی شود در حالی که پیامبر صلی الله علیه وسلم
از آن نهی کرده و فرموده است « لا تطرونی كما أطرت النصارى ابن مریم إنما أنا عبد فقولوا عبدالله ورسوله»^۳
ترجمه: در مدح من از حد تجاوز نکنید همان گونه که نصاری درباره عیسی علیه السلام غلو و زیاده روی کردند و بعضی
از صفات الوهیت را به او دادند بگویند عبدالله و رسول او»

پیامبر صلی الله علیه وسلم دوست نداشته که او را با الفاظی مانند «توسید مایی» «توبهترین مایی»؛ «توبزرگترین
مایی»؛ «توافضل مایی» مدح تعظیم کنند در حالی که او بطور مطلق افضل و بهترین خلق بود اما پیامبر صلی الله علیه
وسلم آنان را از به کاربردن این صفات نهی می کرد تا غلو و زیاده روی احتمالی را بخاطر حمایت از توحید از آنها
دور کند و آنها را راهنمایی می کرد که او را با دو صفت از صفاتی که بالاترین مراتب عبودیت است وصف کنند که

در آن هیچ غلو و خطری و خلی برای عقیده ندارد و آن صفت «عبدالله» و «رسول
الله» است.^۴

۱- آیه ۱۷۱؛ سوره نساء

۲- کتاب التوحید؛ ص ۱۰۹

۳- صحیح البخاری؛ رقم حدیث «۳۴۴۵» ج ۴؛ ص ۱۶۵؛ کتاب الحدیث الأنبیا باب قول الله (و انکرفی الکتاب مریم)

۴- کتاب التوحید؛ ص ۱۱۰

وجوب محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم ودرود گفتن به رسول الله صلى الله عليه وسلم

این فصل دارای سه مبحث می باشد

مبحث اول: وجوب محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم

مبحث دوم: علامات محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم

مبحث سوم: وجوب سلام ودرودگفتن به رسول الله صلى الله عليه وسلم

وجوب محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم ووجوب سلام ودرودگفتن به رسول الله صلى الله عليه وسلم

مبحث اول : وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم :

محبت و دوستی و رزیدن با پیامبر صلی الله علیه وسلم به گونه که شایسته مقام والای اوست از جمله حقوق آن حضرت صلی الله علیه وسلم بر ماست بر هر مسلمانی واجب است که بالاترین درجه ی محبت و بزرگترین و برترین مقام دوستی را نثار پیامبر الله تعالی صلی الله علیه وسلم کند و بالاترین درجه محبت آن است که بنده ی مؤمن رسول خدا صلی الله علیه وسلم را بیش از خود دوست داشته باشد. ۱

محبت الله تعالی بزرگترین عبادتهاست لذا بر بندگان واجب است که محبت الله را در دل داشته باشند الله تعالی می فرماید در قرآن کریم ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ﴾ ۲ ترجمه: و کسانی که ایمان آورده اند الله را بیشتر دوست دارند. پس از محبت الله جل جلاله محبت پیامبر صلی الله علیه وسلم در مرتبه دوم قرار دارد چون او کسی است که به سوی خدا دعوت داده و به وسیله او خداوند شناخته شده و شریعتش را ابلاغ و احکامش را بیان کرده است لذا هر خیری که در دنیا و آخرت به مسلمانان می رسد حاصل زحمات پیامبر صلی الله علیه وسلم است و هر کس از او اطاعت و پیروی نکند وارد بهشت نمی شود بنابراین محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم تابع و لازمه محبت خدا است و درجه ی پس از آن قرار دارد پیامبر صلی الله علیه وسلم در باره محبت مختص به خودش و تقدیم آن بر هر محبتی غیر از محبت الله تعالی فرموده است « لایؤمن أحدکم حتی أکون أحب إلیه من ولده ووالده والناس أجمعین» ۳ ترجمه: کسی از شما ایمان ندارد مگر اینکه مرا از فرزند پدر و تمام مردم بیشتر دوست داشته باشد محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم واجب و مقدم بر هر محبتی غیر از محبت الله تعالی است و محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم تابع و لازمه محبت الله تعالی است چون دوست داشتن رسول الله صلی الله علیه وسلم در راه الله و برای الله است. ۴

۱- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ص ۱۹۶

۲- آیه ۱۶۵؛ سوره بقره

۳- صحیح البخاری؛ رقم حدیث ۱۵؛ باب حب الرسول صلی الله علیه وسلم من ایمان ج ۱؛ ص ۱۲؛ کتاب الایمان؛ و نیز امام مسلم به رقم ۷۰؛ ج ۱؛ ص ۶۷؛ روایت کرده است حکم حدیث صحیح است بخاطریکه که در صحیحین روایت شده است.

۴- کتاب التوحید؛ ص ۱۰۷

وباز یاد شدن محبت الله تعالى در قلب مؤمن آن محبت زیاد و باکم شدن کم می شود هر کس الله تعالى را دوست داشته باشد در راه الله تعالى و به خاطر الله تعالى دوستی می کند و پیامبر صلی الله علیه و سلم از همه مخلوقات بیشتر دوست می دارد او را انسانی با عظمت می داند به او احترام می گذارد از او پیروی می کند قول او را بر قول هر کسی دیگر مقدم می دارد سنتهای او را با ارزش دانسته و به آن عمل می کند.

علامه ابن قیم - رحمه الله - می گوید هر محبت و احترامی برای بشر در صورتیکه تابع محبت تعظیم الله باشد جایز است مانند محبت و تعظیم رسول الله صلی الله علیه و سلم که نشانه او ج محبت و تعظیم او است و امتش به خاطر الله پیامبرش را دوست داشته و مورد احترام قرار می می دهند و بزرگ می دانند چون الله تعالى او را بزرگ دانسته است و این محبت بر اساس محبت به الله تعالى است و الله تعالی محبت و هیبتی در رسول الله صلی الله علیه و سلم قرار داده بود که در قلب صحابه کرام هیچ کس دوست داشتنی تر با عظمت تر و بزرگوار تر از رسول الله صلی الله علیه و سلم وجود نداشته عروه ابن مسعود به قریش گفت: ای قوم به خدا قسم با گروهی به نزد کسری قیصر و سایر ملوک رفته ام هیچ پادشاهی را ندیدم که پیروانش مانند احترامی که اصحاب محمد صلی الله علیه و سلم می گذارند احترام بگذارد به خدا قسم به حدی برای او عظمت قائل بودند که حتی یک لحظه از او غافل نمی ماندند هیچ آب دهنی نمی انداخت مگر اینکه بر کف دست یکی از آنها می افتاد و آنرا به سرو صورت خود می مالیدن و هرگاه وضومی گرفت نزدیک بود به خاطر آب وضویش با هم درگیر شوند. ۱

مؤمن باید پیامبر صلی الله علیه و سلم را از همه بیشتر دوست بدارد و رسول الله صلی الله علیه و سلم می فرماید تا مرا از همه ی مردم بیش تر دوست نداشته باشد مؤمن کامل نمی شود .

هر درختی کان ندارد میوه ی حب نبی * اصل او را سربه سر با تیشه ها باید زدن

کسانی که زین راه برگشته اند * برفتند بسیار و سرگشته اند

در حقیقت محبت با رسول الله صلی الله علیه و سلم همان اتباع سنت است ؛ کسی که متبع سنت نیست محب رسول الله صلی الله علیه و سلم هم نیست. ۲

۱- کتاب التوحید؛ ص ۱۰۸

۲- سید زاده؛ حضرت مولانا عبدالواحد سید زاده؛ أحسن المقصود فی توحید المعبود؛ ص ۳۵۰؛ ناشر پدیدآور

مطلب اول : تعریف ومعنی صحیح محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم.

الف: معنی محبت در لغت:

صاحب کتاب المعجم الوسیط می گوید که محبت به معنی « میل کردن » است. ۱.

وصاحب لسان العرب می گوید که محبت « اسم ؛ حب ؛ محبت ؛ میل » ۲.

محبت در لغت به معنی ؛ مهر ؛ دوستی ؛ علاقه قلبی ؛ مهربانی است. ۳.

ابن قیم رحمه الله محبت را پنج معنی می کند.

۱- صفا سفیدی . ۲- بلندی؛ آشکار . ۳- لزوم؛ ثبات (نشستن ثابت مثل بعیر) ۴- داخل قلب . ۵- حفظ ؛ امساک منع شدن . ۴.

با: تعریف محبت در اصطلاح:

ابن حجر رحمه الله می گوید که محبت بنزد اهل علم از معلوماتی است که حدود ندارد و کسی می شناسد محبت را که محبت کرده باشد از قلب خود و تعبیر از آن ممکن نیست.

ابن قیم رحمه الله می گوید که محبت یک امر شعوری و وجدانی است که به شش امور شناخته می شود.

که آن شش امور قرار ذیل است. اسباب؛ موجبات؛ علامات؛ شواهد؛ ثمرات؛ احکام. ۵.

۱- لسان العرب ؛ ج ۱؛ ص ۲۹۰

۲- المعجم الوسیط ؛ ص ۱۵۱

۳- انصاف پور؛ غلام رضا؛ فرهنگ کامل فارسی؛ ص ۱۰۳۷ انتشارات زوار

۴- حقوق نبی علی امته؛ ج ۱؛ ص ۲۷۰

۵ - مرجع سابق؛ ج ۱؛ ص ۲۷۲

ج - معنی صحیح محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم

یکی دیگر از حقوقهای رسول الله صلی الله علیه وسلم برتری دادن محبت او بر محبت خود؛ فرزندان؛ خانواده و دارایی و نیز تصدیق و اطاعت اوست.

محبت ما با به رسول الله صلی الله علیه وسلم چگونه باشد محبت داشتن نسبت به محمد صلی الله علیه وسلم و او را از خود و تمام مخلوقات بیشتر دوست بداریم محبت داشتن نسبت به تمام انبیاء و رسولان واجب است و برای پیامبر ما صلی الله علیه وسلم باید بیشتر از همه باشد برای همین واجب است که محبت او را بر محبت تمام مردم از فرزندان آباء و اجداد و سایر نزدیکان مقدم بداریم بلکه باید محبت او را بر خود جلو اندازیم .

هر محبت و احترامی برای بشر در صورتی که تابع محبت و تعظیم الله باشد جایز است مانند محبت و تعظیم پیامبر صلی الله علیه وسلم که نشانه اوج محبت و تعظیم او است و امتش به خاطر الله تعالی پیامبرش را دوست داشته و مورد احترام قرار می دهند و بزرگ می دانند چون الله تعالی او را بزرگ دانسته و این محبت بر اساس محبت به الله تعالی است و الله تعالی محبت هیبت در پیامبر صلی الله علیه وسلم قرار داده بود که در قلب اصحاب رضی الله عنهم هیچ کس دوست داشتنی تر با عظمت تر بزرگوار تر از پیامبر صلی الله علیه وسلم وجود نداشته است.

محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم واجب است بالای هر مسلمانی که شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله را به زبان اقرار می کند و به قلب تصدیق می کند و این کلمه از خود تقاضا دارد که آن عبارت از وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۱

محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم نصرت سنت است و چنگ زدن به شریعت آن صلی الله علیه وسلم و آرزو کردن دیدار آن صلی الله علیه وسلم و ایثار قربانی مال نفس در را الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۲

محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم از بزرگترین واجبات دین بشمار می رود و واجب است که نبی صلی الله علیه وسلم را دوست داشته باشیم بیشتر از فرزندان پدر مادر فامیل و تمامی انسانها بلکه از نفس خودی ما زیادتر رسول الله صلی الله علیه وسلم را دوست داشته باشیم. ۳

۱- معجم التوحید؛ ج ۳؛ ص ۴۱۵

۲- مرجع سابق؛ ج ۳؛ ص ۴۱۸

۳- سندی؛ صالح بن عبدالعزیز بن عثمان؛ المصنفی من حقوق المصطفی؛ ص ۹؛ ناشر کتاب خانه عقیده

محبت نبی صلی الله از اصولی بزرگ دین بشمار می رود پس ایمان ندارد کسی که رسول الله صلی الله علیه وسلم را دوست ندارد بیشتر از فرزندانش پدر مادر و تمام انسانها. ۱

مطلب دوم : دلایل از قرآن کریم به وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم

درباره محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم نصوصی زیادی در قرآن کریم موجود است و در این جا مختصراً اشاره میشود الله متعال می فرماید.

﴿ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَحْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴾ ۲

ترجمه: بگو (ای محمد) اگر هست پدران شما و پسران شما و برادران شما و زنان شما و خویشاوندان شما و مال هایی که کسب کرده اید آن را و تجارتی که می ترسید از عدم رواج آن و جاهای سکونت که خوش دارید آنها را محبوب تر شما را از الله و رسول او و از جهاد در راه خدا پس انتظار بکشید تا بیارد الله عقوبت خود را و الله راهنمونی نمی کند گروه فاسقان را.

این آیت هم با قبلی تعلق دارد و از ماقبل ترقی است در بیان بخاطریکه پیش ولایت را منع نمود با کافران و درین آیت هر نوع ارتباط داشتن را با هر کس در مخالفت الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه وسلم منع میکند و زجر است برای کسیکه در مقابل حکم الله و رسول الله صلی الله علیه وسلم خویشاوندان یا اشیای دنیا را می برگرد و همچنان از وجه محبت آنها هجرت و جهاد را ترک میکند. ۳

درین آیه از پیوند هائی سخن به میان آورده است که انسان طبعاً و فطرتاً به آن گرایش و محبت دارد اما هنگامیکه همین روابط طبعی و فطری با محبت الله و پیغمبرش و اوامرشان در تعارض واقع شود بر بنده مؤمن واجب است که همه ای این روابط را نادیده گرفته محبت الله و پیغمبرش و بجای آوری اوامر او را برگزیند چرا که محبت با الله و رسول و جهاد در راه ایشان محبت ایمانی بوده و تنها همین محبت است که در دنیا و آخرت به سود انسان تمام میشود. ۴

۱- حقوق النبی صلی الله علیه وسلم بین الاجلال والاحلال؛ ص ۶۴

۲- آیه ۲۴؛ سوره توبه

۳- احسن الکلام؛ ج ۳؛ ص ۳۳۹

۴- از هر البیان؛ ج ۴؛ ص ۱۵۴

روند آیات به این مبدأ بسنده نمی کند بلکه انواع رابطه ها پیوند ها حرص و آرزوها لذت ها و خوشی ها را در کفه و عقیده و مقتضیات آن را در کفه ی دیگری گذارد پدران فرزندان برادران همسران خویشاوندان و قوم و قبیله که رابطه ی خونی و نسبی و خویشاوندان و ازدواج دارند و اموال و ثروت و تجارت که فطرت بدان میل دارد و مسکن های خوشایند کالاهای و لذت های دنیایی همه در یک کفه قرار دارند و در کفه دیگر محبت محبت الله تعالی و رسولش و جهاد در راه الله تعالی قرار دارد. ۱

به این اساس مسلمانی که الله و پیغمبرش نزدی از همه چیز حتی از زن و فرزند و جان و مالش محبوب نباشد او مؤمن مخلص شده نمی تواند. ۲

﴿ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ﴾ ۳

ترجمه: پیغمبر سزوارتر است به تصرف در امور مؤمنان از نفس های ایشان.

پیامبر بزرگوار اسلام محمد صلی الله علیه وسلم در مسایل دین و دنیا برای مؤمنان از خودشان بهتر و نزدیک تر اند. ۴

پیامبر نسبت به مؤمنان از خودشان سزوارتر است یعنی باید مؤمنان پیامبرگرمی صلی الله علیه وسلم را از جان خود بیشتر دوست داشته باشند. ۵

معنای اول این است که بسیار شفقت کننده و مهربان است بر مؤمنان از نفسهای شان زیرا نفس شان اکثر سوی خواهش ها میخوانند و آن سبب هلاکت است و پیغمبر در هر حال سوی هدایت و نجات میخواند پس معلوم گردید که شفقت او از نفسهای بلکه از پدران کرده هم زیاد است.

معنای دوم این است که پیروی رسول الله صلی الله علیه وسلم بهتر و پیشتر است از پیروی نفسها و لحاظ نبی بهتر است. ۶

۱- تفسیر تریبیتی؛ ج ۱؛ ص ۱۰۴۴

۲- از هر البیان؛ ج ۴؛ ص ۱۵۵

۳- آیه ۶؛ سوره احزاب

۴- تفسیر میسر؛ ص ۸۱۶

۵- تفسیر احسن الکلام؛ مترجم دکتر حسین تاجی گله داری، ص ۴۱۸

۶- احسن الکلام؛ ج ۴؛ ص ۷۸۲

رسول الله صلى الله عليه وسلم رؤف مهربان است بر امت خویش و شایسته لایق است از نفسهایمان در همه امور دین و دنیا و حکم این است که اطاعت رسول الله صلى الله عليه وسلم واجب است. ۱

پیغمبر صلی الله علیه وسلم نائب الله تعالی است بنابراین آن تصرف پیغمبر صلی الله علیه وسلم در جان و مال ما به اندازه ای نافذ است که تصرف خود ما هم نافذ نیست مثلاً به ما جائز نیست که جان خود را در آتش شعله انگیز بیندازیم اما اگر پیغمبر صلی الله علیه وسلم حکم کند بر ما فرض می گردد نظریه همین حقایق در احادیث آمده که هیچکس از شما مؤمن نمی شود تا وقتی که من نزد وی نسبت به پدر و پسر و تمام مردم بلکه از جان خودش هم محبوب عزیزتر نشوم. ۲

چون شفقت و مهربانی او نسبت به مؤمنان نه تنها از شفقت پدر بر فرزندش بیشتر است بلکه برای مؤمنان از نفس خود آنها مهربان تر است چرا که او آنها را به سوی نجات فرا میخواند اما نفسهای آنان ایشان را به سوی هلاکت دعوت میدهد واجب است که پیغمبر صلی الله علیه وسلم را از نفسها، از فرزندان، از پدر مادر و از همه کس و از همه چیز، عزیزتر و ذی حق بدانیم، و مراد او را از مراد نفس و از مراد دیگران و فرمان او را از فرمان دیگران از هر جهت مقدم نموده در برابر فرمان او، فرمان هیچ کسی را مدارا اعتبار ندانیم، پس درین آیه ابراز میدارد که رسول الله صلى الله علیه وسلم برای همه مؤمنان از همه کسانی مقدمتر است و در همه امور شرعی پیغمبر صلی الله علیه وسلم واجب الاتباع است پس در همه احکام باید گوش به فرمان او و در جستجوی احکام او باشند. ۳

۱- صفوة التفاسیر، ج ۲؛ ص ۵۱۲

۲- تفسیر کابلی؛ ج ۵؛ ص ۱۰۹

۳- از هر البیان؛ ص ۶؛ ۷۰۰

مبحث دوم: علامات محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم.

محبت و دوستی رسول الله صلی الله علیه وسلم که نشانه ایمان است باید در کالبد هر انسان از محبت و عشق ورزیدن او بخودش نیز بیشتر شود چه که او آن کسی است که انسانیت تو را بتو شناسانید و تو را از پوستین کلفت حیوانیت نجات داد بالباس زیبای انسانیت و بنده آفریدگار بودن تو را زینت بخشید پس شایسته است از بهر انسانیت خویش نیز او را بیش از خود دوست داشته باشیم محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم دلیل وفا و نشانه ی دریافت حقیقت و کمال ایمان در انسانیت مؤمن است.

محبت ورزیدن به رسول الله صلی الله علیه وسلم شرف و مکانتی است که همگان ادعای آن را دارند خود پرستان و اهل بدعت و نوآوری های دردین و قبرپرستان و جادوگران و آدم های شیطان صفت حيله گرو دغل باز و حتی بسیاری از فاسقان و فاجران نیز سخن از محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم می زنند و شعار دوستی و محبت او را ورد زبان خود کرده اند اما واقعیت این است که محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم به شعار و ادعا نیست بلکه این دوستی باید واقعی و صادقانه باشد و بدون شک دوستی صادقانه و محبت واقعی را نشانه هایست چون اطاعت، فرمانبرداری از محبوب در آنچه دستور داده و دوری از آنچه باعث کدورت و ناراحتی و یا خشم محبوب می شود و همچنین از نشانه های محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم این است که الله را تنها به روشی که او دستور داده و به دینی که او آورده باید عبادت کرد نه بر طبق آنچه دل انسان می خواهد و نه بر طبق بدعت ها و خواسته های خود و نه بر طبق رسم و رسوم و من در آوریهای برخی آدمهای نادان و پامغرض.^۱

و ما در اینجا بطور نمونه چند تا از علامه های محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم را بیان می کنیم.

۱- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ص ۲۰۶

مطلب اول: اتباع سنت رسول الله صلی علیه وسلم وترس ودوری کردن از بدعت ها و خرافات:

اتباع رسول الله صلی علیه وسلم واقتدأ ورفتن به منهج آن و تمسک به سنت رسول الله صلی علیه وسلم واتباع اقوال و افعال و قبول کردن او امر واجتناب از نواهی آن صلی علیه وسلم و خود را آراسته ساختن به سنت در آسانی و سختی و در همه حالات و تمام عرصه های زندگی پس انسان صادق کسی است در محبت رسول الله صلی علیه وسلم که در نفس خویش ظاهر بسازد این علامه را که آن اتباع رسول الله صلی علیه وسلم است به این مراد که در ظاهر و باطن فعل قول تابع باشد به آنچه که رسول الله صلی علیه وسلم آورده است و دیگر از محبت رسول الله صلی علیه وسلم این است که حریص باشیم به تمسک به سنت و زنده کردن سنت و از بین بردن خرافات بدعات و جایگزین کردن سنت در جای این بدعات خرافات و تقدیم کردن محبت رسول الله صلی علیه وسلم از نفس پدر مادر و تمام انسانها. ۱

الله متعال در قرآن کریم می فرماید. ﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ ۲

ترجمه: بگو (ای محمد) اگر هست پدران شما و پسران شما و برادران شما و زنان شما و خویشاوندان شما و مال هایی که کسب کرده اید آن را و تجارتي که می ترسید از عدم رواج آن و جاهای سکونت که خوش دارید آنها را محبوب تر شما را از الله و رسول او و از جهاد در راه خدا پس انتظار بکشید تا بیارد الله عقوبت خود را و الله راهنمونی نمی کند گروه فاسقان را.

زنده کردن سنت اتباع رسول الله صلی علیه وسلم است یکی از دلایل محبت رسول الله صلی علیه وسلم اتباع آن صلی علیه وسلم است الله تعالی در قرآن کریم می فرماید.

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ۳

ترجمه: بگو اگر دوست می دارید خدا را پس پیروی کنید مرا تا دوست دارد شما را خدا و بیامرزد به شما گناهان شما را.

۱- حقوق النبی علی امتنه؛ ج ۱؛ ص ۳۲۳

۲- آیه ۲۴؛ سوره توبه

۳- آیه ۳۱؛ سوره آل عمران

محبت الله تعالى ورسول الله صلى الله عليه تقاضای این را دارد که چیزی ما را امر می کند آن را انجام بدهیم واز چیزی که ما را منع می نماید انجام ندهیم وانسانها در محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم متفاوت هستن کسی که در همه امورات اتباع سنت را می کند آن شخص زیاد رسول الله صلى الله عليه وسلم را دوست دارد وکسی که در بعضی امورات اتباع سنت را می کند محبت آن شخص ضعیف است وواجب است بر هر مؤمن اینکه دوست بدارند چیزی را که الله ورسولش دوست دارد و بد ببینند چیزی را که الله ورسولش بد می بیند این است علامه کسی که ادعای محبت رسول الله صلى الله عليه وسلم را می کنند ادعا محبت کردن به رسول الله صلى الله عليه وسلم تنها به زبان نمی بلکه آن را باید در عمل ثابت بسازیم.

الف: خطر بدعت و خرافات:

باید دانست که در شریعت مقدس بدعت خیلی بد است زیرا که به سبب آن آدمی گمراه می شود واز سنت محمد صلی الله علیه وسلم محروم می ماند که سرانجام به دوزخ درمی آید.

تعریف بدعت: در لغت بدع گرفته شده که بوجود آوردنی است که سابقه نداشته است. ۱.

و در اصطلاح بدعت عبارت از: «طريقة في الدين مخترعة تضاهي الشرعية يقصد بالسلوك عليها المبالغة في التعبد لله سبحانه» ۲.

ترجمه: راه وروش اختراع شده و نوخواسته ای در دین است که شبیه روش شرعی است وهدف از انجام آن زیاده روی و مبالغه در عبادت حدای سبحان است.

این صادق ترین و مطمئن ترین تعریف بدعت است این تعریف به گفته ی اهل منطق بسیار دقیق جامع و مانع است .

اسبابی که موجب پیدایش بدعت شده بطور خلاصه عبارتند از:

الف: بی خبری از احکام دین

با: پیروی از هوای نفس

ج: تعصب به نظریات و اشخاص

د: تشبیه به کفار و تقلید از آنها. ۳

۱- کتاب التوحید؛ ص ۱۴۱

۲- الشاطبی؛ امام ابی اسحاق ابراهیم غرناطی؛ الاعتصام؛ ج ۱؛ ص ۳۷؛ ناشر دارالمعرفه

۳- کتاب التوحید؛ ص ۱۵۰

اسلام بدعت را خطر می داند و برخورداری تند با بدعت دارد.

اسلام چنین برخورداری تند با بدعت دارد و آن را ضلالت و گمراهی می داند چرا جایگاه بدعت را آتش جهنم می داند و رسول الله صلی الله علیه وسلم به شدت مردم را از آن برحذر داشته بخاطری چند امر مهم است که قرار ذیل بیان می گردد.

اول: بدعت گذار خود را قانون گذار در مقابل الله تعالی قرار می دهد.

حقیقت این است که اسلام مردم را از بدعت برحذر داشته چون شخصی بدعتی با این کارش گویی به تصحیح اشتباه و خطای پروردگارش می پردازد گویی به ما یا خودش می فهماند که او چیزهای را می داند که الله از آن آگاه نیست و از الله داناتر است او در واقع می گوید ای الله آن چه تو برای ما وضع کردی و در نظر گرفتی کافی نیست ما باید به آن بیافزایم این شخص در حقیقت به خود حق تشریح و وضع قوانین و دستورات را می دهد در حالی که این کار فقط حق الله تبارک و تعالی است نه کس دیگری به همین دلیل قرآن کریم می فرماید. ۱.

﴿ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ ۚ ﴾

ترجمه: آیا برای ایشان شریکان اند که راه ساختند برای ایشان از دین آنچه اذن نداده به آن الله.

پس تشریحی چیزی که الله تعالی اجازه ی آن را نداده است بسیار خطرناک است به دلیل این که انسان با این کار خود همانند الله تعالی قرار می دهد و تشریح و ابتکار و اضافه کردن در دین راه حق خود می داند این دری است که بر خطری بزرگ بازمی شود و مردم را به شرک مبتلا می سازد و همین امر باعث فساد و از بین رفتن ادیان قبل از اسلام شده است. ۳.

دوم: بدعت گذار دین را ناقص می داند و می خواهد آن را تکمیل نماید.

از طرف دیگر بدعت گذار به دیده خود دین را ناقص می بیند و می خواهد نقص و کمبود دین را بر طرف سازد این در حالی است که الله تعالی با کامل کردن دین نعمت خویش را به تمام و کمال به ما ارزانی داشته است. ۴.

۱- أحسن المقصود فی توحید المعبود، ص ۱۶۳

۲- آیه ۲۱؛ سوره شوری

۳- قرضاوی؛ دکتر یوسف قرضاوی؛ مترجم محمد ابراهیم ساعدی رودی؛ سنت و بدعت؛ ص ۲۶/۲۷؛ ناشر حافظ ابرو

۴- مرجع سابق؛ ص ۲۸

الله متعال در قرآن کریم می فرماید ﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ۝ ١

ترجمه: امروز کامل کردم برای شما دین شما را و تمام کردم بر شما احسان خود را و پسندیدم برای شما اسلام را دین

سوم: بدعت دین را سخت می کند و آن را با طبیعت سهل و آسانش بیگانه می سازد

از سویی دیگر الله تعالی دین را آسان قرار داده است و پیامبرش حنافت و سماحت است، حنافت و یکتا پرستی در عقیده

سماحت و آسانی در تکالیف و اعمال. ۲

الله تعالی در قرآن کریم می فرماید ﴿ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ ۝ ٣

ترجمه: الله تعالی در حق شما آسانی می خواهد و در حق شما دشواری نمی خواهد.

چهارم: بدعت در دین سنت ها را از بین می برد.

به این خاطر سلف صالح گفته اند هیچ قومی بدعتی را زنده نکردند مگر که در مقابلش سنتی مثل آن را ضایع نموده اند

پنجم: بدعت و نوآوری در دین مردم را از ابتکار در امور دنیا بازمی دارد.

بدعت همان طور که گفتیم روش اختراع شده ای در دین است و اختراع ابتکار باید در امور دنیا باشد ولی وقتی تمام

اختراعات و ابتکارات انسان در دین باشد دیگر توان اختراع در دنیا را ندارد. ۴

ششم: بدعت در دین امت را پراکنده و وحدت و یکپارچگی آن را پاره پاره می کند.

ششمین موضوعی که در این جا مطرح است این است که عمل و پیروی از سنت ها به امت اسلامی وحدت کلمه می

دهد و آن ها چون صفی منظم و به هم پیوسته در پشت حقایقی که رسول الله صلی الله علیه وسلم آن را بیان داشته است

قرار می دهد چون سنت یکی است ولی بدعت تمام نشدنی می باشد حق یکی است ولی باطل اشکال و رنگ های

مختلفی دارد راه مستقیم الله تعالی یکی است ولی بیراهه های شیطان غیر قابل شمارش اند. ۵

۱- آیه ۳؛ سوره مائده

۲- سنت و بدعت؛ ص ۳۰

۳- آیه ۱۸۵؛ سوره بقره

۴- سنت و بدعت؛ ص ۳۶

۵- مرجع سابق؛ ص ۳۸

مطلب دوم: زیاد یاد کردن رسول الله صلی الله علیه وسلم :

از علامات محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم زیاد یاد کردن آن صلی الله علیه وسلم است کسی یک چیزی را دوست داشته باشد آن را زیاد ذکر می کند شوق و علاقه به ملاقات آن را داشته می باشد. ۱.
صحابه کرام ذکر می کردن رسول الله صلی الله علیه وسلم را بعد از وفات شان به خیلی عاجزی انکساری و به گریان و در حرکت می آمد قلبهای شان. ۲.

و مقصود از ذکر رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر یادشری ایشان است که در رأس آن دورود سلام قرار دارد. ۳.

مطلب سوم: امید و شوق دیدن رسول الله صلی الله علیه وسلم.

از علامات محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم شوق و علاقه لقاء و دیدار با رسول الله صلی الله علیه وسلم است و تمنی بخشش کردن مال اهل در مقابل این دیدار ملاقات کردن با رسول الله صلی الله علیه وسلم این علامه از علامات است که صفت کرده شده توسط اهل ایمان که ایمان آوردند به وجوب تقدیم محبت اولاد والدین و تمام انسانها. ۴.
« عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلی الله علیه وسلم قال: من أشد أمتي لي حبا ناس يكفونون بعدى يود أحدهم لو رأني بأهله وماله» ۵

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود « گروهی از مردم بعد از من می آیند که مرا بیشتر از سایر امتیانم دوست دارند یکی از آنان آرزو می کند که ای کاش مرا می دید اگر چه با فدا کردن خانواده و اموالش باشد»

۱- الشفا بتعريف حقوق المصطفى، ج ۲؛ ص ۲۷۷

۲- مرجع سابق

۳- حقوق نبی علی امته؛ ج ۱؛ ص ۳۲۶

۴- مرجع سابق؛ ج ۱؛ ص ۳۳۰

۵- مسلم؛ رقم حدیث (۲۸۳۲)

مطلب چهارم: نصیحت و خیرخواهی به رسول الله صلی الله علیه وسلم و نشر سنت شان.

از علامات محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم خیرخواهی و نصیحت رسول الله صلی الله علیه وسلم است الله تعالی در قرآن کریم می فرماید.

﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾^۱

ترجمه: و نه بر آنا نکه نمی یابند چیزی را که خرچ کنند گناه چون نیکخواهی کنند الله و رسول او را نیست بر نیکوکاران هیچ راهی عتاب و الله بخشاینده مهربان است.

در ایمانشان به الله تعالی و رسول الله صلی الله علیه وسلم مخلص باشند و برضد مسلمانان تبلیغات زهرآگین نکنند زیرا نصیحت برای الله تعالی عبارت از ایمان به او و عمل به شریعت او و ترک هر آنچه است که خلاف شریعت بوده باشد و نصیحت برای رسول الله صلی الله علیه وسلم تصدیق به نبوت و به همه چیزی است که با خود آورده است و اطاعت از او امر و نواهی و دوستی با کسی که رسول الله صلی الله علیه وسلم دوستی می کند و دشمنی با کسی که رسول الله صلی الله علیه وسلم دشمنی می کند همچنان محبت و تعظیم رسول الله صلی الله علیه وسلم و زنده کردن سنت شان بعد از وفاتش به قدر توان اینها اموری هستند که در تحت نصیحت و خیرخواهی برای رسول الله صلی الله علیه وسلم داخل اند.^۲

نصیحت برای رسول الله صلی الله علیه وسلم این است که ایمان بیاورد بر او اطاعت او را نماید او را احترام نموده همراهش محبت داشته باشد پیرو سنت او بوده با مخالفت کننده گان او دشمنی کند.^۳ مسؤلیت های عمده امت اسلامی در برابر سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم.

۱- فهم درست سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم

۲- تمحیص و تثبیت در مورد سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم

۳- التزام و عمل به سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم

۴- نشر و تبلیغ سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم.^۴

۱- آیه ۹۱؛ سوره توبه

۲- از هر البیان؛ ج ۴؛ ص ۲۴۹

۳- احسن الکلام؛ ج ۳؛ ص ۳۸۸

۴- حمیدی؛ پوهنوال دوکتور عبدالباری؛ جایگاه رفیع سنت در دین؛ ص ۶۱؛ ناشر تمدن شرق

نصیحت مسلمانان برای رسول الله صلی الله علیه وسلم این است که تصدیق او و اطاعت از او امر واجتنب از منهیات او کمک یاری و حمایت از او در زمان حیات و بعد از وفات او زنده کردن سنت و انتشار آن بین مردم متخلق شدن به اخلاق کریمه و آداب نیکوی او اما نصیحت در زمان حیات او، یاری نمودن او، دفاع از او، سمع و طاعت از او، بذل و بخشش مال و جان در راه او، اما نصیحت بعد از وفاتشان، تعظیم بزرگداشت، و شدت محبت و تلاش جهت فراگیری سنت او، طلب آگاهی از شریعت، محبت آل بیت، و صحابه کرام، و اعراض از کسی که از سنت او دوری می کند و خود را بر حذر داشتن از او، شفقت و مهربانی با امت او، تلاش جهت تحقق در مورد اخلاق و سیره و آداب او و صبر بر گفتار کردار و احوال او بنابراین نصیحت یکی از ثمرات محبت با رسول الله صلی الله علیه وسلم می باشد. ۱

مطلب پنجم: محبت کردن به آن کسانی که رسول الله صلی الله علیه وسلم آنها را دوست داشت و محبت می کرد، و بغض نفرت و عداوت کردن به دشمنان الله و رسول الله صلی الله علیه وسلم.
هرگاه با دوستان الله و رسول الله صلی الله علیه وسلم دوستی، و با دشمنان او کینه و عداوت نماییم، پس در این صورت یکی از حقوق رسول الله صلی الله علیه وسلم را اداء کرده ایم.

الله متعال در قرآن کریم می فرماید ﴿ لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ ۗ ﴾ ۲

ترجمه: خواهی یافت قومی را که ایمان دارند به خدا و به روز رستاخیز که دوستی کنند با کسی که مخالفت کرده است خدا و رسول او را اگرچه باشند آن جماعه پدران ایشان پسران ایشان یا برادران ایشان یا قبیله خویشاوندان ایشان ایشانند نوشته است خداوند در دل های ایشان ایمان را و مدد داده است ایشان را به فیضی غیبی از جانب خود.

از دوستی و محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم محبت و رزیدن با شاگردان و یاران صحابه او، و احترام گذاشتن به آن ها، و شناختن جایگاه و مقام و الایشان و ذکر خیرشان و پیروی از آن ها و طلب آمرزش و مغفرت الهی برایشان و زبان درازی نکردن در حقشان و سکوت کردن بر آنچه بین ها روی داده و دشمنی با هر کسی که با آن ها دشمنی ورزد و یا آن ها را به بدی یاد کند و یا به کسی از آن ها توهین روا دارد چرا که آن ها حلقه وصل بین ما و پیامبرمان بوده اند و در راه رساندن دین و قرآن و فرامین پیامبر بزرگوارمان جان و مال و روح و روانشان را فدا کرده چه جان فشانیها و رشادت ها و ایثارها که نکرده اند. ۳

۱- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۵۰۳

۲- آیه ۲۲؛ سوره مجادله

۳- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ص ۲۰۳

از نشانه های دوستی رسول الله صلی الله علیه وسلم این است که با دشمنان او از کافران و منافقان و گمراهان گرفته تا بدعت سازان و نوآوران در دین دشمنی و رزیم روزی مردی هوا پرست و بدعتی به امام ایوب سختیانی گفت می خواهم از شما یک کلمه بپرسم ایشان از روی محبت و احترام زیادشان به پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم از شدت دشمنی ای که با بدعت گران داشتند چهره اش را از او برگردانید و با اشاره ی انگشت به او فهماند که حاضر نیستیم نیم کلمه ای از تو بشنوم چه رسد به یک کلمه. ۱

مبحث سوم: وجوب سلام و درود گفتن به رسول الله صلی الله علیه وسلم.

الله تبارک و تعالی مؤمنان را امر فرموده همواره که بر رسول الله صلی الله علیه وسلم سلام صلاة درود بفرستند.

معنی لغوی صلاة :

قاضی عیاض رحمه الله در کتاب الشفا بتعريف حقوق مصطفى، می گوید که صلاة به معنی دعاء است. ۲

صاحب کتاب حقوق نبی علی امته می گوید که صلاة به معنی دعاء، استغفار، رحمت است. ۳

صلاة به معنی دعاء است. ۴

دلایل از قرآن کریم درباره درود سلام:

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ٥﴾

ترجمه: هر آینه الله تعالی و فرشتگان او رحمت می فرستند بر پیغمبر، ای مؤمنان رحمت بفرستید بروی و سلام بفرستید سلام گفتنی.

صلاة الله تعالی به رسول الله صلی الله علیه وسلم رحمت، و صلاة فرشتگان دعای استغفار و رفعت منزلت، و صلاة مؤمنان دعا و تعظیم و بزرگداشت شأن رسول الله صلی الله علیه وسلم است. ۶

۱- درسهای از مدرسه رسول الله صلی الله علیه وسلم؛ ۲۰۳

۲- الشفا بتعريف حقوق مصطفى؛ ج ۲؛ ۳۰۲

۳- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۵۰۲/۵۰۳

۴- ابن قیم الجوزیه؛ امام ابی عبدالله محمد بن ابی بکر بن ایوب؛ جلاء الافهام؛ ص ۱۵۹؛ ناشر دار عالم الفوائد

۵- آیه ۵۶؛ سوره احزاب

۶- ازهر البیان؛ ج ۶؛ ص ۷۷۲

صلوة در لغت دعاء است و از جانب الله رحمت رضوان، از جانب فرشتگان دعاء استغفار و از جانب امت دعاء بزرگداشت رسول الله صلی الله علیه وسلم است. الله تبارک و تعالی در این آیه از مقام منزلت رسول گرامی اش نزد خویش در ملاء علی خبر داده و فرموده است او نزد فرشتگانش بر پیامبر خویش درود می فرستد و فرشتگان وی نیز بر او درود می فرستند بنابراین الله تعالی بندگان را نیز دستور می دهد تا در این کار به او و فرشتگانش اقتدا کرده و بر آن صلی الله علیه وسلم درود بفرستند تا ثنا و درود پیامبر صلی الله علیه وسلم بر زبان همه عالمیان از عالم علوی و سفلی جاری گردد. ۱

الله تبارک و تعالی و فرشتگان به رسول الله صلی الله علیه وسلم درود می فرستند یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم را با ستایش از او تعظیم می نمایند ای مؤمنان بر شما نیز واجب است که بر او صلوات بفرستید و بر او سلام عطر آگین بفرستید این عباس رضی الله عنه گفته است که معنی این آیه این است که الله تعالی و فرشتگان بر رسول الله صلی الله علیه وسلم برکت می فرستند و برخی گفته اند معنی آن این است که الله تعالی در انزال مرحمت و لطف خود بر رسول الله صلی الله علیه وسلم مبالغه می کند مبرد گفته است اصل صلوة به معنی ترحم است پس صلوات از جانب الله تعالی به معنی رحمت است از جانب فرشتگان به معنی رقت و مهربانی که موجب رحمت است و طلب رحمت از الله تعالی برای رسول الله صلی الله علیه وسلم می باشد. ۲

چگونگی صلوات (درود) بر رسول الله صلی الله علیه وسلم:

کیفیات زیادی در ارتباط با فرستادن صلوات درود بر روح رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت شده است که بهترین این صلواتها درودها، صلوات ابراهیمی می باشد که همه امت بر آن اتفاق دارند و آن را در نمازی خوانند.

« اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم إنک حمید مجید، اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم إنک حمید مجید » ۳

ترجمه: ای الله رحمت بفرست بر محمد و اهل محمد (صلی الله علیه وسلم) چنانچه رحمت کردی بر ابراهیم و اهل ابراهیم (علیه السلام) یقیناً که تو ستوده و بزرگ هستی، ای الله برکت انداز بر محمد و اهل محمد (صلی الله علیه وسلم) چنانچه برکت کردی بر ابراهیم و بر خاندان ابراهیم (علیه السلام) یقیناً که تو ستوده شده و بزرگ هستی. ۳

۱- تفسیر انوار القرآن؛ ج ۴؛ ص ۶۸۱

۲- سیرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم؛ ص ۵۳۱

۳- شرح ریاض الصالحین؛ علامه محمد بن صالح العثیمین؛ ص ۴۵۸؛ ناشر خیبر

جاهای که درود گفته میشود:

۱- در اخیر تشهد

۲- در نماز جنازه

۳- در خطبه نماز عیدین؛ جمعه؛ استسقاء

۵- بعد از آذان

۶- در وقت دعاء

۷- در وقت داخل شدن و خارج شدن از مسجد

۸- در وقت ذکر نام ایشان

۹- در وقت زیارت قبر رسول الله صلی الله علیه وسلم

۱۰- در روز جمعه

۱۱- در وقت تبلیغ علم

۱۲- در اول و آخر روز

۱۳- در وقت خطبه نکاح

۱۴- در اثناء تکبیرات نماز عید

۱۵- در وقت نوشتن اسم رسول الله صلی الله علیه وسلم. ۱

امام ابن قیم جوزیه (رحمه الله) در کتاب خویش جلاء الافهام چهل یک جای را ذکر می کند که در آن جاها درود گفتن یا واجب، یا سنت، یا مستحب است، اما گفتن درود در طول عمر یک بار فرض است و ما بطور مثال چند نمونه آن را ذکر کردیم.

۱- جلاء الافهام؛ ص ۳۸۰/۵۲۰

فضلیت درود گفتن به رسول الله صلی الله علیه وسلم:

از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «من صلی علی واحدة صلی الله علیه عشرا» ترجمه: هر که بر من یک مرتبه درود بفرستد الله تعالی بروی ده مرتبه درود می فرستد. ۱

عن عبدالله بن مسعود أن رسول الله صلی الله علیه وسلم قال: «أولى الناس بي يوم القيامة أكثرهم على صلاة» ۲
ترجمه: شایسته ترین مردم نسبت به من در روز قیامت کسی خواهد بود که بیشتر از همه بر من صلوات داده باشد.

سلام گفتن به رسول الله صلی الله علیه وسلم:

الله تبارک و تعالی در نصوص قرآن کریم و سنت رسول الله صلی الله علیه مؤمنین را امر می کند که به پیامبر صلی الله علیه وسلم درود و سلام بفرستند.

﴿وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ ترجمه: سلام گویند به سلام گفتنی

این آیه درباره مشروعیت سلام گفتن به رسول الله صلی الله علیه وسلم است که حقی از حقوق ایشان است و بیان کردن شرف عزت قدر منزلت رسول الله صلی الله علیه وسلم است .

جاهای سلام گفتن به رسول الله صلی الله علیه وسلم:

۱- در تشهد

۲- بیرون شدن و داخل شدن در مسجد

۳- در حجره که رسول الله صلی الله علیه وسلم دفن است. ۴

۱- صحیح مسلم؛ کتاب الصلاة؛ باب الصلاة علی النبی صلی الله علیه وسلم؛ رقم حدیث ۴۰۸؛ وهم چنان ابی داود در سنن خود به رقم ۱۵۳۰ ج ۲ ص ۸۸ روایت کرده است

وهم چنان نسایی به رقم ۱۲۹۶ ج ۳ ص ۵۰ روایت کرده است وهم چنان دیگر محدثین این حدیث را روایت کرده است.

۲- سنن ترمذی؛ أبواب وتر؛ باب ماجاء فی فضل الصلوات علی النبی؛ رقم حدیث ۴۹۵؛ حکم حدیث حسن ابن حبان در صحیح خود روایت کرده الكتاب: الإحسان فی تقریب صحیح ابن حبان.

۳- آیه ۵۶؛ سوره احزاب ۴- حقوق نبی علی امته؛ ج ۲؛ ص ۵۷۵

خاتمه:

حمد فروان و نیکو ذاتی را که ما را توفیق داد که این رساله را به اتمام رساندم و از الله سبحانه و تعالی می خواهم تا آن را خالص برای خود بگرداند.

بعد از اتمام رساله ناچاریم تا مهم ترین نتایج آن را در چند نکته مختصر بیان نمایم و آن عبارت است از:

- ۱- حقوق متذکره در این رساله یک از اصول دین را تشکیل می کند و این معنی « شهاة أن محمد رسول الله »
 - ۲- درین حقوق حق خالص الله تعالی که از امور الوهیت ربوبیت است داخل نمی شود، و آنچه که حق الله تعالی است منع جایز است دادن آن حق برای غیر الله تعالی چه نبی باشد و چه دیگر و درین باره نصوص قرآن سنت زیاد تاکید کرده است.
 - ۳- امور دین به آرزوها دعا استاد قایم نمی شود، بلکه به عقیده صحیح و درست قایم میشود که قلب آن را تصدیق و زبان جوارح به آن عمل نماید.
 - ۴- الله تعالی دین اسلام را تکمیل کرده و رسول الله صلی الله علیه و سلم آن تبلیغ و رسانده است.
 - ۵- ایمان به الله تعالی تکمیل نمی شود بدون ایمان به رسول الله صلی الله علیه و سلم.
 - ۶- بر امت اسلامی واجب است که حقوق رسول الله صلی الله علیه و سلم را بدانند و این عقدی از عقود ایمان است و بر مسلمان واجب است که کوشش کند در تعلیم این حق رسول الله صلی الله علیه و سلم و نشر آن در بین انسانها.
 - ۷- دلیل ایمان بر نبی صلی الله علیه و سلم و محبت با او و تعظیم ایشان در محور تابعداری متمرکز است.
 - ۸- الله تعالی رسول الله صلی الله علیه و سلم را بر بسیار حقوق خاص کرده و این بهترین تکریم است از طرف الله تعالی و برای ما حفظ و عمل بر آن حقوق لازم است.
 - ۹- بر امت اسلامی لازم است که حرمت و احترام رسول الله صلی الله علیه و سلم را بعد از وفاتشان در خصوص نفس، اولاد، و امهات المؤمنین، و صحابه کرام حفظ نمایند.
 - ۱۰- بالای هر مسلمان لازم است که از مخالفت رسول الله صلی الله علیه و سلم در ترس باشد بخاطریکه این مخالفت سبب هلاکت و خسران وی در دنیا و آخرت می شود.
 - ۱۱- غلو در حق رسول الله صلی الله علیه و سلم چیزی را بار نمی آورد مگردوری از شریعت ایشان را.
- و در آخر از الله تعالی استدعی می کنم که متابعت و تابعداری و ثبات بر حق را نصیبم کند، و ما را حشر نماید همراهی رسول الله صلی الله علیه و سلم، و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.

توصیه های مهم :

- ۱- سعی و تلاش جهت أداء کردن حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم.
- ۲- حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم را عمل و به جا آوردن درست، نه در زبان شعار.
- ۳- در همه بخشها الگوی ما نبی کریم صلی الله علیه وسلم باشد.
- ۴- شناخت دقیق حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم زیرا که از اصل دین است.
- ۵- أداء کردن حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم مثل کشتی نوح علیه السلام است اگر کسی به آن عمل کرد و آن را أداء کرد نجات پیدا می کند اگر کسی به آن عمل نکرد نجات پیدا نمی کند غرق میشود.
- ۶- برگزاری سیمینارهای علمی و موضوعی پیرامون اهمیت آن تا مردم این حق نبی کریم صلی الله علیه وسلم را به معنی حقیقی اش بشناسند.

پیشنهادات :

در این رساله موضوع حقوق نبی کریم صلی الله علیه وسلم در روشنی قرآن کریم بیان گردیده است، در ضمن مناسب می دانم تا موارد ذیل را همچو پیشنهادات متذکر گردم:

۱- بهتر و زیبا است که محصلین ماستری در بخش تفسیر و حدیث جهت تهیه رساله ماستری شان روبه شرح موضوع در روشنی قرآن کریم بپیر دازند. زیرا از یک نگاه مهارت خوب در بخش شرح و جستجوی مطالب پیرامون موضوعات پیدا می کنند. و از طرف درس های که در دوران ماستری خوانده اند. تکرار می شود و به دورس گذشته ایشان تازه گی می بخشد.

۲- یک پیشنهاد مهمی برای محصلین شریعت است تا با یک قوت کامل سعی نمایند زبان عربی رایاد گیرند و با یاد گرفتن آن اکثر مشکلات خود را حل می توانیم.

۳- برای شرح آیات الحمد الله کتابهای زیادی نوشته شده است. بهترین کتاب به نزد این کتابها است؛ تفسیر المنیر؛ صفة التفاسیر، تفسیر ازهر البیان.

۴- در قدم اول باید هر طالب العلم نیت خود را خالص برای الله تعالی بگرداند، و تقوای الهی را پیشه خود بگرداند.

۵- داشتن المكتبة الشاملة و دیگر مکتبه ها و هم چنان مهارت داشتن به کمپیوتر و انترنت نیز از جمله بی ضرورت های این قرن به شمار می روند که سهولت های بیشتری را برای هر قشر مهیا و آسان می سازد. بناء پیشنهاد می نمایم که تمام کسانی که اهل علم هستند و در بخش علوم دینی تخصص دارند اگر می خواهند هر نوع کتاب را بسیار به آسانی و با قیمت ناچیز به دست بیاورند می توانند با خرید یک کمپیوتر و نصب المكتبة الشاملة، مکتبه الوقیة، مکتبه عقیده، خود را از انواع کتاب های دینی و عصری غنی سازند.

فهرست آیات

شماره	طرف آیات	سوره	آیه	صفحه
۱	﴿وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾	فتح	۱۳	۲۵
۲	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رَسُولِي	نساء	۱۳۶	۲۵
۳	فَاعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ	محمد	۱۹	۲۷
۴	إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا	حجرات	۱۵	۲۸
۵	وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ	بینه	۵	۲۹

٢٩	٣/١	عنكبوت	أَلَمْ أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ	٦
٣٠	٢٤	توبه	قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ	٧
٣٠	٦٥	نساء	لَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ	٨
٣١	٢٨٥	نساء	أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ	٩
٣١	٢٩	نحل	وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَضَّتْ عَرْلُهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا	١٠
٣٢	٥٧	احزاب	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ يُؤَدُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لِعَنَتِهِمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ	١١
٣٣	٦٦/٦٥	توبه	وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ	١٢
٣٥	٣	تحريم	فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ	١٣
٣٦	٤٩	حجر	نَبِيُّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ	١٤
٣٦	٣٥	نمل	وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمِ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ	١٥
٣٨	٥٢	حج	وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ	١٦
٣٨	٥١	مريم	وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا	١٧
٣٩	٨	تغابن	فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنَّورَ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ	١٨
٣٩	٨/٧	حديد	آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ	١٩
٤٠	١٣٦	نساء	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي	٢٠
صفحه	آيه	سوره	طرف آيات	شماره
٤١	٩	فتح	لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا	٢١
٤٢	١٤	فصلت	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ	٢٢
٤٣	٨٨	اسراء	قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ	٢٣
٤٣	٢٤	بقره	إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا	٢٤
٤٤	٤	شعراء	إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ	٢٥
٤٥	١	أسراء	سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَىٰ	٢٦

٢٧	فَتَمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى وَلَقَدْ رَأَهُ نَزْلَةً أُخْرَى عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى	نجم	١٨/١٢	٤٥
٢٨	الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا	مائده	٣	٤٦
٣٠	قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا	اعراف	١٥٨	٤٦
٣١	وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا	سبا	٨	٤٨
٣٢	وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا	نساء	٧٩	٤٨
٣٣	يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا	نساء	١٧٤	٤٩
٣٤	مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ	احزاب	٤٠	٥١
٣٥	يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ	مائده	٦٧	٥٤
٤٦	فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ	نحل	٨٢	٥٥
٣٧	وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ	نور	٥٤	٥٥
٣٨	إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ	شورى	٤٨	٥٦
٣٩	إِل سَاءِ إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ	هود	٤٣	٥٨
٤٠	وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ	نجم	٤/٣	٦٠
٤١	وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ	تكويد	٢٢	٦٦
٤٢	فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظًا	آل عمران	١٥٩	٦٨

شماره	طرف آيات	سوره	آيه	صفحه
٤٣	وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ	قلم	٤	٦٩
٤٤	مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ	نساء	٨٠	٧٦
٤٥	قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ	آل عمران	٣٢	٧٧
٤٦	وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا	احزاب	٧١	٧٨
٤٧	قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ	آل عمران	٣١	٧٩

٤٨	فَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ الَّذِي	اعراف	١٥٨	٨٠
٤٩	لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ	احزاب	٢١	٨٢
٥٠	فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ	احزاب	٦٣	٨٥
١٥	وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ	نساء	١١٥	٨٧
٥٢	وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ	نساء	١١٣	٩٠
٥٣	تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ	بقره	١٥٣	٩١
٥٤	وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ	آل عمران	٨١	٩٢
٥٥	لَعَمْرِكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ	حجر	٧٢	٩٣
٥٦	يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا	احزاب	٢٨	٩٤
٥٧	يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ	مائده	٦٧	٩٤
٥٨	مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ	فتح	٢٩	٩٤
٥٩	يَا أَيُّهَا الْمُرْمِلُ قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا	مزمل	٢/١	٩٤
٦٠	يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ	مدثر	٢/١	٩٤
٦١	وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ	بقره	٣٥	٩٥
٦٢	يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ	هود	٤٦	٩٥
شماره	طرف آيات	سوره	آيه	صفحه
٦٣	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ	حجرات	٢	٩٥
٦٤	لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ	فتح	٩	٩٧
٦٥	فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي	اعراف	١٥٧	٩٨
٦٦	إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا	احزاب	٥٦	١٠١
٦٧	وَمَا آتَاكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا	حشر	٧	١٠٢
٦٨	مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ	حشر	٧	١٠٣

١٠٤	٦	احزاب	وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ	٦٩
١٠٥	١٠	حشر	وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا	٧٠
١٠٧	١٥٨	اعراف	فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ	٧١
١١٠	٥٩	نساء	يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ	٧٢
١١٢	١٧١	نساء	لا تغلوا في دينكم	٧٣
١١٤	١٦٥	بقره	وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ	٧٤
١١٨	٢٤	توبه	قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ	٧٥
١١٩	٦	احزاب	النَّبِيِّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ	٧٦
١٢٢	٢٤	توبه	قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ	٧٧
١٢٢	٣١	آل عمران	قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ	٧٨
١٢٤	٢١	شورى	أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْتِنِ بِهِ اللَّهُ	٧٩
١٢٥	٣	مائده	الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي	٨٠
١٢٥	١٥٨	بقره	يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ	٨١
١٢٧	٩١	توبه	وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ	٨٢

شماره	طرف آيات	سوره	آيه	صفحه
٨٣	لَا تَحِدْ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ	مجادله	٢٢	١٢٨
٨٤	إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا	احزاب	٥٦	١٢٩

٩٣	قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أنا أكثر الأنبياء تبعاً يوم القيامة	١
٩٣	خير الناس قرني ثم الذين يلونهم؛ ثم الذين يلونهم	٢
١٠٨	أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: بلغوا عني ولو آية	٣
١٠٩	أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: كل أمتي يدخلون الجنة إلا من أبي	٤
١١٢	لا تطروني كما أطرت النصارى ابن مريم إنما أنا عبد فقولوا عبدالله ورسوله	٥
١١٤	لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من ولده ووالده والناس أجمعين	٦
١٢٦	أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: من أشد أمتي لى حبا ناس يكونون بعدى	٧
١٣٢	من صلى على واحدة صلى الله عليه عشراً	٨
١٣٢	أولى الناس بى يوم القيامة أكثرهم على صلاة	٩

- ۱- قرآن کریم .
- ۲- بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۴۳۱هـ ق - ۲۰۱۰ م) صحیح البخاری، بیروت : مکتبه دارالمعرفة .
- ۳- النیسابوری، ابی الحسن مسلم بن حجاج . (۱۴۳۰هـ ق - ۲۰۰۹ م) . صحیح مسلم، طبع اول کراچی، پاکستان : مکتبه البشری .
- ۴- السجستانی، أبو داود سلیمان بن الأشعث، (۱۴۲۲هـ ق - ۲۰۰۱م) سنن أبی داود، بیروت : دارالمعرفة .
- ۵- البیهقی، حسین بن علی بن موسی ابوبکر (۱۴۱۴هـ ق- ۱۹۹۴م) سنن الکبری البیهقی، بیروت دارالفکر .
- ۶- العثیمین، محمد بن صالح بن العثیمین (۱۳۹۴ هـ ش) شرح ریاض الصالحین؛ ناشر خیبر .
- ۷- الرستمی، ابی زکریا عبد السلام الرستمی (۱۴۲۸ هـ ق) تفسیر أحسن الکلام، مکتبه فریدیہ .
- ۸- بدخشانی، محمد اکرام الدین بدخشانی (۱۳۹۴هـ ش - ۲۰۱۵م) ازهر البیان فی تفسیر کلام الرحمن، مکتبه اسلامیه .
- ۹- القرنی، دکتر عائض القرنی (۱۳۹۵هـ ش) تفسیر میسر، شیخ الاسلام احمد جام .
- ۱۰- دیو بندی، مولانا محمود حسن دیوبندی، (۱۳۹۴ هـ ش) تفسیر کابلی، نشر احسان .
- ۱۱- مبارکپوری؛ صفی الرحمن مبارکپوری (۱۳۹۸هـ ش) الرحیق المختوم ناشر شیخ الاسلام احمد جام .
- ۱۲- قاسمی، محمد جمال الدین القاسمی (۱۴۳۱هـ ش، ۲۰۱۰م)، تفسیر القاسمی المسمی محاسن التأویل، داراحیاء التراث العربی
- ۱۳- صلاح بن محمد عرفات، محمد بن عبدالله الشنقیطی، خالد بن فوزی عبدالحمید، الیسیر فی اختصار تفسیر ابن کثیر، ناشر دارالهداة للنشرة .
- ۱۴- مخلص، عبدالرؤف مخلص، أنوار القرآن، ناشر خیبر
- ۱۵- ابن تیمیہ، شیخ الإسلام تقی الدین أحمد ابن تیمیہ (۱۴۲۰هـ ق، ۱۹۹۹م)، إقتضاء الصراط المستقیم، ناشر عباس احمدالباز
- ۱۶- عیاض، أبی الفضل عیاض بن موسی بن عیاض الیحصبی، الشفاء بتعریف حقوق المصطفی، ناشر دارالحديث قاهره .
- ۱۷- المطیری، عبدالعزیز بن داخل المطیری، مترجم قریب الله مطیع، معالم الدین، ناشر، معهد آفاق التیسر العالمی

- ١٨- ندوى؛ علامه سيد ابو الحسن على ندوى؛ نبى رحمت؛ انتشارات خبير.
- ١٩- قلعه جى؛ دكتور محمد رواس؛ نگرشى سياسى برسيره پيامبر صلى الله عليه وسلم، مترجم محمد حسين احمد تيار؛ ناشر؛ زانست؛ آراس .
- ٢٠- گله دارى ، دكتور حسين تاجى، تفسير احسن الكلام، ناشر دار السلام .
- ٢١- الخفاجى ، أحمد شهاب الدين ، نسيم الرياض ، ناشر دار الفكر ، بيروت .
- ٢٢- الصلابى ، الإيمان بالرسول والرسالات ،
- ٢٣- محمد على صابونى ، مترجم محمد ملازاده ، پيغمبرى وپيغمبران در قرآن كريم ، كتابخانه عقیده .
- ٢٤- طريفى ، عبدالعزيز طريفى ، مترجم مسلم ايمانى ، نواقض اسلام ، ناشر كتابخانه عقیده .
- ٢٥- اشقر، د عمر سليمان اشقر، مترجم گروه فرهنگى انتشارات حرمين ، پيامبران ورسالت الهى ، ناشر ، انتشارات حرمين .
- ٢٦- قيم ، عبدالنبى قيم ، فرهنگ معاصر عربى فارسى ، ناشر فرهنگ معاصر .
- ٢٧- صالح الفوزان ، شرح عقیده الطحاوى ، المكتبه الشامله .
- ٢٨- المزيدي ، احمد بن عثمان المزيدي، موسوعة محمدرسول الله ،
- ٢٩- مؤلفين آعضاى علمى ديپارتمنت ثقافت اسلامى پوهنتون كابل قرآن وعلوم معاصر، ناشر كتاب فروشى بصيرت .
- ٣٠- أنور الباز ، مترجم على آقا صالحى ، تفسير تربيتى قرآن كريم ، نشر احسان .
- ٣١- العلوى ، ذياب بن مدحل بن دخيل العلوى ، الفرق بين النبى والرسول ،
- ٣٢- صالح الفوزان ، شرح عقیده الطحاوى ، المكتبه الشامله ،
- ٣٣- عياض ، أبى الفضل عياض بن موسى بن عياض اليحصبى، الشفاء بتعريف حقوق المصطفى ، ناشر دار الحديث قاهره .
- ٣٤- خليفه ، محمد خليفه بن على التميمى ، حقوق النبى صلى الله عليه وسلم على أمته فى الضوء الكتاب والسنة ، ناشر دار اضواء السلف .
- ٣٥ - ابا حسين ، ابى عبد الرحمن ابراهيم بن سعد اباحسين ، معجم التوحيد ،
- ٣٦- ابن منظور ، أبى الفضل جمال الدين محمد بن مكرم ، لسان العرب ، ناشر بيروت

- ۳۷- انصاف پور؛ غلام رضا انصاف پور ؛ فرہنگ کامل فارسی؛ انتشارات زوار.
- ۳۸- د ، وہبۃ الزحیلی ، التفسیر المنیر، ناشر امیر حمزہ کتب خانہ .
- ۳۹- آلوسی ، شہاب الدین ابی الثناء محمود بن عبداللہ آلوسی بغدادی، روح المعانی، ناشر مؤسسۃ الرسالۃ.
- ۴۰- مجموعہ از علماء ، حقوق النبی بین الاجلال والاخلال ، دار الفکر .
- ۴۱- سید زادہ؛ حضرت مولانا عبدالواحد سیدزادہ؛ أحسن المقصود فی توحید المعبود؛ ناشر پدیدآور .
- ۴۲- صالح بن فوزان بن عبداللہ؛ مترجم محمد انصاری؛ کتاب التوحید ، نشر خیبر.
- ۴۳- الزحیلی؛ دکتر وہبۃ؛ مترجم خالد ایوبی نیا؛ سیرت پیامبر اسلام صلی اللہ علیہ وسلم ؛ انتشارات حسینی اصل .
- ۴۴- العلوی ، ذیاب بن مدخل بن دخیل العلوی ، الفرق بین النبی والرسول ،
- ۴۵- العاجمی؛ خالد بن مسعود بن عامر؛ إيقاظ الهممة لاتباع نبي الأمة ، دار السلام .
- ۴۶- ابن ابی العزحینی ؛ شرح عقیدۃ الطحاویۃ ، دار الفکر .
- ۴۷- البشاوری، أبو محمد أمین اللہ ، تفسیر حکمة القرآن، ناشر مکتبہ محمدیہ .
- ۴۸- ابن تیمیہ ، شیخ الإسلام تقی الدین أحمد بن عبدالحلیم ابن تیمیہ ، الصارم المسلول علی شاتم الرسول ، دارالکتب العربی .
- ۴۹- د؛ عمر بن مصلح الحسینی؛ مکانة السنة النبویة طبع دوم (۱۴۳۶ھ) ناشر جامعہ اسلامیہ مدینہ منورہ.
- ۵۰- د؛ عبدالباری حمیدی؛ جایگاہ رفیع سنت در دین ناشر؛ انتشارات تمدن.
- ۵۱- صلابی؛ علی محمد؛ الگوی ہدایت مترجم ہیئت علمی انتشارات حرمین، ناشر انتشارات احمد.
- ۵۲- مبارکپوری؛ صفی الرحمن؛ الرحیق المختوم؛ مترجم عبداللہ خاموش ہروی؛ ناشر شیخ الاسلام احمد جام.
- ۵۳- محمد الحبش، پرداشتہای حکیمانہ از سیرہ پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم؛ مترجم عبدالقادر مارونسی؛ ناشر؛ نشر احسان.
- ۵۴- سباعی؛ دوکتور مصطفی؛ سیرت نبوی؛ مترجم مسعودہ جامی الاحمدی؛ ناشر مستقبل.
- ۵۵- حنیف؛ محمد معروف؛ درسہای در سیرت نبوی؛ ناشر؛ انتشارات سید حبیب اللہ.

- ٥٦- المعجم الوسيط؛ مجموعه از علماء؛ ناشر؛ دارالدعوة
- ٥٧- شيخ محمد بن عبدالوهاب؛ اصول الثلاثة ناشر؛
- ٥٨- ابوبصير، الشيخ عبدالمنعم مصطفى حليمه، مترجم قاسم احمدى، شروط لا اله الا الله، ناشر تمدن.
- ٥٩- الشحود، على نايف، الخلاصة في حقوق النبي صلى الله عليه وسلم، ناشر، بهانج، دارالمعور
- ٦٠- صالح الفوزان، شرح عقيدة الطحاوى، المكتبة الشاملة
- ٦١- العلوى، ذياب بن مدحل بن دخيل العلوى، الفرق بين النبي والرسول؛ ناشر؛ كتابخانه نور.
- ٦٢- محمد على صابونى، صفوة التفاسير، ناشر دارالقرآن الكريم بيروت.
- ٦٣- د، وهبة الزحيلي، التفسير المنير، ناشر أمير حمزه كتب خانه.
- ٦٤- صابونى، شيخ محمد على صابونى، مترجم محمد بهاء الدين حسيني، التبيان في علوم القرآن، انتشارات مستقبل.
- ٦٥- زبيدي محمد بن عبد عبدالرزاق، تاج العروس من جواهر القاموس، ناشر مطبعة خيريه.
- ٦٦- د/ وجيه محمود أحمد، عصمة الأنبياء في القرآن الكريم شبهات وردود، كتابخانه نور.
- ٦٧- العواجى، محمد بن عبدالعزيز بن محمد العواجى، معالم الدعوة الأنبياء؛ ناشر، مكتبة ملك فهد.
- ٦٨- الشريبنى، عماد السيد محمد اسماعيل، رد شبهات حول عصمة النبي صلى الله عليه وسلم في ضوء السنة النبوية الشريفة، المكتبة الشاملة.
- ٦٩- العثيمين، الشيخ محمد صالح، مكارم الأخلاق، المكتبة الشاملة.
- ٧٠- العمارى، محمد بن احمد بن محمد، الله يتحدث عن نبيه، ناشر، الفردوس اسكندرية.
- ٧١- دكتور حسين تاجى؛ تفسير احسن الكلام ناشر؛ دارالسلام.
- ٧٢- سندی؛ صالح بن عبدالعزيز عثمان؛ المصطفى من حقوق المصطفى؛ ناشر كتاب خانه عقیده.
- ٧٣- الشاطبى؛ امام ابى اسحاق ابراهيم غرناطى؛ الاعتصام؛ ناشر دارالمعرفة.
- ٧٤- قرضاوى؛ دكتور يوسف قرضاوى؛ مترجم محمد ابراهيم ساعدى روى؛ سنت وبدعت؛ ناشر حافظ ابرو.
- ٧٤- ابن قيم الجوزيه؛ امام ابى عبدالله محمد بن ابى بكر بن ايوب؛ جلاء الافهام؛ ناشر؛ دار عالم الفوائد.
- ٧٥- انصاف پور؛ غلام رضا؛ فرهنگ كامل فارسى؛ انتشارات زوار.
- ٧٦- دكتور عادل بن على الشدى؛ مترجم نور محمد جمعه؛ درسهای از مدرسه رسول الله صلى الله عليه وسلم؛ ناشر؛ كتابخانه عقیده.
- ٧٧- ابن كثير، عماد الدين ابى الفداء اسماعيل بن كثير دمشقى، تفسير القرآن العظيم، دار عالم الكتب .

Conclusion:

Praise be to Farwan and the Almighty God who helped me to complete this essay and I ask Allah Subhanahu wa Ta'ala to make it purely for Himself.

After finishing the essay, I would like to summarize the most important results in a few points and they are as follows:

- 1- The rights mentioned in this treatise form one of the principles of religion and it means "witness that Muhammad is the Messenger of God".
 - 2- In these rights, the pure right of God Almighty is not included if it is from the matters of divinity, Lordship, and if it is the right of God Almighty, it is permissible to give that right to someone other than God Almighty, even if he is a prophet.
 3. Matters of religion will not be established by the wishes of the prayer teacher, but the correct faith will be established if the heart affirms it and the tongue acts upon it.
 - 4- Allah completed the religion of Islam and the Messenger of Allah, may God bless him and grant him peace, preached it.
 - 5 Faith in Allah cannot be fulfilled without faith in the Messenger of Allah, may God bless him and grant him peace.
 - 6- It is obligatory on the Islamic Ummah to know the rights of the Messenger of Allah, may God bless him and grant him peace, and that a contract is one of the contracts of faith.
- Reason 7: Faith in Barnabas, peace and blessings of God be upon him, and love and respect for him is centered on the axis of submission.
8. Allah Almighty has made the Messenger of Allah, peace and blessings of Allah be upon him, the best of all rights.
 9. It is necessary to preserve the sanctity and respect of the Messenger of Allah, may God bless him and grant him peace, after his death, regarding the self, the children, the mothers of the believers, and the Companions.

10- It is necessary for every Muslim to be afraid of opposing the Messenger of God, peace and blessings be upon him, because this opposition will cause his destruction and loss in this world and the hereafter.

11- Thieves do not bring anything against the Messenger of God, may God bless him and grant him peace, except his sharia.

And lastly, I ask Allah Almighty to grant me obedience, submission, and steadfastness to the truth.

Salam University

Faculty of sharia and Law

Master program in Tafseer and Had

Islamic Emirate of Afghanistan

Ministry of Higher Education

DM of Academic Affairs

**The rights of the Prophet, may God bless him and grant him
peace, in light of the Holy Qur'an**

A Master s theist

Student: Mohammad Noman Zahid

Supervisor: Dr Ismail Ahadi

Year: 2022

Salam University
Faculty of Sharia and Law
Master program in Tafseer and Had

Islamic Emirate of Afghanistan
Ministry of Higher Education
DM of Academic Affairs

The rights of the Prophet, may God bless him and grant him
peace, in light of the Holy Qur'an

A Master's thesis

Student: Mohammad Noman Zabil

Supervisor: Dr. Ismail Ahadi

Year: 2022